

KAUPUNKITUTKIMUKSEN PÄIVÄT 2017: KAUPUNKIEN AIKA

TYÖRYHMÄT JA ABSTRAKTIT SESSIOITTAIN

SESSIO I // TORSTAI 27.4.2017 KLO 13:30 – 15:00	4
Työryhmä 1 - Kaupunkia muuttavat lapset ja nuoret, kaupungissa muuttuva lapsuus ja nuoruus (I)	4
Veera Moll: Lasten omaehtoinen liikkuminen Helsingissä 1960-2000	4
Vappu Susi: Lapset kaupunkipyöräilijöinä. Liikkumisen taidetta ja politiikkaa.	4
Sanna Ojajärvi: ”Jätän pyörän lähipuistoon puun alle, koska kouluun ei saa pyöräillä”. Koulujen pyöräilyrajoitukset ja lasten pyöräilyn reviirit kantakaupungissa.	5
Elina Brandt, Matleena Lindeqvist: Helsingin seudun nuorten asenteet ajokortin ja auton omistusta kohtaan	5
Työryhmä 3 - Paikkojen erityisyys kaupunkiympäristön kehittämisessä (I)	6
Jani Tartia, Yhdyskuntasuunnittelun jatko-opiskelija Tampereen teknillinen yliopisto: Arjen reitit: merkityksellisiä kaupunkitiloja, läpikulun epäpaikkoja?	6
Jere Nieminen, Joakim Suvanto, Villi Vyöhyke ry: Uudelleenjärjestämässä kaupunkilaisia, paikkoja ja luontoa	6
Hossam Hewidy: Multiculturalism and unintended conflicts: a minority’s experience regarding places of worship	7
Työryhmä 4 - Suurista kertomuksista paikallisiin tekoihin – kaupunkien brändit, kulttuuriympäristöt ja identiteetit (I)	8
Salla Jokela, Kaupunkiakatemia, Helsingin yliopisto: Kaupunkibrändi, identiteetti ja tila: esimerkkinä Helsingin brändin rakentuminen	8
Riikka Lahdensuo, Kaupunkimarkkinointi, Helsingin kaupunki: Urbaanit jokamiehenoikeudet ja Helsingin uudet maamerkit	8
Giacomo Bottà, Helsingin yliopisto: Branding the music city	9
Ranja Hautamäki: Urbaani Helsinki ja kulttuurimaisemien suojeleminen	9
Työryhmä 7 - Muuttuu – ei muutu – muuttuu sittenkin! Urbanisaation monitasoisuus (I): DELIBERAATIO KAUPUNGEISSA	10
Pasi Mäenpää ja Maija Faehnle: Itseorganisoituvat kaupungit – kohti kokeillen oppivaa hybridihallintoa	10
Peter Ehrström: Taking Deliberations to the Streets	10
Kimmo Lapintie (presenting author), Mina di Marino & Hossam Hewidy: An Archaeology of Silence A Study of words and things that planners don’t talk about	11
Kaisa Schmidt-Thomé: Connections within diversity – How to break the silence around multiculturalism?	12
Työryhmä 8 - Oikeus ja eriarvoisuus kaupungissa (I)	13
Aleksi Lohtaja: Oikeus kaupunkiin todellisena utopiana	13
Emek Ataman: Urban social movements in Turkey: The Gezi park protests	13
Chaitawat Boonjubun: Revitalising Bangkok: urban space clearance, resistance and evictions	14
Maari Parkkinen: Case Malminkartano: Säätiöstä lähiön aktiivinen aluetoimija lähiön elävöittämiseksi?	14
Työryhmä 9 - Tulevaisuuden kaupungit – kriisi vai kukoistus? (I)	15
Päivi Pelli: Biotalouskaupunki: etäännyttävä ja etäännyttävä vai älykäs, tehokas ja tervehdyttävä?	15
Juho Kiuru & Tommi Inkinen: Sähköinen pääoma ja talouskehitys Euroopan metropolialueilla	15
Timo Kopomaa: Osallistuva budjetointi Espoossa ja muualla metropolialueella	16
Sari Puustinen, Anna Kirveennummi, Ellinoora Leino-Richert, Nicolas Balcom-Raleigh, Markku Wilenius: Sormiharjoitus kompleksisten systeemien näkökulmasta kaupunkisuunnittelussa / / Jan Gehl revised? An etude of the complex systems view in urban planning	17
Työryhmä 10 - Estetiikka kaupungissa, nyt ja tulevaisuudessa (I)	18
Kosonen Leo: Kaupunkikudokset, kaupunkiympäristöt ja kaupunkiarkkitehtuurit	18
Tainio Matti: Pimeyden estetiikkaa kaupungissa	18
Kholina Anna: City as an experience	19
Miettinen Anu: Doing environmental art and urban activism	19
Työryhmä 11 - Kaupungin kokemukselliset kerrostumat kaupunkilaisuuden rakentumisessa (I)	20
Jani Karhu: Tilasta taajamaksi – kaupunkitilan uudelleenrakentaminen esikaupunkialueilla	20
Erkko Anttila: Helsingin seudun pientaloesikaupunkien kokemukselliset kerrostumat	20

Kati Winterhalter: Kaupunkivärien muuttajat	21
SESSIO II // TORSTAI 27.4.2017 KLO 15:30 – 17:00	22
Työryhmä 1 - Kaupunkia muuttavat lapset ja nuoret, kaupungissa muuttuva lapsuus ja nuoruus (II)	22
Riikka Puhakka, Marja Roslund, Mira Grönroos & Aki Sinkkonen: Päiväkodin viherpuhan vaikutus lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin	22
Kirsi Karila, Petteri Eerola, Maarit Alasuutari, Anu Kuukka ja Anna Siippanen: Kunnittain vaihtelevat puhutavat lapsuudesta ja varhaiskasvatuksen järjestämisestä	22
Heta Mulari ja Arseniy Svyrenko: Nuoret, kaupunkitila ja valokuva	23
Petteri Räisänen: Taiteen perusopetuksen tila ja kehittämistarpeet Helsingissä	23
Työryhmä 2 - Uusi aika, uudet taidot? Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelun koulutus murroksessa (I)	23
Markku Norvasuo: Yhdyskuntasuunnittelun koulutustarveselvitys: koulutusta koskevia toiveita ja näkemyksiä	23
Mari Vaattovaara, Anssi Joutsiniemi, Kimmo Lapintie, Laura Kolbe: Urban Studies & Planning -maisteriohjelma ja tieteitä integroivan opetuksen haasteet	24
Minna Chudoba, Juho Rajaniemi, Lieven Ameal: Kaupunkisuunnitelmat ja -kertomukset tieteenaloja yhdistämässä	25
Milos N. Mladenovic, Hanna Mattila, Marketta Kyttä: Master's Programme in Spatial Planning and Transportation Engineering – Reflections on the curriculum development and implementation	25
Työryhmä 3 - Paikkojen erityisyys kaupunkiympäristön kehittämisessä (II)	26
Jarmo Kortelainen: Brysselin EU-kortteli poliittisena paikkana ja topologisena kaupunkitilana	26
Hannele Kuitunen: Kotipihasta puistoksi -1960- ja 1970-luvuilla saneeratun kaupunkitilan monet merkitykset	27
Mikko Lindqvist: Toimistot ja asunnot - muutoksen tiloja Helsingin kantakaupungissa	27
Anu Miettinen: Doing environmental art and urban activities	28
Työryhmä 5 - Lisää kaupunkia? Kaupunkien täyttöalueet (I)	29
Matti O. Hannikainen: Korkealle kurkottaen – Helsingin seudun täyttömaaongelma ja sen ratkaisu	29
Inkeri Vähä-Piikkiö: Suomalaiset kulttuuribiootit ja putkilokasvien ruderaattilajisto	29
Sampsa Malmberg: Pääkaupunkiseudun täyttömäkien etelä- ja pohjoisrinteiden maakiittäisyhteisöt	29
Työryhmä 7 - Muuttuu – ei muutu – muuttuu sittenkin! Urbanisaation monitasoisuus (II): HEIJASTUSVAIKUTUKSET	30
Sirrku Wallin: Mind the gap – Exploring local realm and the dynamics of urban development	30
Thommie Burström & Juhana Peltonen: The role of high-impact firms in city innovation systems	31
Hannu Tervo, Ville Helminen, Antti Rehunen ja Timo Tohmo: Kaupungistuminen ja maaseudun kehitys	31
Timo Hirvonen & Petri Kahila: Monikeskuksinen kunta	32
Työryhmä 8 - Oikeus ja eriarvoisuus kaupungissa (II)	32
Elina Sutela: Segregaation ehkäisyn ja hallinnan poliittisen ohjauksen keinot suomalaisessa kaupunkikontekstissa	32
Tiina-Riitta Lappi: Köyhyys ja arkielämä kaupunkitilan muutoksessa	33
Jutta Juvenius: Sekatalojen asukkaiden sosiaaliset suhteet	33
Hossam Hewidy, Emma Terävä ja Kimmo Lapintie: Multiculturalism or unintended conflicts: a minority's experience regarding places of worship	34
Työryhmä 12 - Virtuaalikaupunki – kehittämisen ja kokemuksen näkökulmia (I)	34
Osmo Kuusi: Mahdollisten maailmojen virtuaalimuseo	34
Annaliina Niitamo ja Jonas Sjöblom: Lisää kaupunkia Helsinkiin -Facebook-ryhmä kaupunkisuunnittelun kumppanina?	35
Marja-Liisa Viherä: Lisätty todellisuus (AR) ja virtuaalitodellisuus -tekniikat antavat myös kaupunkitutkimukselle uusia työvälineitä	35
Työpaja: Kaupunkitutkimuksen kokeelliset menetelmät – Urban Hitchhiking & muita tapauksia / Experimental methods in urban studies – Urban Hitchhiking & other cases	35
SESSIO III // PERJANTAI 28.4.2017 KLO 9:30 – 11.00	37
Työryhmä 1 - Kaupunkia muuttavat lapset ja nuoret, kaupungissa muuttuva lapsuus ja nuoruus (III)	37
Tarja Tolonen, Sinikka Aapola-Kari ja Jenni Moisio: Nuorten tilat kaupungissa	37
Helena Oikarinen-Jabai: Nuoret muslimit Helsingin moninaisissa tiloissa	37

Sara Peltonen: "Ei meillä ole paikkoja jossa hengaa" – Turkulaisten nuorten vapaa-ajan kaupunkitilat ja tärkeiksi kokemat paikat	38
Anna Anttila, Pirjo Mattila ja Inari Penttilä: Nuoret kaupungin käyttäjinä ja muokkaajina	38
Työryhmä 4 - Suurista kertomuksista paikallisiin tekoihin – kaupunkien brändit, kulttuuriympäristöt ja identiteetit (II)	39
Vesa Vihanninjoki, Helsingin yliopisto: Kenen paikka, kenen identiteetti? – Ympäristöestetiikan tulokulma paikkaidentiteettikiistoihin	39
Eveliina Harsia, Sipoon kunta & Pilvi Nummi, Sipoon kunta, Aalto-yliopisto: Muistettu Nikkilä – asukkaiden paikkamuistot kulttuuriympäristön arvioinnissa ja kaupunkisuunnittelussa	39
Helena Teräväinen, Aalto-yliopisto: Kulttuuriympäristön muuttuvat diskurssit suojelukaavoista arkikokemuksiin	40
Petteri Niskanen, Myyrmäki-liike: Myyr York – Asukasvetoinen malli 70-luvun lähiön kehittämiseen	41
Työryhmä 6 - Kaupunginosien aika – Mosaiikkimaisen muutoksen ymmärtäminen (I)	42
Jukka Hirvonen: Erilaisuusindeksi segregaaation mittarina	42
Ari Tolvanen: Hallinnon ja asukkaiden monipuolistuvat roolit	42
Hannu Kurki: Menneen tulevaisuuden toteutumisen arviointia	43
Christian Sannemann: Itseohjautuvasti kehkeytyvä tulevaisuus osana kaupunkien kehitystä	43
Työryhmä 7 - Muuttuu – ei muutu – muuttuu sittenkin! Urbanisaation monitasoisuus (III): SEUDULLISET STRATEGIAT JA TOIMIJUUS	44
Vesa Kanninen: Strategisen kaupunkiseudun synty	44
Jouni Virtaharju, Virpi Sorsa & Kari Jalonen: Strategiatyön ajallisuus kaupunkikontekstissa	45
Ari Jokinen: Keskustojen strateginen suunnittelu: miten kestävyys saa muotonsa	45
Jouni Häkli, Kirsi Pauliina Kallio, Pia Bäcklund, Olli Ruokolainen: 'Seutulaisuus' ja kansalaisuuden muuttuvat muodot	46
Työryhmä 8 - Oikeus ja eriarvoisuus kaupungissa (III)	46
Jonna Tolonen: Katutaide kaupunginosan identiteetin vahvistajana	46
Eero Salminen: Päivittäistavarakaupan saavutettavuus	47
Maria Viitanen: Liikennesuunnittelu, saavutettavuus ja oikeudenmukaisuus	47
Työryhmä 9 - Tulevaisuuden kaupungit – kriisi vai kukoistus? (II)	48
Elisa Lähde ja Elina Kataja: Töölönjoen uoma ja muuttuva käsitys kaupunkiluonnosta	48
Sirkka Heinonen, Joni Karjalainen, Marjukka Parkkinen (esittäjä) ja Juho Ruotsalainen: Tulevaisuuden hybridikaupunki - evidenssiä ja epävarmuuksia	48
Juho Rajaniemi: Epätoivon kaupungit: valeparatiisi ja riistoanarkia	49
Panu Lehtovuori & Alekski Neuvonen: The drivers and trends of urbanisation	49
Työryhmä 11 - Kaupungin kokemukselliset kerrostumat kaupunkilaisuuden rakentumisessa (II)	50
Pia Olsson, Tiina-Riitta Lappi, Karoliina Ojanen ja Marika Tarkiainen: Etniset suhteet ja eletty tilallisuus kaupunkiympäristöissä	50
Mervi Ilmonen ja Laura Berger: Kolmen sukupolven Helsinki	50
Työryhmä 12 - Virtuaalikaupunki – kehittämisen ja kokemuksen näkökulmia (II)	51
Mikael Ala-Ketola: Tulevaisuuden tilat haltuun pelin keinoin? – 3D-suunnittelusovellus osallistumisen välineenä	51
Kaisa Kurkela & Jenni Airaksinen: Osallistumisen institutionaalinen muutos kunnissa – toimintatutkimus Vantaan osallistumisen toimintatavan kehittämistyöstä	51
Robin Lybeck: Local knowledge and creative input in mobile participation. A comparison of top-down and bottom-up initiated feedback	52

Sessio I // Torstai 27.4.2017 klo 13:30 – 15:00

Työryhmä 1 - Kaupunkia muuttavat lapset ja nuoret, kaupungissa muuttuva lapsuus ja nuoruus (I)

Veera Moll: Lasten omaehtoinen liikkuminen Helsingissä 1960-2000

Ympäristöhistoriallisissa tutkimuksissa on osoitettu lasten liikkuneen verrattain vapaasti vielä 1950-luvun Helsingissä. Kodit olivat ahtaita ja lapsia oli paljon, joten lasten maailma aukesi kotiovien ulkopuolelle. Ajan kaupunkisuunnittelun ja sosiaalipolitiikan asiantuntijat näkivät vapaan liikkumisen kuitenkin ongelmana. Asiantuntijakeskusteluissa oltiin huolissaan lasten kontrolloimattomasta liikkumisesta, kasvavan liikenteen vaarallisuudesta, liian ahtaista kodeista ja luonnon puutteesta Helsingin keskusta-alueilla. Asumisen siirtäminen puutarhakaupunkiin ja lähiöihin nähtiin välttämättömänä erityisesti lasten kannalta.

Perehdyn väitöskirjatutkimuksessani 1950-luvun asiantuntijakeskustelua seuranneeseen kaupunkirakentamiseen ja lasten asemaan muuttuvassa kaupunkitilassa. Kysyn työssäni, miten lasten liikkuminen ja liikkumismahdollisuudet ovat muuttuneet Helsingissä 1960–2000. Lasten omaehtoinen liikkuminen kaupungissa liittyy läheisesti terveyteen ja viime vuosikymmeninä nousseeseen huoleen lasten vähentyneestä liikunnasta, jopa liikkumattomuudesta.

Tutkimuksissa on osoitettu, että mitä omaehtoisemmin lapsi saa liikkua, sitä todennäköisemmin tämä on fyysisesti aktiivinen ylipäättään. Lasten itsenäinen liikkuminen kaupungissa kytkeytyy myös tilan vallanjakoon eli siihen, kenellä on oikeus ja mahdollisuus liikkua kaupungissa. Lasten liikkumishistorian tarkastelu toimii työssä ikkunana laajempien kokonaisuuksien: kaupunkikehityksen, sosiaalipolitiikan, kulutusyhteiskunnan nousun ja muuttuvan lapsuuden, vanhemmuuden ja perheen tarkastelulle.

Viime vuonna julkaistussa Policy Studies Institutun tutkimuksessa vertailtiin lasten itsenäistä liikkumista erilaisilla asuinalueilla, eri valtioiden sisällä ja 16 tutkimukseen osallistuneen maan välillä. Suomi pärjasi erittäin hyvin. Vaikka suomalaisten lasten omaehtoinen liikkumisen kirjoitettiin vähentyneen viime vuosina, huomattiin suomalaislasten liikkuvan selvästi muiden maiden lapsia vapaammin. Siksi juuri helsinkiläisten lasten liikkumishistorian tutkiminen on kiinnostavaa. Työssä pystytään erittelemään paitsi lasten liikkumiseen ja liikkumismahdollisuuksiin kielteisesti vaikuttaneita tekijöitä, myös hyviä käytäntöjä. Tätä kautta työ osallistuu nykypäivän kotimaiseen ja kansainväliseen kaupunkisuunnittelukeskusteluun.

Vappu Susi: Lapset kaupunkipyöräilijöinä. Liikkumisen taidetta ja politiikkaa.

Väitöskirjatyöni aihe on alakouluikäisten lasten pyöräily kaupungissa. Olen kiinnostunut siitä omintakeisesta maailmasta, joka muodostuu yhdistelmästä lapsen toimintaa ja mielikuvitusta. Tutkimukseni tuottaa liikennekulttuuria kommentoivia ääniteoksia. Teokset selventävät lasten liikkumiseen liittyvää mysteeriä. Aineistoa tuotetaan puhumalla pyöräilystä ja pyöräilemällä lapsille tärkeillä reiteillä. Kysyn lapsilta muun muassa, millaista pyöräily olisi heidän unelmiensa kaupungissa. Tutkimus hyödyntää siis sekä lasten pyöräilykokemusten kuvailuja että kuviteltuja tilanteita.

Uutta tietoa tarvitaan, sillä lasten arkiliikkumista halutaan lisätä ja koulumatkojen itsenäistä kulkemista pidetään yhtenä tärkeimmistä vahvistamisen kohteista. Kävelyn ja pyöräilyn juurtuminen lasten arkeen vaikuttaa siihenkin millaiseksi kaupunki tulevaisuudessa muodostuu. Tutkimalla, mistä lasten koulumatka koostuu heidän omasta näkökulmastaan, voimme jatkossa luoda vankemmat edellytykset itsenäisille koulumatkoille. Kun tiedämme aiheesta enemmän, meillä on paremmat edellytykset muuttaa nykyistä liikennekulttuuria inklusiivisempaan ja turvallisempaan suuntaan.

Liikkumisen muotoja koskevat normit, joiden yksilölliset sovellukset tuottavat kaupunkiin epätahtisuutta. Esimerkiksi lapsen koordinaateista muodostuva koreografia hänen

pyöräillessään vaikkapa kouluun on aivan toista kuin autoilevan aikuisen. Liikenteen sujuvuus nojautuu systeemien ja ihmisten synkronointiin, jonka ennakoitavuuteen pyritään. Kuitenkin itse liikkujat (kävelijät, autoilijat, pyöräilijät ja muut) toimivat säännöistä huolimatta vain sinne päin. Näin muodostuu epäviisyyttä, jossa pyöräilijä ja autoilija liikkuvat eri asteikoilla. Kumpikaan ei tarkalleen tunne toisensa liikkumisen todellisuutta. Varsinkin lasten pyöräilylle tyypillinen poukkoilu vaikeuttaa heidän liikkeidensä ennakoimista. Aikuinen ei aina muista ottaa tätä huomioon. Säännöistä ja normeista muodostuvan pinnan alla poreilee kuitenkin suoranaisten kirjojen lisäksi erilaisia liikkumisen käytäntöjä. Niitä ei kuitenkaan voida tunnustaa, ellei niiden olemassaoloa ensin tunnusteta.

Tutkimukseni tarkastelee lasten arkipyöräilyä osana keskustelusta julkisen tilan jaosta: kenellä on oikeus liikkua kaduilla ja millä ehdoilla se onnistuu? Lasten pyöräily on eräänlaista poliittista argumentaatiota, he ottavat pyöräillessään aikuisille rakennettua ympäristöä haltuunsa. Tutkimukseni ääniteosten muotoon puettujen tulokset tuovat tätä argumentaatiota kuuluville tavoitteenaan edistää aikuisten ymmärrystä lasten ja ympäristön suhteista. Lapsen näkökulmaa tarvitaan yhdenvertaisempien ympäristöjen ideoimisessa ja rakentamisessa.

Sanna Ojajarvi: ”Jätän pyörän lähipuistoon puun alle, koska kouluun ei saa pyöräillä”. Koulujen pyöräilyrajoitukset ja lasten pyöräilyn reviirit kantakaupungissa.

Koulumatkoista noin kolmannes (31 %) kuljetaan Suomessa kävellen ja reilu neljännes (28 %) pyörällä. Erot alueiden ja koulujen välillä ovat huomattavia: tiiviisti rakennetuilla kaupunkialueilla suuri osa lapsista kulkee kouluun omin voimin, yleensä kävellen. Koulumatkapyöräily on useissa kouluissa kiistanalainen kysymys: järjestyssääntöihin on saatettu kirjata pyöräilyä rajoittava kohta, joka yleensä koskee ainakin 1.-2. -luokkalaista, joskus koko koulua. Rajoitusta perustellaan sekä liikenneturvallisuudella että puutteellisilla pyöräpysäköintijärjestelyillä: [Kaisaniemen, kirj. huom.] ”Koulun linjaus on, että turvallisuussyistä oppilaat eivät kulje koulumatkoja polkupyörällä, skeitti- ja potkulaudoilla. Koulussa ei ole säilytyspaikkoja ko. välineille” (Kaisaniemen koulun ABC Lukuvuosi 2016-2017). Koululaisten pyöräilyä on tutkittu etenkin liikunnan näkökulmasta. Tässä esityksessä näkökulmaksi tuodaan koululaisten toimijuuden rakentuminen: omin voimin kulkeva lapsi tutustuu samalla lähiympäristöön ja oppii kaupunkiliikenteessä liikkumisen taitoja. Pyörällä lapsi pääsee sekä kauemmas että nopeammin kuin kävellen. Esityksen pohjaksi on haastateltu Kruununhaassa, Kaisaniemen ala-asteen oppilaaksiottoalueella asuvia koululaisia ja heidän vanhempiaan.

Kaupunkitilan haltuunoton ja reviirin laajenemisen näkökulmista kysytään: Mihin ja missä eri-ikäiset lapset pyöräilevät? Kenen kanssa? Miten koulumatkan pyöräilykielto vaikuttaa omaehtoiseen kulkemiseen? Lopuksi pohditaan kriittisesti koulujen asettamia pyöräilyrajoituksia, jotka ovat ristiriidassa lasten ja perheiden osallisuutta ja toimijuutta korostavan uuden opetussuunnitelman, pyöräilyä tukevan kaupunkisuunnittelun ja valtakunnallisten, koululaisia koskevien liikuntasuosittelujen kanssa.

Elina Brandt, Matleena Lindeqvist: Helsingin seudun nuorten asenteet ajokortin ja auton omistusta kohtaan

Helsingin seudun nuorten asenteet ajokortin ja auton omistusta kohtaan 2000-luvun aikana useissa länsimaissa on havaittu, että yhä harvempi nuori hankkii henkilöauton ajokortin. Näin on tapahtunut erityisesti kaupunkiseuduilla. Yhtenä syynä muutoksen takana on nähty nuorten muuttuvat arvot, asenteet ja elämäntyyli. Nuoret preferoivat aikaisempaa enemmän kaupunkimaista asumista, jossa palvelut ovat lähellä ja liikkuminen hoituu kätevästi joukkoliikenteellä sekä pyöräillen ja kävellen. Auto ei ole nuorille enää samalla tavalla statussymboli kuin ennen, eikä ajokortin ajamista pidetä enää entisessä määrin siirtymäriittinä aikuisuuteen.

Esityksessä tarkastellaan vuoden 2016 Nuorisobarometrin aineistolla Helsingin seudulla asuvien nuorten suhtautumista ajokortin ja auton omistukseen. Miten voimakkaita ovat nuorten

aikomukset hankkia ajokortti? Toteutuuko liikkumisen vapaus nuorten mielestä vain omalla autolla liikkua? Olisivatko nuoret valmiita korvaamaan auton omistamisen joukkoliikenteen käytöllä tai autojen yhteiskäytöllä? Erityisenä kiinnostuksen kohteena ovat alueelliset erot asenteissa niin Helsingin seudun sisällä kuin suhteessa muualla Suomessa asuviin nuoriin. Eroavatko asenteet Helsingin kantakaupungissa ja muualla Helsingissä asuvien nuorten välillä? Millaisia ovat erot pääkaupunkiseudulla asuvien nuorten ja ympäröivissä kehyskunnissa asuvien nuorten välillä? Miten paljon asenteet eroavat pääkaupunkiseudulla ja Suomen muissa suuremmissa kaupungeissa asuvien nuorten välillä?

Nuorisobarometri on 15–29-vuotiaille suunnattu kysely, joka on tehty puhelinhaastatteluilla. Tutkimuksen alustavat tulokset valmistuvat maaliskuun aikana.

Työryhmä 3 - Paikkojen erityisyys kaupunkiympäristön kehittämisessä (I)

Jani Tartia, Yhdyskuntasuunnittelun jatko-opiskelija Tampereen teknillinen yliopisto: Arjen reitit: merkityksellisiä kaupunkitiloja, läpikulun epäpaikkoja?

Julkinen kaupunkitila kohdataan usein liikkeessä. Erilaisiin kaupunkiympäristöihin sijoittuvat arjen reitit rakentavat subjektiivista ja jaettua kaupunkitilan kokemusta rutiinin, toiston ja tottumuksen kautta. Liike – kävely, pyöräily, ajaminen, matkustaminen – rakentaa (hetkellisenä) kehollisena kontekstina tapoja havaita, kokea ja olla vuorovaikutuksessa materiaalisen ja sosiaalisen ympäristön kanssa. Usein nämä liikkumisen tilat kehystetään läpikulun ja siirtymisen tiloiksi, merkityksellisten paikkojen välillä siirtymiseksi, joskus jopa epäpaikoiksi. Voiko arjen reittejä kuitenkin lähestyä paikan ja paikan tekemisen näkökulmasta, tarkastella liikettä ja liikkeen tilaa tapahtumana, jossa merkityksiä ympäristöön, ”kaupunkiin”, itseen ja ”muihin” muodostetaan? Miten liikkeen kautta muodostuvaa paikkakokemusta voidaan lähestyä tutkimuksellisesti? Ja mitä tämä tarkoittaa kaupunkiympäristön suunnittelun ja kehittämisen näkökulmasta?

Käynnissä olevaa väitöskirjatyötä käsittelevässä esityksessä käydään läpi arjen kävely- ja ajoreiteille jalkautumisesta muodostuneesta tutkimusaineistosta esiin nousevia teemoja, jotka antavat joitakin lähtökohtia tarkastella arjen reittejä ja liikkumista kaupunkitilassa ”olemisena”. Reiteillä yhdistyvät niin arjen aikataulut, liikkumisen tottumukset ja konkreettiset vuorovaikutustilanteet, kuin ympäristön muutoksen herättämät muistot ja aiemmat paikkoihin liittyvät kokemukset. Analyyttinen huomio kaupunkitilan rytmisyyteen – ajallisuuteen, toistoihin ja toiminnallisuuteen – tarjoaa erityisesti lähtökohtia tarkastella sitä, miten arjen reiteillä julkiseen kaupunkitilaan (hetkellisesti) kytkeydytään liikkeen kautta. Esityksessä yhdistetään näitä aineistosta esiin nousevia tekijöitä liikkumisen tilojen, ja laajemmin kaupunkiympäristön, suunnitteluun ja kehittämiseen.

Jani Tartia Jatko-opiskelija (yhdyskuntasuunnittelu), Tampereen teknillinen yliopisto, Arkkitehtuurin laitos jani.tartia@student.tut.fi

Jere Nieminen, Joakim Suvanto, Villi Vyöhyke ry: Uudelleenjärjestämässä kaupunkilaisia, paikkoja ja luontoa

(Regonfiguring urban dwellers, places and nature)

Organisoimalla asukkaita uudella tavalla luonnonhoitoon, voidaan kaupunkiluonnon tavanomaisia paikkoja muuttaa erityisemmiksi. Samalla kun paikkojen merkitykset kaupunkilaisille lisääntyvät, rikastuu myös luonnon monimuotoisuus. Kaupunkien kestävyystavoitteita tarkastellessa tulee huomata, että kaupunkiluonnon vaaliminen vaatii uudenlaisten luonnonhoidon ja kaupunkilaisten organisoimisen toimintatapojen kehittämistä. Villi vyöhyke –luonnonsuojeluyhdistyksessä järjestimme vuosina 2012-2017 kaupunkilaisia osallistavaa luonnonhoitoa neljällä kohteella Tampereella. Kohteet olivat yhteisöllinen metsäpuutarha Tesomalla, osallistavat ketotalkoot Myllysaaren kedolla, metsälehmuksen

taimien istuttaminen Peltolammilla ja omatoimisten sissiniittyjen perustaminen eri puolilla Tamperetta. Tavoitteenamme oli monipuolista luontoa ja lisätä paikkojen merkityksiä kaupunkilaisille. Yleisempänä tavoitteenamme oli lisäksi kokeilla ja kehittää uudenlaisia alhaalta ylös -tyyppisesti organisoituvia luonnonhoidon toimintatapoja, jotka voisivat toimia myös muualla.

Luonnonhoidon tavoitteet vaikuttivat siihen tapaan, miten kaupunkilaiset organisoitiin. Kohteilla luonnonhoito toteutettiin ajallisesti erilaisissa sykleissä, esimerkiksi kertaluonteisina istutustalkoina, vuosittain toistuvina niittytalkoina, jatkuvasti mutta vaihtelevalla tavalla toteutuvana metsäpuutarhan hoitona sekä epäsäännöllisinä kylvöinä. Samalla kun kaupunkilaiset osallistettiin luonnonhoitoon, muuttuivat paikkojen merkitykset. Esimerkiksi Peltolammilla kaupunkilaiset kävivät seuraamassa istuttamiensa lehmuksien kasvua seuraavana kesänä ja Myllysaaren kedolla niittämisen lisäksi asukkaat aktivoituivat opettelemaan kasvilajeja. Kun paikkojen luonto ja merkitykset rikastuivat, muuttui myös kaupunkilaisten keskinäinen vuorovaikutus tuttavallisemmaksi. Kun kaupunkilaiset osallistuvat luonnonhoitoon, virallisen hallinnon rooli oli totunnaisia rajoitteita avaavaa, uudenlaisia edellytyksiä luovaa tai omatoimisten sissiniittyjen tapauksessa etäistä ja hidasta vuoropuhelua paikkojen välityksellä.

Jere Nieminen, Villi vyöhyke ry., jere.nieminen@villivyohyke.fi
Joakim Suvanto, Villi vyöhyke ry., joakim.suvanto@villivyohyke.fi

Hossam Hewidy: Multiculturalism and unintended conflicts: a minority's experience regarding places of worship

Multicultural urban planning in the Nordic countries is positioned within two conceptions: 1) the academic discourse is dominated by the Anglo-Saxon literature; 2) the planning policies are directed at functions and not individuals, fuelled by biopolitics (Foucault). The former raises the worries of segregation, oversimplifying multiculturalism in anti-segregation housing policies. The latter colours these policies with a 'veil of neutrality' with respect to cultural diversity when in fact individual needs should be addressed irrespective of the source of difference.

Religion, as a component of culture, is not reflected in urban planning. As such, support for some services are lacking, such as non-mainstream worshipping spaces. This research project targets the Muslim community using worshipping spaces in the Helsinki Metropolitan Area. It examines a minority religion's community experience regarding places of worship and their influence as destinations, in shaping the mobility routines of Muslims using them. Postcodes, used as the survey respondents' identifiers, will be employed in creating mobility patterns in a spatial analysis. It also examines whether the community, with its limited knowledge and resources, has created unconsciously a conflict zone and negative impacts on the surroundings of these worshipping places.

The research combines both qualitative and quantitative methods: observations and interviews as well as a survey. We suggest that a review of the worshipping spaces and personal mobility (reflecting personal activity, need and demand) around these spaces will highlight the need for cultural awareness in the design of public spaces and transit routes.

Hossam Hewidy (MSc Arch), Lecturer, Urban and Regional Planning, Aalto University
Emma Terämä, DSc, Sr Researcher, Finnish Environment Institute
Kimmo Lapintie, PhD Arch, Professor of Urban and Regional Planning, Aalto University

Työryhmä 4 - Suurista kertomuksista paikallisiin tekoihin – kaupunkien brändit, kulttuuriympäristöt ja identiteetit (I)

Salla Jokela, Kaupunkiakatemia, Helsingin yliopisto: Kaupunkibrändi, identiteetti ja tila: esimerkkinä Helsingin brändin rakentuminen

Kaupunkien brändäys perustuu yhä useammin yhteiskehittelyn ideaan, joka korostaa kaupunkilaisten ja matkailijoiden aktiivista roolia brändin lisäarvon tuotannossa. Tämä lähestymistapa on yhteydessä siihen, kuinka valtio ja kansalaisuus ymmärretään verkottuneissa ja dynaamisissa länsimaisissa yhteiskunnissa. Uusliberalismin nousun ja globalisaation myötä ajatus hyvinvointivaltion alaisuudessa toimivasta kansalaisesta on tehnyt tilaa käsitykselle, jonka mukaan yksilö on itsenäinen, joustava, itseohjautuva ja omasta hyvinvoinnistaan vastuuta kantava toimija. Tällainen yksilö voi toiminnallaan vahvistaa kaupungin brändiä ja kaupunkiseudun elinvoimaa sekä tukea sitä kautta alueen ja valtion menestystä globalisoituvassa kilpailussa matkailijoista, asukkaista, yrityksistä ja pääomista. Tarkastelen esityksessäni tätä ilmiötä paneutumalla siihen, millaisia subjekteja ja identiteettejä kaupunkien brändäys tuottaa ja millaisia tilallisia ulottuvuuksia näillä on. Käytän esimerkkinä Helsingin kaupungin markkinointia ja brändäystä sekä niissä tapahtuneita muutoksia. Paneudun erityisesti Helsingin osallistavaan brändihankkeeseen sekä sen seurauksena vuonna 2016 lanseerattuun Brand New Helsinki -brändikonseptiin, jonka mukaan ”Helsinki on vuonna 2020 vaikuttavien ihmisten, tekojen ja kohtaamisten kaupunki”.

Tapausesimerkkini havainnollistaa kaupunkien brändäykseen liittyvän ajattelutavan muutosta avaamalla esimerkiksi ”neljännen sektorin” omaehtoisen toiminnan merkityksen kasvun suhteessa isoihin julkisrahoitteisiin kulttuurirakennushankkeisiin. Kysyn, kuinka kaupunkien brändäys kytkeytyy kansainvälisesti rakentuneisiin ajatuksiin ”uudesta urbanismista” sekä arvoliberaalien, koulutettujen ja hyväosaisten kaupunkilaisten ympärille muodostuneesta ”punavihreästä kuplasta”. Millaisia sosiopatiaalisia kokonaisuuksia ja rajoja kaupunkien brändäys tuottaa ja kuinka näin syntyvä maantieteellinen todellisuus näyttäytyy kaupungeissa? Kuinka kaupunkien brändäystä käytetään työkaluna alueiden ja valtioiden välisessä kilpailussa? Miten tutkija voi lähestyä kaupunkien brändäyksen sosiaalisia ja tilallisia vaikutuksia ja miten tutkimustuloksia voidaan hyödyntää käytännössä?

Salla Jokela, Helsingin yliopisto, Kaupunkiakatemia (salla.jokela@helsinki.fi)

Riikka Lahdensuo, Kaupunkimarkkinointi, Helsingin kaupunki: Urbanit jokamiehenoiseudet ja Helsingin uudet maamerkit

Helsingin brändi kiteytyy sanoihin: Vaikuttavia ihmisiä, tekoja ja kohtaamisia. Helsingin maine saa sisältönsä kaupunkilaisista, jotka kokeilevat ja yhdistelevät rohkeasti uusia asioita. He haluavat myös muuttaa maailmaa ja kaupunkiyhteisöään ja luoda uudenlaista tulevaisuuden hyvinvointia.

Kesällä 2015 alkaneen ja kaupunkilaisia laajasti osallistaneen brändityön tutkimusvaiheessa nousi esiin erityinen havainto: valtaosa niin paikallisista kuin ulkomaisista haastatelluista kuvaili Helsinkiä pelkkien puitteiden kautta ja nosti Helsingistä esiin vain muutamat ydinkeskustan maamerkit. Helsinkiä kuvattiin vain harvoin ihmisten tai kaupunkielämän kautta (1).

Ehkä vuonna 2015 oli kulunut vasta liian vähän aikaa kaupunkilaisaktiivisuuden noususta ja helsinkiläisestä kaupunkikulttuurin murroksesta, jotta se olisi ehtinyt monipuolistaa yleisesti ihmisten Helsinki-kuvaa. Kaupunkilaisaktiivisuus on kuitenkin kuluneiden parin vuoden aikana vahvistunut yhä entisestään. Kaupunkikuva muuttuu myös mielikuvatasolla väistämättä, koska kaupunkilaiset haluavat yhä enemmän vaikuttaa elinympäristöönsä, jättää jäljen fyysiseen kaupunkikuvaan – ja kertoa siitä.

Hella Hernberg on kuvannut toimittamassaan kirjassa Helsinki Beyond Dreams ilmiötä näin:

"In the forests of Finland people enjoy "everyman's rights". Helsinki citizens have translated this tradition into a new urban attitude. People and communities are engaging in developing the city's corners into better places and Helsinki is becoming a more enjoyable and inspiring hometown".(2

Helsingin kaupunki tukee tätä kehitystä. Kaupunki haluaa nostattaa Helsingin omaleimaisten kaupunginosien mainetta ja edistää ns. uusien maamerkkien syntymistä ympäri tiivistyvää kaupunkia. Ensi kesänä tämä tapahtuu mm. Katutaidekesä2017-projektissa, jossa kaupunkilaisten suuria ja pieniä katutaideprojekteja valmistuu läpi kesän eri puolilla kaupunkia. Helsingin kaupunki pyrkii helpottamaan katutaiteen lupaprosessia ja tuo markkinoinnissaan esiin katutaiteen värittämää kaupunkia.

Katutaidekesä 2017 käynnistyy toukokuussa Arabian katufestivaaleista ja jatkuu syyskuun lopun Lähiöfest2017-juhliin asti, joissa voi lähteä turistiksi omaan kotikaupunkiin ja kokea 10 lähiötä yhden viikonlopun aikana.

Urbaanit jokamiehen oikeudet: lupa nauttia sykkeestä ja rauhasta, lupa käyttää ja luoda uutta kaupunkia.

Riikka Lahdensuo, Erityisasiantuntija, Helsingin kaupunki/Kaupunkimarkkinointi

¹ Helsingin brändityön tutkimukset ja tausta-aineistot: www.brandnewhelsinki.fi/2020.

² Hernberg, H.(ed) (2012) *Helsinki Beyond Dreams - Actions towards a Creative and Sustainable Hometown*. Helsinki: Urban Dream Management

Giacomo Bottà, Helsingin yliopisto: Branding the music city

What is a music city? Which cities are branding themselves as such? Why is popular music increasingly understood as instrument of urbanisation?

This paper looks at the intensification of music-related branding in contemporary cities. In particular, popular music, as intangible cultural heritage, has become a successful instrument to define the image of various centres, from metropolises to small centres, from industrial conurbations to rural areas.

On one hand, these phenomena are connected to the 'festivalization of city policy' i.e. the tendency to rely on events and temporary uses (such as block parties and music festivals) at the expenses of traditional cultural institutions (such as theatres and libraries). On the other, it reflects a need, often felt by citizen, to memorialize their own recent history, linking it also, but not exclusively, to local bands and artists.

However, what was adopted as 'popular' and 'cultural' is turning into a dubious instrument of neo-liberalism, often increasing urban inequalities. For instance, the implementation of 24-hour city model has been often justified through music related activities (for instance clubbing), but it also implies commodification of the night, in its temporal and spatial dimension.

Giacomo Bottà, Helsingin yliopisto, (giacomo.botta@helsinki.fi)

Ranja Hautamäki: Urbaani Helsinki ja kulttuurimaisemien suojeleminen

Luonnon ja rakennetun ympäristön suhde on ollut Helsingin kaupunkirakenteellisen identiteetin tunnustettuja kulmakiviä. Kaupungin tiivistäminen on kuitenkin muuttamassa tätä tasapainoa ja samalla uudistamassa kaupunkisuunnittelun tavoitteita ja mielikuvia siitä, millainen on urbaani Helsinki. Havainnollistan esityksessäni luonnon ja urbanismin välistä jännitettä tarkastelemalla kulttuurimaisemien asemaa Helsingin kaupunkisuunnittelussa. Tutkimuskohteena ovat kartanomaisemia koskevat kiistat, joiden avulla tuodaan esille kaupunkisuunnittelun vaihtuneita painopisteitä ja suojelemaa koskevien tavoitteiden sekä toimijoiden muutosta. Esityksessä pohditaan, millainen asema kulttuurimaisemilla ja asiantuntijoiden sekä asukkaiden määrittämällä arvoilla on urbanismia painottavassa kaupunkisuunnittelun agendassa. Kartanot ovat olennainen osa Helsingin historiaa ja maisemakulttuuria. Ne ovat painaneet leimansa moneen esikaupunkiin ja muotoutuneet osaksi paikallisidentiteettiä. Kartanoiden

historialliset arvot ovat tunnustettuja ja kaavallisesti suojeltuja. Kartanoihin liittyy myös yhteisöllisiä ja kokemuksellisia arvoja, jotka näyttäytyvät erityisesti asukkaiden ja kaupunginosayhdistysten toiminnassa.

Kaupunkirakenteen tiivistäminen on asettanut kartanomaisemat uuteen asemaan. Suhde suojeluun on muuttunut erityisesti 2010-luvulta lähtien. Kun 1990-luvulla maisemakulttuuri nostettiin yleiskaavan keskeiseksi teemaksi, uusi yleiskaava 2016 kertoo suojelun heikentyneestä asemasta ja selvästä paradigman muutoksesta. Kartanomaisemien historialliset ja kokemukselliset arvot ovat joutuneet vastakkain urbanismin kasvua painottavien vahvempien tavoitteiden kanssa. Myös suojelun toimijoiden kenttä on muuttunut ja esiin ovat nousseet aktiiviset kansalaisliikkeet, jotka puolustavat tärkeiksi kokemiaan arvoja ja asuinalueidensa paikallisidentiteettiä. Esimerkkitapauksena on Tuomarinkylän kartanomaiseman täydennysrakentamista koskeva kiista, joka tuo näkyväksi kulttuurimaisemien heikentyneen aseman päätöksenteossa.

Ranja Hautamäki, maisema-arkkitehti, TkT, professori, Aalto-yliopisto

Työryhmä 7 - Muuttuu – ei muutu – muuttuu sittenkin! Urbanisaation monitasoisuus (I): DELIBERAATIO KAUPUNGEISSA

Pasi Mäenpää ja Maija Faehle: Itseorganisoituvat kaupungit – kohti kokeillen oppivaa hybridihallintoa

Kaupunkien ja kaupunkilaisten itseorganisoituminen on yksi kaupunkien tulevaisuudennäkymistä. Merkittävin taustatekijä on yhteiskunnan, myös kansalaisyhteiskunnan digitalisoituminen, internet ja sosiaalinen media. Ne mahdollistavat yksilöille ja yhteisöille aiempaa voimakkaamman osallisuuden kaupunkien tilallisessa ja toiminnallisessa kehittämisessä. Kaupunkilaiset ottavat omaehtoisesti itselleen tehtäviä, jotka ovat tähän asti kuuluneet viranhaltijoille ja edustukselliselle päätöksenteolle sekä ryhtyvät kuluttajaa laajemmiksi toimijoiksi markkinoilla – ja keksivät myös uusia tehtäviä.

Muutos kutsuu ja ennen pitkää pakottaa vakiintuneet instituutiot uudistumaan. Toimintatutkimuksessamme Kaupunkiaktivismi metropolin voimavarana –hankkeessa olemme selvittäneet, miten julkinen hallinto voi mukautua kaupunkilaisten omaehtoisen toiminnan mahdollistajaksi, hyödyntää sitä voimavarana ja löytää samalla oikeutuksen toiminnalleen uudestaan. Esittelemme, millaisia ajattelutapojen, käsitteiden ja käytäntöjen muutoksia hallinto tulostemme perusteella tarvitsee. Kuvaamme portaat, joiden avulla toimijat voivat tunnistaa asemiaan kehityksessä kohti itseorganisoitumista viisaasti hallinnoivaa, kokeillen oppivaa hybridihallintoa. Kuvaamme myös toimintatutkimuksen mallin, joka hankkeessamme on koeteltu ja todettu lupaavaksi kaupunkien tietopohjaisessa yhteiskehittämisessä.

Peter Ehrström: Taking Deliberations to the Streets

In this paper I propose the combination of two prior deliberative methods – one discussion-based (Citizens Jury) and the other more observation-oriented (Development Walk) – to form a new participatory method, Deliberative Walks.

The Deliberative Walks method combines the strengths of these two prior methods of participation, and is expected to increase place- and/or theme-specific knowledge for participants as well as improve the experiences of participation. It is further suggested that Deliberative Walks could be used as a tool to increase (social) sustainability in transforming urban and rural districts.

The Deliberative Walks method was developed by me and Harri Raisio (University of Vaasa). While there are some prior experiences of combining different walks and seminars, to truly integrate Development Walks in a Citizens Jury concept is a new way of re-thinking the methods of participation. As Deliberative Walks integrates different ways of learning and doing, they make it possible to grasp the issue at hand in a more holistic way. A combination of outdoor

and indoor learning is here suggested to make deliberations more inclusive, and participation more appealing.

Current research on Deliberative Walks (Raisio & Ehrström, forthcoming) uses two case studies to explore the potential of uniting two different participatory models. The first results are promising. Such a holistic approach makes it possible for participants to get a more direct experience of the issue they are deliberating on.

Peter Ehrström, Åbo Akademi University

Kimmo Lapintie (presenting author), Mina di Marino & Hossam Hewidy: An Archaeology of Silence A Study of words and things that planners don't talk about

Planning discourses are where issues of common and particular interests are discussed, defined, judged and argued for. In an ideal case, many disciplines and stakeholders, in addition to the planning practitioners, participate in gathering and constructing knowledge that is used in dialogues between them, fostering legitimacy of the political process. However, this normative ideal is confronted with the obvious fact that not everything is discussed or brought to the agenda and, even when they are, are bypassed in a complex process of irrelevance-making, making things 'disappear'.

In this paper, we shall aim at an 'archaeology of silence' in the sense of giving a voice to these neglected and silenced words and things in planning. The term is naturally derived from Michel Foucault's *Histoire de Folie*, but it is here used to address the silence within contemporary planning discourses and their historical background. Instead of simply suggesting normative guidelines for more inclusive planning, we try to figure out how this kind of systematic silence could be understood and what kind of mechanisms are responsible for it, "ignoring no form of discontinuity, break, threshold, or limit" (The Archaeology of Knowledge, p. 34). Thus we discuss contemporary planning practice against the background of the locality and path-dependency of professional thinking.

We shall do this by discussing three formations that have proved out to be particularly problematic: (1) ecology and ecosystem services as a positive/dynamic understanding of urban change, (2) multiculturalism, and (3) multi-locality. All of these are highly relevant in contemporary urbanisation: (i) ecosystem services (regulating, provisioning, supporting and cultural) are potentially endangered in the context of urban growth and density, (ii) growth of immigration challenges implicit references to a uniform culture and biopolitics (planning based on biological features such as age, gender and disability, ignoring cultural differences), and (iii) planning directed at, and contained within, specified geographical areas, is challenged by multi-locality of employment and housing and the increasing role of ICT in working practices, social connections, and the related space-related life-styles, including the virtual. However, in spite of the 'self-evidence' of these arguments for relevance, professional discourses often exemplify systematic structures of disregard and neglect that is evident from our analysis. This can only be understood – and potentially changed – by addressing the professional background of discourses on nature, culture and place/space. These in turn are connected to the more general tradition of functionalistic and biopolitical thinking in planning.

The paper is based on a study that is part of a larger project BEMINE (Beyond MALPE-Coordination: Integrative Envisioning), funded by the Strategic Research Council of Finland and coordinated by the Academy of Finland.

*Kimmo Lapintie (presenting author), Mina di Marino & Hossam Hewidy
Aalto University*

Kaisa Schmidt-Thomé: Connections within diversity – How to break the silence around multiculturalism?

It is indeed remarkable that multiculturalism considerations have remained absent in the urban and regional planning documents (Lapintie 2014). According to Lapintie, this reflects the bio-political nature of urban planning which is "interested in people as population groups with biological features, such as age, gender, fertility, health and disability." What if we took on the challenge of creating a post-biopolitical planning? How should we grasp the socio-cultural diversity and cultural as well as religious differences conceptually? But does it really matter which words we pick?

Multiculturalism can be understood as the recognition of co-existence of a plurality of cultures within the context of a nation (state). In this discourse the common understanding is that different cultural groups are awarded equitable recognition (Stratton et al. 2001). That would sound like a great achievement already in many countries, wouldn't it? However, such a society might still consist of parallel 'realities' where encounters across the divides would be few. It could also mean that people remain locked within the circles that they allegedly belong to. The question then is, how can the different social and ethnic groups be recognised without being essentialized?

Interculturality helps us here because it focuses on relations. It shares the recognition of difference and equality included in the multiculturalism discourse, but it brings in the principle of positive interaction. It centres individuals and institutions instead of focusing on the relations between fixed cultural groups. The focus on relations helps to avoid 'ethnicizing' cultural differences. The intercultural character of a society is a matter of cultural diversity as a whole, not only a matter for those who are allegedly different from some assumed unity within the society. As everyone is someone else's Other, interculturality is everyone's issue (Guilherme & Dietz 2015).

But let's get back to urban planning. Should it become more aware of multiculturalism or try to promote intercultural encounters? In my view, these two tasks should complement each other. Building on Kymlicka's (2003) model, I would like to see a combination of intercultural citizens and institutions operating in the multicultural cities. Urban planning would in this context be much about getting rid of the barriers that prevent groups from receiving equitable recognition. However, of at least equal importance, from my point of view would be the creation of encounters. By that I don't mean only that planners would have to know how to provide spaces of encounter. First and foremost, they should be able to feel for the 'full' individuals instead of their bio-political reductions.

In order to manage the diversity and maintain individuals' equal access to resources, major institutional reforms - even radical intercultural openings (Terkessidis 2010) - are needed. In cities that are bundles of different pasts, no single type of existence can represent "normality". Unlike the nation states that still try to stick to some largely imagined shared past, cities have to be prepared to share the future, by creating connections within the diversity.

Kaisa Schmidt-Thomé, Demos Helsinki

References:

- Guilherme, M. & Dietz, G. (2015). Difference in diversity: multiple perspectives on multicultural, intercultural, and transcultural conceptual complexities. *Journal of Multicultural Discourses* 10:1, 1-21.
- Kymlicka, W. (2003). Multicultural states and intercultural citizens. *Theory and Research in Education* 1:2, 147-169.
- Lapintie, K. (2014). Miksi monikulttuurisuus ei mahdu suunnittelijan suuhun – eikä päähän? *Yhdyskuntasuunnittelu* 52:3. <http://www.yss.fi/journal/miksi-monikulttuurisuus-ei-mahdu-suunnittelijan-suuhun-eika-paahan/>
- Stratton, J., Ang, I., & Bennett, D. (2001). Multicultural imagined communities: Cultural difference and national identity in the USA and Australia. In *Multicultural States: Rethinking Difference and Identity*. <http://54.206.19.173/islandora/object/uws%3A11382>

Työryhmä 8 - Oikeus ja eriarvoisuus kaupungissa (I)

Aleksi Lohtaja: Oikeus kaupunkiin todellisena utopiana

Sosiologi Erik Olin Wright on esittänyt, että yhteiskuntateoreettisen tutkimuksen eräs tämän hetken tärkeimmistä tehtävistä on kehittää todellisia utopioita (real utopias) ratkaisuksi sosiaalisiin, taloudellisiin ja poliittisiin kriiseihin. Vaikka todellinen utopia saattaa kuulostaa käsitteenä ristiriitaiselta, niin Wrightin mukaan kaikissa yhteiskuntaa uudistamaan pyrkivissä hankkeissa on aina tavalla tai toisella kyse myös utooppisuudesta.

Esitelmässäni kysyn, miltä tämä todellisten utopioiden ajatus näyttää kriittisen kaupunkitutkimuksen näkökulmasta. Viitekehystenä toimii filosofi Henri Lefebvren vuonna 1967 esittämä ajatus oikeudesta kaupunkiin. Käsite on noussut viime vuosina uudelleen esiin erityisesti subprime-kriisin yhteydessä syntyneiden sekä aktivoituneiden kaupunkiliikkeiden toiminnassa, jotka ovat pyrkineet kehittämään vaihtoehtoisia asunto- ja kaupunkipolitiikkaa. Kyseiset liikkeet ovat hyödyntäneet oikeus kaupunkiin -ajatusta kritisoidessaan talouskriisin jälkeisiä asuntopoliittisia toimia ympäri maailmaa, jotka ovat keskittyneet lähinnä turvaamaan asuntomarkkinoiden taloudellisen vakauden, mutta sivuuttaneet laajempia asuntopolitiikkaan liittyviä sosiaalisia kysymyksiä esimerkiksi asunnottomuudesta, vuokralaisten oikeuksista ja julkisen asuntotuotannon riittämättömyydestä.

Tavoitteenani on tarkastella käsitteen historiallista kontekstia, reseptiohistoriaa ja sitä, miltä ajatus oikeudesta kaupunkiin näyttää tänään, 50 vuotta myöhemmin. Kysyn esitelmässäni, voidaanko käsitettä pitää todellisena utopiana Wrightin tarkoittamassa mielessä, siis käsitteenä jonka kautta ymmärtää samanaikaisesti taloudellisen tuotannon ja rakennetun ympäristön välistä suhdetta, sekä siihen liittyviä tulevaisuuden vaihtoehtoisia kehityssuuntia.

Esitelmä on osa väitöskirjatutkimustani, jossa tutkin Lefebvren ajattelun kautta vallitsevan talouskriisin kaupunkitilallisia ulottuvuuksia suhteessa kriittisen kaupunkitutkimuksen historialliseen ja teoreettiseen perustaan.

YTM Aleksi Lohtaja, Kulttuuripolitiikan tohtorikoulutettava, Jyväskylän yliopisto, aleksi.o.lohtaja@student.jyu.fi

Emek Ataman: Urban social movements in Turkey: The Gezi park protests

On June 2013, a large scale demonstration wave hit İstanbul. Although Turkey has had its fair share of social movements, this one was quite exceptional. First, the protest started with just a couple of environmental activists protesting the demolishment of one of the last green spaces in the city centre but the crowds reached millions of people in many urban centres in less than 48 hours. Second, it was possible to see people from parties and political fractions that are at the absolute opposite ends of the political spectrum, unprecedentedly standing together in solidarity. Third, there was almost no media coverage of the demonstrations; there were barricades in the main roads of major cities and mainstream media was continuing its routine broadcast like nothing was happening. Fourth, the Gezi Park Protests, with a magnitude never seen before in Turkey, seem to not have any observable effect on the local/national elections and on urban policies.

In my paper, I analyse this exceptional urban social movement and ask the following research questions: How did the demolishment of a park in downtown İstanbul sparked such an enormous uprising? Which conflicts of interests led to the mobilization of millions of people and why? How did Gezi Park Protests affect the urban policies regarding built environment? What type of changes occurred in urban policies of local government(s) in İstanbul? How did the political climate in Turkey effect the actions of participants and the direction and outcome of the movement?

Keywords: Urban Social Movements, Urban Policy, Urban Protests, Built Environment

Sevket Emek Ataman, University of Helsinki, Urban Studies PhD Programme

Chaitawat Boonjubun: Revitalising Bangkok: urban space clearance, resistance and evictions

In this paper, I analyse Bangkok government's revitalisation policy focusing on its impacts on the lives and livelihoods of the urban poor. Bangkok government, with support from the junta, has recently implemented urban renewal plans to reclaim public streets, reshape private land and housing, and renew riverside. The implementation of these plans has led to the evictions of street vendors and squatter dwellers. I investigate the extent to which the rights, interests and livelihoods of marginal groups who are present users of these urban spaces have been recognised by city authorities. I ask whether 'revitalisation' is only another name for evicting the urban poor and cleansing urban space for the middle classes and tourists. This study will unpack the multiple consequences of 'revitalisation' policy and the difficulty in balancing between the interests of tourists and local people with their 'informal' and 'disorganised' way of life. It will contribute the international urban studies' debates on 'the right to the city' and 'informality'. Data are collected by: policy document analysis; observations; and, interviews with city authorities, street vendors and squatter dwellers.

Chaitawat Boonjubun, PhD student

Department of Social Research, Faculty of Social Sciences, University of Helsinki

chaitawat.boonjubun@helsinki.fi, +358452206638

Maari Parkkinen: Case Malminkartano: Säätiöstä lähiön aktiivinen aluetoimija lähiön elävöittämiseksi?

Kuntoutussäätiö on vuoden 2016 aikana aloittanut aktiivisen aluetoiminnan Malminkartanossa. Lähellä Vantaata sijaitsevassa Malminkartanossa keskitulot olivat vuonna 2014 neljänneksen pienemmät kuin koko Helsingin alueella ja työttömyys selvästi korkeampaa (13 %; Helsingissä 11,6 % ja esikaupungeissa 12,2 %). (Helsingin seudun aluesarjat.) Kuntoutussäätiössä tehdään tutkimusta, arviointia, kehittämistyötä ja tarjotaan ammatillisen kuntoutuksen palveluita. Alueverkostotyön tavoitteena on tarjota Kuntoutussäätiön resursseja, asiantuntemusta ja tiloja asukkaiden osallisuutta edistämiseksi sekä samalla mallintaa alueverkostotyötä, sen hyötyjä ja haasteita kolmannen sektorin toimijan näkökulmasta. Toiminta on aloitettu osana kuntoutuspalveluiden kehittämistä, yleistoimintaa ja eri hankkeiden tuloksena. Toiminta Malminkartanon alueella on sisältänyt aluetoimijoiden kartoittamisen ja verkostoitumistyön laajasti yksityisen, kolmannen ja julkisen sektorin sekä vapaan asukastoiminnan edustajiin, tilojen tarjoamista, tapahtumien järjestämistä yksin ja yhteistyössä aluetoimijoiden kanssa, henkilöravintolan avaamisen asukkaille, yhteistyön paikallisen Lähiöteatterin kanssa sekä omille asiakkaille järjestettävien oppimisvaikeuskahviloiden ja kielikahviloiden avaamista alueen muille toimijoille. Tähänastisessa työssä on ollut keskeistä tutustua alueen muihin toimijoihin ja heidän tarpeisiinsa ja hahmottaa, miten Kuntoutussäätiö voi niihin vastata.

Työ on vielä kesken ja kehittyvää. Jo tämän työn pohjalta voidaan kuitenkin erottaa alueverkostotyön vaikutuksia:

- 1) Kuntoutussäätiö on saanut aluetoiminnan tuloksena positiivista näkyvyyttä paikallisesti ja valtakunnallisesti sekä pieniä tuloja tilavuokrasta. Erityisesti tilojen tarjoaminen ja yhteistyö tapahtumien järjestämisessä julkisten toimijoiden ovat tuoneet näkyvyyttä. Kuntoutuspalveluissa yhteistyö erityisesti kulttuuri- ja asukastoimijoiden kanssa on silloittanut kuntoutuksen jälkeiseen elämään.
- 2) Malminkartanolla on vähän suurempia tiloja käytössä ja erityisesti julkiset toimijat ovat voineet hyödyntää Kuntoutussäätiön luentosalia ja kuntosalia omassa toiminnassaan.

3) Aktiivista aluetoimijoista erityisesti Lähiöteatteri on saanut muutamia harrastajia innostettua Kuntoutussäätiön palveluiden asiakkaista, jotka taas ovat löytäneet uuden harrastuksen yhteistyön tuloksena. Vapaasti hyödynnettävät tilat mahdollistavat myös aktiivisemmän epäorganisoituneen aluetoiminnan.

4) Yritysten kanssa tehty yhteistyö on lähinnä koskenut kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden ideoimien pajojen toteuttamista (esim. pyöräilypaja), jolloin pääpaino on ollut etsiä sellaisia muotoja tekemiselle, että ne hyödyttävät muita toimijoita eivätkä suoraan uhkaa kenenkään liiketoimintaa.

Tilojen avaaminen on vaatinut aktiivista viestintää, mutta on samalla tuonut positiivista mainetta ja lähestyttävyyttä Kuntoutussäätiölle paikallisessa ja valtakunnallisessa kontekstissa sekä edesauttanut Kuntoutussäätiön strategian mukaista toimintaa eli heikommassa asemassa olevien osallisuuden edistämistä. Jatkossa aluetoiminnassa tullaan panostamaan digitaalisen eriarvoisuuden vähentämiseen, liikuntamahdollisuuksiin ja järjestöyhteistyön edistämiseen sekä Kuntoutussäätiön tilojen hyödynnettävyyden vahvistamiseen. Paikalliset yhteistyömuodot erityisesti tilojen käytön edistämässä vahvistavat aluetoimintaa, mutta hyödyttävät myös tilojen tarjoajaa pienten tulojen ja positiivisen näkyvyyden muodossa.

Työryhmä 9 - Tulevaisuuden kaupungit – kriisi vai kukoistus? (I)

Päivi Pelli: Biotalouskaupunki: etääntynyt ja etäännyttävä vai älykäs, tehokas ja tervehdyttävä?

Biotalous korostaa biologisiin raaka-aineisiin, prosesseihin ja uudelaiseen (bio)teknologiaan perustuvaa tuotantoa. Määritelmästä on useita tulkintoja ja sitä mukaa myös näkemykset tulevaisuudesta ja biotalouteen liittyvistä odotuksista, mahdollisuuksista ja uhista vaihtelevat. Uuden ajan luonnonvaratalous voi tarjota uudenlaisia ratkaisuja myös kaupungistumisen haasteisiin, ml. ihmisen ja luonnon tarpeiden yhteensovittamiseen. Näiden mahdollisuuksien näkeminen vaatii kuitenkin hyvin erilaisten osaamisalojen ja kokemusmaailmojen yhdistämistä. Tämä tutkimus hakee tapaa avata monipuolisemmin mahdollisuuksia, mitä metsäala voi tuottaa tulevaisuudessa palveluna. Biotalous hyödyntää sekä uutta teknologiaa että yhdistää vanhaa, kuten luonnon ekosysteemipalveluita, uusiin käyttösovelluksiin.

Esitys käsittelee v.2017 toteutettavan +30v. tulevaisuustarkastelun teemoja. Kohteena on rakentaminen puutuotealan ja laajemminkin metsäalan asiakkaana. Analyysiviitekehikko hyödyntää palvelututkimuksessa kehitettyä palveluekosysteemin käsitteistöä, jolla tarkastellaan arvonluontia ja uusia (liike)toimintamalleja.

Tarkoitus on tuoda kysymys ”Mitä voidaan tuottaa palveluna?” lähemmäs metsäalan omaa kontekstia konkreettisten rakennusalan asiakkaisiin liittyvien teemojen avulla, jollaisiksi on tunnistettu: uudet oppimisympäristöt, asuminen ja jakamistalous sekä modulaarisuus. Puupohjaiset ratkaisut ovat osa rakennuslalle tarjottua palvelukokonaisuutta, jota puutuoteala jo tarkastelee tehokkuuden sekä terveyden ja hyvinvoinnin kannalta – molemmat olennaisia näkökulmia kaupungistumisenkin haasteisiin. Jatkossa myös vihersuunnittelu sisä- ja ulkotiloihin, ruoantuotanto ja hyvinvoitikeitaat, ihmisten aktivointi osallistuviksi ja vastuullisiksi yhteisönsä jäseniksi voisivat olla palveluita, joihin kysytään metsäalan osaamista. Ilman yhteistä käsitteistöä ja kohtauspintaa tulevaisuuteen biotalous jää etäälle ihmisten arkipäivästä ja muuttuvista tarpeista. Esityksen otsikon voisikin kirjoittaa myös muotoon: ”Biotalous: kaupungista etääntynyt vai älykäs, tehokas ja tervehdyttävä?”

Päivi Pelli, Itä-Suomen yliopisto / Metsätieteiden osasto, paivi.pelli@uef.fi

Juho Kiuru & Tommi Inkinen: Sähköinen pääoma ja talouskehitys Euroopan metropolialueilla

Sähköinen pääoma (e-capital), kuten muutkin pääoman muodot, kasautuvat useiden talousmaantieteilijöiden mukaan kaupunkeihin. Siksi tutkimme sähköistä pääomaa (sähköinen sosiaalinen pääoma) Euroopan 274 metropolialueella. Tulkintamme sähköisestä pääomasta on innovatiivisuuteen liittyvien twiittien määrä Twitterissä. Louhimalla dataa Twitteristä

pääsemme käsiksi siteisiin seudun sisällä, mutta myös seutujen välisiin yhteyksiin, joiden on päätelty olevan edellisiä tärkeämpiä sosiaalisen pääoman ja seudullisen talouskasvun kehityksessä. Alustavien tulosten mukaan sähköinen pääoma näyttäisi keskittyvän Länsi- ja Keski-Eurooppaan, erityisesti Englantiin, Beneluxmaihin sekä Länsi-Saksaan, Pohjois-Ranskaan ja Pohjois-Italiaan eli ns. kultaisen banaanin alueelle. Regressioanalyysin tuloksista voidaan päätellä myös, että talouskasvu korreloi sähköisen pääoman kanssa, eli alueellinen BKT korreloi twiitteihin viidellä eri hashtagilla. Niistä ainoastaan #innovaatio osoittautui tilastollisesti merkittäväksi. Yhteensä käytetyt asiasanat selittivät 18 % seudullisesta talouskehityksestä. Käytettyä menetelmää ehkä suuremmat puutteet nousivat Eurostatin avoimen aineiston taloudellisista mittareista, jotka olivat vuodelta 2012, kun Twitterin tarjoama aineisto oli edellisen kahden viikon ajalta siihen hetkeen (keväällä 2016). Artikkelissa myös jaotellaan metropolialueet kolmeen merkitsevään potentiaalisen kasvun luokkaan: 1) Menestyvät alueet huolimatta vähäisestä e-pääomasta 2) Korkeasta e-pääomasta huolimatta heikon talouskasvun alueet sekä 3) Heikon talouskasvun ja heikon e-pääoman alueet, joista viimeisin on ongelmallisimman, mutta yleisimän luokka. Siihen kuuluvia kaupunkeja on laajoilla alueilla Itä- ja Etelä-Euroopassa. Luokan 1 alueet sijaitsevat Etelä-Saksassa ja Itä-Ranskassa sekä Skandinaviassa. Luokan 2 alueita on vain kaksi: Varsova ja Leeds. Näiden talous on todennäköisesti jo kasvanut vuoteen 2016 mennessä ja tulee todennäköisesti kasvamaan jatkossa.

Asiasanat: Sosiaalinen pääoma, talouskehitys, metropolialueet, talouskasvu, kvantitatiiviset analyysit

Juho Kiuru (Corr.), Vieraileva tutkija, Helsingin yliopisto, Geotieteiden ja maantieteen laitos

Email: juho.kiuru@helsinki.fi

Professori Tommi Inkinen, Professori, Turun yliopisto, Email: tommi.inkinen@utu.fi

Timo Kopomaa: Osallistuva budjetointi Espoossa ja muualla metropolialueella

Osallistuva budjetointi (participatory budgeting) on kaupunkipolitiikan välineenä sekoitus ylhäältä alaspäin lähtevää näkökulmaa ja retoriikkaa, jossa painotetaan alhaalta ylöspäin kansalaisuudesta tavoitettua (vuoro)vaikuttavuutta. Osallistuvassa budjetoinnissa kehittämisehdotukset etenevät väliarvioinnin kautta äänestykseen ja vaatimuksiksi toiminnasta. Ideat saavat kannatusta yleisen merkittävyytensä vuoksi tai koska niiden kautta voidaan parantaa omaa asemaa. Ideat ovat lähtökohta muutokselle.

”Budjetointipeliin” sisältyy ajatus prosessin toistettavuudesta ja siihen linkittyvästä julkisesta keskustelusta. Pelillisillä simulaatioilla saattaa olla merkittävä rooli osallistuvassa demokratiassa. Pelillistäminen (gamification) on palvelumuotoilua. Ihmiset voivat käsitellä esimerkiksi oman kaupunginosansa suunnittelukysymyksiä ja ongelmia heitä motivoivien pelien tai visuaalisesti palkitsevien esitystapojen myötä.

Osallistuvan budjetoinnin hankkeita on pääkaupunkiseudulla käynnissä kymmenkunta. Tavoitteena on panostaa yhteistyöverkostoihin sekä hyvien ideoiden aktiiviseen etsimiseen ja hankintaan. Menestyminen edellyttää kykyä ennakoida kaupunkilaisten kiinnostusta ja yleisen ilmapiirin otollisuutta uusien ideoiden toteuttamiselle. Tarjolla on kolme osallistujan roolia: ideoiva taho vaikuttaa siihen, mistä keskustellaan, aktiivit toimijat ajavat joko omia ehdotuksiaan tai osallistuvat keskusteluun jatkoon pääsevistä ideoista, kolmantena on äänestykseen osallistuva mahdollisesti laajempi yleisö.

Osallistuva budjetointi muodostaa suunnitellussa tutkimusosiossa (Helsingin yliopisto & Laurea-ammattikorkeakoulu) tapauksen, mutta osallistettujen ideointi, esitetyt kaupunginosakohtaiset kehittämissideat on varsinaisen tutkimuskohde. Tarkastelussamme Espoon keskuksen hanke on avaintapaus, mutta viittamme myös muihin metropolialueen rinnakkaistapauksiin. Yhdessä ja kokonaisuutena ne kuvaavat asukkaiden osallistamisen trendiä. Aineisto kerätään pääosin (asiantuntija)haastatteluin.

Timo Kopomaa, Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos

Sari Puustinen, Anna Kirveennummi, Ellinoora Leino-Richert, Nicolas Balcom-Raleigh, Markku Wilenius: Sormiharjoitus kompleksisten systeemien näkökulmasta kaupunkisuunnittelussa // Jan Gehl revised? An etude of the complex systems view in urban planning

Kaupunki voidaan nähdä kompleksisena systeeminä, eli erilaisista, vaikeasti ennustettavalla tavalla toisiinsa vaikuttavista osasysteemeistä koostuvana kokonaisuutena, joka kuitenkin on enemmän kuin osasysteemiensä summa. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen Future Cities and Communities – tutkimusohjelman ensimmäinen tutkimushanke käsittelee mobility (liikkuminen, liikkuvuus)-teemaa kaupungin osasysteeminä ja sen monimutkaisia liittymäkohtia muihin alasysteemeihin. Empiirisenä tutkimuskohteena on Turun kaupunkiseutu.

Esityksessä tarkastelemme arkkitehti Jan Gehlin kehittämää (mm. 1971, 1996, 2006) 12 kohdan hyvän ympäristön kriteeristöä. Gehlin tunnetun näkemyksen mukaan kulttuurit ja ilmasto vaihtelevat, mutta ihmiset ovat samanlaisia kaikkialla. He haluavat kerääntyä viettämään aikaa yhdessä, jos siihen on tarjolla hyviä julkisia tiloja.

Gehlin näkemyksiin on helppo yhtyä, mutta niitä voidaan tarkastella myös kriittisesti. Gehlin lähtökohta on paikkakeskeinen ja keskittyy usein ”hot spotteihin” pikemmin kuin kaupunkirakenteeseen tai sen toimintaan kokonaisuutena. Kysymekin, millä tavalla kriteerejä voidaan tarkastella yhden alasysteemin, esimerkiksi liikkumisen (mobility) näkökulmasta. Esimerkiksi mitä eri kriteerit merkitsevät liikkumisen ja liikenteen suunnittelulle? Miten kriteerejä voidaan soveltaa hot spot:ien välisissä tiloissa ja liikkuesssa? Toisaalta, miten tulevaisuuden liikkumisen muodot, digitalisaatio ja mobiilitekniikan kehittyminen sekä niihin liittyvät mahdolliset käyttäytymisen ja (sosiaalisten) toimintatapojen muutokset vaikuttavat paikkojen laatukriteereihin? Esimerkiksi, voisivatko uusina positiivisina laatukriteereinä olla paikan kognitiiviset ominaisuudet tai verkottuminen muihin paikkoihin/kaupunkirakenteeseen? Gehlin kriteerejä voidaan tarkastella myös murroksen (transformation) näkökulmasta, kiinnittäen huomiota esimerkiksi siihen, millainen rooli muutoksilla, uusilla teknologioilla ja innovaatioilla on paikan laatukriteerinä? Mikä on väliaikaisuuden ja pysyvyyden suhde? Ja lopuksi: säilyvätkö ”universalismit” siinä, miten ihmiset käyttävät, kokevat ja havainnoivat kaupunkitilaa? Pystytäänkö mahdollisia muutoksia ennakoimaan?

Esitys perustuu vuonna 2017 käynnissä olevaan, seitsemän liikkumista ja kaupunkia koskevan osahankkeen tutkimukseen ja sen tarkoitus on toimia myös keskustelunavauksena.

/

Jan Gehl revised? An etude of the complex systems view in urban planning

A city can be seen as a complex system comprised of a variety of interacting subsystems producing a whole which is more than the sum of its sub-parts. The first study by the Future Cities and Communities research team at University of Turku focuses on mobility as a subsystem of a city and its complex interfaces to other subsystems. The empirical research subject is the Turku city region.

In our presentation, we will examine architect Jan Gehl’s 12 quality criteria (e.g. 1971, 1996, 2006) for a good public space. According to the well-known view of Gehl, cultures and climate vary, but people are the same everywhere. People want to gather to spend time together, if great public spaces are available.

It is easy to agree with Gehl’s views, but they can also be examined critically. Gehl focuses on places and spaces, and often concentrates on ‘hot spots’ rather than overall urban structure and its functioning. Our question is then, how the criteria can be examined from the perspective of a single subsystem, such as mobility? For example, what do the different criteria mean for mobility, transport planning, and transitions to new and yet unknown mobility systems? How can the criteria be applied to spaces between the hot spots and in movement? On the other hand, how do forms of future mobility, digitalization and the development of mobile technology and related potential changes in behavior and (social) practices affect the quality criteria for spaces? Gehl’s criteria can also be viewed from the perspective of transformation, paying attention to, for example, what kind of role new technologies and innovations have as quality criteria of a place? What is the relation between temporariness and permanence? And finally; do the

"universalisms" remain the same in how people use, experience and perceive urban space? What kind of future challenges can we anticipate?

This presentation is based on ongoing research and its purpose is to serve as an opening for conversation.

Sari Puustinen, Anna Kirveennummi, Ellinoora Leino-Richert, Nicolas Balcom-Raleigh, Markku Wilenius

Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

yhteystiedot: sari.puustinen@utu.fi; FCC@utu.fi

Työryhmä 10 - Estetiikka kaupungissa, nyt ja tulevaisuudessa (I)

Kosonen Leo: Kaupunkikudokset, kaupunkiympäristöt ja kaupunkiarkkitehtuurit

Inhimillisen mittakaavan kaupunkiarkkitehtuuriin suuntautuva Jan Gehl arvostelee vanhoihin paradigmoihin tukeutuvaa arkkitehtuuria. Paradigmoiksi hän nimeää muotoihin keskittyneen modernismin sekä autojen invaasion, johon modernistinen kaupunkisuunnittelu kiinnittyi. Käyttötaiteen ja kuvataiteen kokonaisuuden tunnistava Kaj Nyman puolestaan on arvostellut modernismin perinteeseen tukeutuvaa arkkitehtuuria liian yksipuolisesta kuvataiteen korostamisesta ja käyttötaiteen laiminlyönnistä.

Kaupunkiarkkitehtuurin estetiikkaa on pohdittu myös Kuopion arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmassa. Sen laadinnassa on käytetty kaupunkikudokset tunnistavaa Kuopion mallia. Jo edellisessä ohjelmassa vuonna 2007 syntyi skeema, jota on käytetty myös uuden ohjelman laadinnassa. Ohjelman perusluokituksena käytetään kaupunkiympäristön tyyppejä, joiden toisiinsa lomittuvat kaupunkikudokset tunnistetaan.

Ohjelman laadinnassa on tukeuduttu myös kuvataide – käyttötaide konseptiin, ja selväksi on käynyt, että kaupunkiarkkitehtuurin käyttötaide -osuus on hyvin erilainen eri kaupunkiympäristöissä.

Käyttötaiteen näkökulmasta tarkasteltuna jalankulkukaupunki ja joukkoliikennekaupunki ovat mittakaavaltaan kävelijän, jalankulkijan ja pyöräilijän kaupunkikudosta. Autokaupungin kaupunkikudoksen mittakaavan puolestaan määrittävät ensisijaisesti eri nopeuksilla liikkuvat ajoneuvot.

Kuvataiteen osuus eri kaupunkikudosten kaupunkiarkkitehtuurissa on monitahoinen. Autokaupungin nousuun liittynyt modernin arkkitehtuurin estetiikka kehittyi niin vahvaksi tyyliksi, että autokaupungin alueiden lisäksi se on suurelta osin hallinnut myös keskustojen muutoksia sekä joukkoliikennekaupungin arkkitehtuuria. Vasta viime vuosikymmeninä ovat jalankulkukaupungin ja joukkoliikennekaupungin kudokset alkaneet elpyä niin, että myös inhimillisen mittakaavan kaupunkiarkkitehtuuri on niiden alueilla yleistynyt.

Kuopion pilotointi on avannut uusia näkymiä tuottanut tuloksia. Se liittyy Kuopion mallin pohjalta syntyneisiin tutkimussovellutuksiin sekä kaupunkikudosten teoriaan (Theory of Urban Fabrics; Newman, Kosonen, Kenworthy; 2016). Teoriaan liittyen myös skeema on yleistettävissä.

Leo Kosonen

tutkija, yliarkkitehti

Tainio Matti: Pimeyden estetiikkaa kaupungissa

Luonnonympäristössä pimeyteen voi piiloutua ja nähdä muut pimeässä liikkujat. Pimeässä kulkija voi sammuttaa ja sytyttää valoja mielensä mukaan, pysyä piilossa ja valaista muita jo etäältä. Ihmisen näkökyky pimeässä on hämmästyttävän hyvä: parinkymmenen minuutin totuttautuminen muuttaa pilkkopimeän kulkukelpoiseksi hämäräksi, kun silmien pupillit laajenevat äärimmilleen ja silmänpohjan sauvasolut aktivoituvat. Pimeään täysin adaptoituneilla silmillä voi nähdä sammutetun loistelampun jälkihehkun jopa minuutin ajan.

Urbaanissa pimeydessä natriumvalojen oranssissa hehku estää silmien sopeutumisen, jolloin keinovalojen varjot muuttuvat lähes mustaksi. Oranssi valo korostaa varjoja ja hämärtää kasvojen yksilöllisyyden, jolloin jokainen vastaantulija muuttuu vieraaksi. Keinotekoinen varjo on pimeämpää kuin luonnon pimeys. Luonnonympäristön pimeys voi myös olla pelottavaa, mutta ei samalla tavalla uhkaavaa kuin urbaani keinotekoinen pimeys.

Taajamien valohehku vaikuttaa ympäristöön laajalla alueella: taivaskin on oranssi kilometrienkin päässä lähimmästä kaupunkialueesta. Nykyihmiselle täydellinen luonnonpimeys alkaa olla harvinainen kokemus, kun keinovaloin valaistu ympäristö karkottaa täydellisen pimeän kymmenien kilometrien päähän asutuskeskuksista. Pimeän kokemuksen harvinaistuminen tekee yön pimeydestä pelottavaa, jolloin liiallisella valaistuksella luodaan turvallisuuden tunnetta sinnekin, missä sitä ei tarvita. Lisäksi epäonnistuneella valosuunnittelulla tuotetaan tarpeetonta pimeän pelkoa ihmisten yöllisille reiteille. Työskentelen pimeyteen, sen pelkoon ja sen tarjoamaan turvaan liittyvän taideprojektin parissa. Olen etsinyt mahdollisimman syvää yön pimeyttä Ahvenanmaan saaristosta ja tutkinut urbaania pimeyttä Turussa ja Helsingissä. Taiteellista työtä ja tutkimusta yhdistävän projektin työskentelyvälineinä ovat valo- ja videokuvaukset sekä pimeyden omakohtainen havainnointi. Tulosten esitystapa hakee vielä muotoaan, mutta pyrkimyksenä on löytää kokemuksellinen ja moniaistinen, yksittäisistä teoksista irtautuva tapa esittää pimeyden muotoja ja altistaa katsoja erilaisille pimeyden kokemuksille. Kaupunkitutkimuksen päiville tarjoamani puheenvuoro esittelee projektin havainnot.

Kholina Anna: City as an experience

As the character of urban life changes rapidly, so do the views and values embedded in the concept of what aesthetics means to a city. During less than a hundred years the attitude to urbanised areas changed from an unhealthy living environment to a creative space where people gravitate for inspiration and vibrant social life. Can the philosophical debates on aesthetics explain this shift and inform the study of public spaces in a meaningful way?

In this study, the term aesthetics is examined through two lenses: in its original, Baumgarten's meaning of sensory perception, and through a more recent discourse of pragmatic philosophy. Rethinking urban aesthetics as experience in Deweyan sense helps conceptualise the understanding of aesthetics that embraces diversity, vibrancy, chaos and complexity of contemporary cities.

The second part of the study discusses the connections between aesthetic experience and embodied practices. Combining insights from phenomenology, cultural geography and more experimental means of exploring cities such as *derivé* and *flanerie*, an approach is outlined that focuses on studying the experiences as they occur in urban spaces. In conclusion, the value of this approach for urban planning is discussed in relation to existing sources of knowledge.

Miettinen Anu: Doing environmental art and urban activism

I am fascinated by the question, who determines what our environment may look like? What is nature, what is cultural environment, what is built environment? Is there such a thing as pristine or unsullied nature? Are there different degrees of naturalness of the environment? What is the status of an individual or an artist in our society and our environment? Is (environmental) art able to change things? Can site-specific environmental art change the opinions and city planning? Save Vartiosaari art project will be presented as a case study.

My own close relationship with contemporary art has also led me appreciate Ronald Hepburn's distinguishing definitions of natural beauty and art, which I personally see rather as uniting factors, particularly when we consider the essence of environmental art.

The reason I am interested in environmental art is that it highlights the actual site or environment where the work of art is made, and often the community living in that place as well. The work can also create new relationships between the environment and itself or between the environment and the viewer. Environmental art can be critical or it can enhance our

environmental awareness, it can question present city planning; it can present new utopias or just minor observations and comments. Being part of our everyday surroundings, environmental art can even promote democracy as it is accessible to all free of charge and generally round the clock.

Vartiosaari in the eastern archipelago of Helsinki has tens of thousands of visitors every year but there is regularly living only a bit over twenty people. The future of Vartiosaari is uncertain because the spatial plan by Finland's Uusimaa Regional Council and the Helsinki City plan are currently under revision. Hence the Save Vartiosaari art project has arisen 2012 to support preserving Vartiosaari as a recreational area.

Concepts: urban interventions, activism, urban nature, environmental art, city planning

Työryhmä 11 - Kaupungin kokemukselliset kerrostumat kaupunkilaisuuden rakentumisessa (I)

Jani Karhu: Tilasta taajamaksi – kaupunkitilan uudelleenrakentaminen esikaupunkialueilla

Suomalaista kaupunkia on luonnehdittu tutkijan painajaiseksi. Monelta osin luonnehdinta perustuu lähiöitymisen ja esikaupungistumisen myötä tapahtuneeseen kaupunkirakenteen ja -tilan pirstaleisuuteen. Kaupungin ja maaseudun raja on hämärtynyt, erityisesti kantakaupunkien läheisyyteen syntyneillä pientaloalueilla kaupungin ja maaseudun perinteiset määritelmä sekoittuvat.

Suomen historian väitöskirjatyöhöni perustuva esitykseni analysoi sitä kaupunkitilan kokemukseen ja määrittelyyn vaikuttanutta prosessia, joka tapahtuu pientalovaltaisilla esikaupunkialueilla. Näille alueille hakeudutaan rauhallisuuden, maaseutumaisuuden ja väljemmän asumisen perässä. Lapsiperheet haluavat jälkikasvulleen kantakaupunkia suotuisamman kasvuympäristön.

Maaseutumaisuuden ja rauhallisuuden tavoittelun vastapainona ovat kuitenkin hyvin urbaanit lähtökohdat, kuten tarve kaupunkimaisille palveluille, infrastruktuurille ja ennen kaikkea kaupunkialueella sijaitseville työpaikoille. Tämä ristiriitainen, tietynlaisen urbaanin maaseutuasumisen tavoittelu, muuttaa kaupunkitilaa ja sille annettuja merkityksiä: kaupunkitilaa rakennetaan uudelleen. Samalla myös asukkaiden kokemus maaseudusta, kaupungista, maalaisuudesta ja kaupunkilaisuudesta on murroksessa. On aiheellista kysyä, olemmeko enää niin maalaisia kuin perinteisesti ajatellaan ja millaiset kaupunki/maaseutukäsitykset esikaupunkien rakentumisen taustalla vaikuttavat?

Kaupungistumisen tutkimus on etenkin suomalaisessa historian tutkimuksessa keskittynyt suuriin kaupunkiin ja aluerakentamisen tuotteena syntyneisiin laajoihin betonilähiöihin. Pientalovaltaiset esikaupungit ja niiden rooli kaupungistumisessa ovat jääneet vähemmälle. Esimerkkialueena tutkimuksessani toimii Joensuun seutu ja kolme kantakaupungin läheisyyteen 1960-luvulta alkaen rakennettua pientalovaltaista esikaupunkialuetta. Aineistona olen käyttänyt asukkaille suunnattua kyselytutkimus- ja haastatteluaineistoa, virka- ja luottamushenkilöiden haastatteluja sekä arkisto- ja sanomalehtiaineistoja. Teorettinen näkökulmani tilaan perustuu ajatukseen, että kaupunkitila ei ole staattinen, annettu toimintaympäristö tai tavoittamaton abstraktio. Tilaa tuotetaan, muutetaan ja sille annetaan erilaisia merkityksiä. Näkökulmani ammentaa erityisesti Doreen Massey'n ajatuksesta tilasta käytäntöjemme ja vuorovaikutussuhteidemme alati muuttavana tuotteena.

Jani Karhu, Itä-Suomen yliopisto, Historia- ja maantieteiden laitos, jani.karhu@uefi

Erkko Anttila: Helsingin seudun pientaloesikaupunkien kokemukselliset kerrostumat

Esityksessä tarkastelen esikaupunkitilaan liitettyjen kokemusten ja merkitysten pitkän aikavälin muutosta historiallisen sosiologian näkökulmasta.

Tarkasteltava ajanjakso ulottuu 1900-luvun alkupuoliskolta 2000-luvulle, ja tarkasteltavina alueina ovat Helsingin ympäristöön 1900-luvun alkupuolella syntyneet työväen esikaupungit, jotka sittemmin muuttuivat keskiluokan vauraksi pientaloalueiksi (esimerkiksi Pakila, Tapanila, Lintuvaara, Vapaala).

Asuinympäristöön liittyvien kokemusten näkökulmasta ratkaiseva muutos tutkimillani alueilla tapahtui sotien jälkeen 1950–1970-luvuilla. Tuolloin kiihtyneen aineellisen vaurastumisen ja teknisen kehityksen seurauksena väistyi niiden elämäntapaa aiemmin leimannut työväenluokkainen esikaupunkikulttuuri, jonka keskeisiä piirteitä olivat aineellinen köyhyys, elämän maantieteellinen rajallisuus, asuinympäristön maalaismaisuus, omatoimisuus ja paikallinen yhteisöllisyys.

Tilalle nousseessa keskiluokkaisessa esikaupunkikulttuurissa korostuivat niiden sijaan elämäntavan vauraus, nykyaikainen liikenne- ja kommunikaatioteknologia, esikaupunkielämää ylläpitävät tekniset ja hallinnolliset järjestelmät sekä elämäntavan yksityistyminen. Nämä muutokset näkyivät selvästi siinä, miten esikaupunkien asukkaat kokivat naapurustonsa, miten he suhtautuivat asuinympäristönsä luontoon, millaiset asuinympäristöön liittyvät ongelmat nousivat merkityksellisiksi heidän elämässään, ja miten paljon ja millä tavoin he olivat tekemisissä naapureidensa kanssa. Esitys pohjautuu vuonna 2015 julkaistuun väitöskirjaani ”Esikaupunkien vuosisata”.

Erkko Anttila, VTT, erkkotanttila@gmail.com

Kati Winterhalter: Kaupunkivärien muuttajat

Johdatteleva osio väitöstutkimusta Torin kalkkitut kasvot - Senaatintorin värit tutkimuksissa, keskusteluissa, kokemuksena ja kuvissa varten.

Osana kaupunkikuvamme värin ja materian historiaan paneutuvaa väitöstutkimusta hahmottelen suunnittelevan arkkitehdin näkökulmasta relevanttien, kaupunkivärin valintaan vaikuttavien muuttujien kirjoa ja yhteisvaikutusta. Senaatintori on suomalaisille ikonografinen ja pysyväksi koettu kaupunkitila, mutta sen kalkkauksella toteutetut, herkästi hiutuvat värit ovat pysähtymättömän muutoksen alaisia. Senaatintorin värit ovat koko torin olemassaolon ajan aiheuttaneet pohdintaa ja uudelleenarviointia, sekä esteettisistä, poliittisista että teknisistä syistä. Päädyttyäni osalliseksi tätä suunnittelutapahtumien ketjua olen joutunut pohtimaan värin suunnittelun perusteita ja muutokseen johtavia syitä.

Tämän vyyhdin avaamiseksi puran kokemukseen vaikuttavia muuttujia ainakin kolmeen kategoriaan: aistien paletit, lineaariset, ajalliset prosessit sekä yksilöllisestä havainnosta kokemukseen ja muistovuohon johtavan kehän tekijät. Aistien paletilla tarkoitan kaikkia niitä simultaanisti vastaanottamiamme aistiärsyksiä, joita koemme tilassa liikkuessamme. Materiaalien struktuurit, pintojen kiillot ja sävyt, auringon sininen heittovarjo lumella, mittakaavan muuttuminen lähestyessä, hiekoitushiekan rahina askelman alla ja eri sävyjen rinnastukset muodostavat mielessämme vahvan käsityksen tilan olemuksesta.

Näihin aistihavaintoihin sulautuvat kaupunkitilaa muokkaavat prosessit – erityisesti ne, joista olemme tietoisia, mutta luonnollisesti myös ne, joista emme mitään tiedä. Näemme ajan hampaan pinnoissa, tiedostamme rakennusvalvonnan yhdenmukaisuuteen tai historialliseen totuudellisuuteen pyrkivän toiminnan, huomaamme teknisesti tai esteettisesti väärän ratkaisun, liikenteen ja kaupankäynnin merkit sitovat tilan ja samalla meidän havaintomme laajasti yhteisöön. Muistovuoksi nimeämäni yksilöllisen kokemuksen kehä rakentuu aistipaletin tuottamien havaintojen verkoston ja meihin kasaantuneen tiedon yhdessä tuottamasta vaikutelmasta, joka arvojemme läpi seuloutuessaan muodostavat kokemuksen. Vahvimmat kokemukset siirtyvät osaksi muistojamme, jotka edelleen vaikuttavat tapaamme havainnoida.

Kati Winterhalter, arkkitehti, jatko-opiskelija, Aalto Arts /Arkkitehtuurin laitos ja Arkkitehtitoimisto Okulus, kati@okulus.fi

SESSIO II // Torstai 27.4.2017 klo 15:30 – 17:00

Työryhmä 1 - Kaupunkia muuttavat lapset ja nuoret, kaupungissa muuttuva lapsuus ja nuoruus (II)

Riikka Puhakka, Marja Roslund, Mira Grönroos & Aki Sinkkonen: Päiväkodin viherpihan vaikutus lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin

Yhteiskunnan kaupungistuessa immuunijärjestelmän vakavat häiriöt kuten allergiat, astma ja tyyppin 1 diabetes ovat lisääntyneet voimakkaasti. Keskeinen syy tähän on hygieniatason nousu ja ympäristön biologisen monimuotoisuuden kaventuminen, mikä on vähentänyt immuunijärjestelmän luonnollista kehitystä edistävää altistusta mikrobeille. Kaupunkien luontoalueiden kaventuminen ja ohjaamattoman vapaa-ajan liikkumisen väheneminen vaikuttavat erityisesti lapsiin, joiden immuunijärjestelmä on kehittymässä. Luontokosketuksella on tärkeä merkitys myös ihmisten hyvinvoinnille, sillä luonnon on todettu esimerkiksi elvyttävän stressistä sekä parantavan keskittymiskykyä ja tarkkaavaisuutta. Tässä monitieteisessä hankkeessa tutkitaan, voidaanko päiväkodin pihaympäristöä muokkaamalla saada aikaan muutoksia, jotka lisäävät kaupunkilaislasten hyvinvointia ja terveyttä. Tutkimuksessa on mukana luontopäiväkoteja, tavallisia kaupunkipäiväkoteja ja muokattuja päiväkotia, joiden pihalle on tuotu siirrettävää metsämaata (kunttaa), nurmea ja muuta vihermateriaalia. Hankkeessa tutkitaan (1) mikrobi- ja verinäytteiden perusteella, miten viheraltistus vaikuttaa lasten mikrobien määrään ja lajistoon sekä immuunijärjestelmän toimintaan. Hypoteesina on, että viherpäiväkotien lapset saavat iholleen ja elimistöonsä monipuolisen mutta turvallisen mikrobi-altistuksen, joka parantaa immuunijärjestelmän toimintaa ja säätelyä. Lisäksi hankkeessa tutkitaan (2) haastattelu- ja kyselyaineiston perusteella, miten pihan muokkaaminen vaikuttaa lasten liikkumiseen, luontosuhteeseen ja koettuun hyvinvointiin. Alustavien tulosten perusteella pihan muokkaaminen monipuolistaa lasten liikkumista ja leikkiä, lisää pihan viihtyisyyttä ja parantaa jopa koettua ilman laatua pihalla. Tutkimus tuottaa tietoa terveyttä ja hyvinvointia edistävästä pihoista päiväkotien, koulujen, vanhustentalojen ja muiden julkisten pihojen ja puistoalueiden suunnittelun pohjaksi.

Kirsi Karila, Petteri Eerola, Maarit Alasuutari, Anu Kuukka ja Anna Siippanen: Kunnittain vaihtelevat puhutavat lapsuudesta ja varhaiskasvatuksen järjestämisestä

Kunnallisella itsehallinnolla on vahva rooli suomalaisessa julkishallinnossa. Linjauksen mukaisesti myös varhaiskasvatuksen järjestämisvastuu on lainsäädännössä määritelty kuntien tehtäväksi. Tämä on johtanut siihen, että kuntien tarjoamat varhaiskasvatuspalvelut vaihtelevat. Tässä tutkimuksessa lähestymme kunnittain vaihtelevaa varhaiskasvatusta tarkastelemalla, miten keskeiset kunnalliset varhaiskasvatustoimijat jäsentävät varhaiskasvatuksen järjestämistä. Esitelmässä keskitymme erityisesti siihen, kuinka lapsuutta ja varhaiskasvatusta lapsuuden instituutiona konstruoidaan erilaisissa kunnissa. Pohdimme myös, kuinka tämä heijastuu puheeseen kunnan varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Tutkimusaineisto koostuu kymmenessä suomalaisessa kunnassa keväällä 2016 kerätyistä varhaiskasvatuksesta vastaavien kunnallisten viranhaltijoiden (n=47) ja kunnallispoliitikoiden (n=31) haastatteluista. Olemme analysoineet haastatteluja diskursiivisesti.

Analyysimme kuvaa, kuinka lapsuutta ja varhaiskasvatusta konstruoidaan eri tavoin kuntien välillä. Suurien kaupunkien haasteltavien puheessa korostuu urbaani ja moninainen lapsuus, jossa varhaiskasvatusta näytetään elinikäisen oppimisen ensimmäisenä portaana. Pienemmissä ja harvaanasutuimmilla paikkakunnilla haasteltavat painottavat puolestaan perinteitä, turvallisuutta ja kotia lasten ensisijaisen hoitopaikkana.

Tutkimus on osa Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamaa hanketta Tasa-arvon kysymykset lasten päivähoidon, esiopetuksen ja hoidon tukien järjestelmässä (CHILDCARE, hankenumero 293049).

Heta Mulari ja Arseniy Svyrenko: Nuoret, kaupunkitila ja valokuva

Koneen säätiön rahoittamassa Diginuoruus mediakaupungissa -hankkeessa (2016–2019) tutkitaan nuorten erilaisia kuulumisen, kontrollin ja nuorisokulttuurien muotoja erilaisissa kaupunkitiloissa, erityisesti Helsingin ja Pietarin metrossa ja metroasemilla. Tutkimme, millainen materiaallinen ja digitaalinen kaupunkitila metro nuorten silmin on, ja millaista kontrollia, kohtaamisia ja nuorisokulttuureja metroon ja metroasemille liittyy.

Esitelmämme pohjautuu viime kesäkuussa osana Helsingin kaupungin Ole hyvä Helsinki! -projektia keräämäämme tutkimusaineistoon. Ole hyvä Helsinki! -projektin aikana viisi helsinkiläistä metroasemaa kuvitettiin asukkaiden tekemillä, kunkin aseman paikallisuudesta ponnistavilla kuvilla, jotka ovat esillä metroasemien mainostauluilla. Tutkimuksemme keskittyi kahteen nuorten ryhmään, joissa nuoret kuvasivat yhdessä ammattivalokuvaajien kanssa omaa aluettaan.

Tarkastelemme esitelmässämme ryhmiin osallistuneiden nuorten näkemyksiä paikallisuudesta, kaupunkitilan muutoksesta ja sen tutkimisesta valokuvan kautta. Millaisia ajatuksia nuoret liittävät paikallisuuteen tai tulevaisuuden Helsinkiin? Millä tavoilla valokuvaaminen voi muuttaa käsityksiä paikallisuudesta? Entä miten käyttää nuorten ottamia valokuvia tutkimusaineistona?

Petteri Räisänen: Taiteen perusopetuksen tila ja kehittämistarpeet Helsingissä

Helsingin kulttuurikeskus julkaisi vuonna 2016 taiteen perusopetuksen tilaa ja sen tulevien vuosien kehittämistarpeita kartoittavan selvityksen (Vismanen, Räisänen & Sariola 2016). Selvityksen yhtenä tavoitteena oli tuottaa paikkatietomenetelmin kaupunkitasoista tietoa taiteen perusopetukseen osallistumisesta, siihen vaikuttavista tekijöistä sekä rahoituksen alueellisesta jakautumisesta.

Selvityksessä ilmeni, että taiteen perusopetukseen osallistumisessa on suuria alueellisia eroja Helsingissä. Eniten taiteen perusopetuksen oppilaksi hakeudutaan kaupunginosista, joissa opetusta on tarjolla runsaasti, tai joista opetus on helposti saavutettavissa julkisella liikenteellä. Myös asuinalueen sosiodemografisilla tekijöillä havaittiin olevan vaikutusta taiteen perusopetuksen oppilaksi hakeutumiseen. Oppilasmäärät jäivät reilusti kaupungin keskiarvon alapuolelle niissä kaupunginosissa, joissa asuu muuta kaupunkia enemmän pienituloisia lapsiperheitä, vieraskielisiä 0-19-vuotiaita sekä vähemmän korkeasti koulutettua väestöä. Lisäksi selvitys nosti esiin taiteen perusopetuksen resursoinnin alueelliset erot. Suurimmat taiteen perusopetuksen tukieurot kohdistuivat eteläiseen Helsinkiin ja vähiten tuetut alueet sijaitsivat Itä- ja Koillis-Helsingissä.

Esitelmässäni avaan selvityksessä saatuja tuloksia sekä miten tietoa hyödynnetään Helsingin taiteen perusopetuksen tulevien vuosien kehittämistyössä.
avainsanat: taiteen saavutettavuus, taiteen perusopetus, paikkatieto

Kirjallisuus: Vismanen Elina, Räisänen Petteri & Sariola Reetta (2016). Taiteen perusopetuksen tila ja kehittämistarpeet Helsingissä. Helsingin kulttuurikeskus.

Työryhmä 2 - Uusi aika, uudet taidot? Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelun koulutus murroksessa (I)

Markku Norvasuo: Yhdyskuntasuunnittelun koulutustarveselvitys: koulutusta koskevia toiveita ja näkemyksiä

Puheenvuorossa esitellään Turun yliopiston Sosiaalitieteiden laitoksella tehdyn yhdyskuntasuunnittelun koulutustarveselvityksen tuloksia. Selvitys tehtiin syksyllä 2016 seitsemän kaupungin yhteisellä rahoituksella, ja sen tavoitteena oli tuottaa suunnittelijoiden osaamistarpeista kokonaiskäsitys, jota voidaan käyttää alan koulutuksen suunnittelussa. Selvitystä varten tehtiin yhteensä 22 haastattelua.

Haastattelujen perusteella yhdyskuntasuunnittelijalla tulisi olla erikoistumisen lisäksi yleissivistävää tietoa ja monialaista osaamista. Niitä tarvitaan, koska suunnittelu on tiimityötä, jossa on yhdistettävä eri näkökulmia, ja koska suunnitteluongelmat ovat monimutkaisia. Koulutus luo pohjan myös työn kautta oppimiselle.

Osaamisen ytimenä on erikoistuminen omaan opintoalaan. Sen osana voivat olla omaa alaa koskevat suunnittelutaidot. Samaan ytimeen kuuluvat myös tieteeseen nojaavat syventävät opinnot, joihin voi sisältyä alaa koskevaa yleistietoa. Erillisiksi osaamisen alueiksi rajautuvat monialainen osaaminen (poikkialaiset opinnot), monipuolinen digiosaaminen suunnittelun välineiden kehittyessä sekä tiimityössä tärkeät yhteistyövalmiudet ja muu vuorovaikutusosaaminen. Myös työssä oppiminen ja erikoistuminen on merkitty omaksi alueekseen, jota täydennyskoulutus voi osaltaan tukea.

Vuorovaikutustaitoja pidettiin tärkeinä. Myös suunnittelu katsottiin itsenäiseksi osaamisalueeksi, jota voidaan opettaa ja jossa tiimityöhön kouliintuminen on tärkeää. Yksittäisiä tärkeiksi katsottuja osaamisalueita olivat lisäksi talouskysymykset, esimerkiksi yhdyskuntatalous, lainsäädäntö, kiinteistöosaaminen ja tietotekninen osaaminen.

Mari Vaattovaara, Anssi Joutsiniemi, Kimmo Lapintie, Laura Kolbe: Urban Studies & Planning -maisteriohjelma ja tieteitä integroivan opetuksen haasteet

Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston yhteistyönä toteutetaan kansainvälinen ja monitieteinen Urban Studies & Planning -maisteriohjelma (USP), joka käynnistyy syksyllä 2017. Ohjelma pohjautuu vuodesta 2014 saakka toimineeseen kandidaattitasoiseen Kaupunkiakatemia-sivuainekokonaisuuteen, jonka puitteissa on pilotoitu ja kehitetty tieteenaloja integroivaa, yhteiskehittelyn ideaan nojaavaa opetusta. USP-ohjelmassa ovat alkuvaiheessa mukana sosiologia, maantiede, ympäristötieteet ja humanistiset tieteet Helsingin yliopistosta sekä arkkitehtuuri, maisema-arkkitehtuuri, yhdyskuntasuunnittelu, muotoilu ja kiinteistöalouden Aalto-yliopistosta.

USP-maisteriohjelma on kehitetty vastaamaan nopean kaupungistumisen aikaansaamiin tieto- ja asiantuntijatarpeisiin. Tieteitä integroivalle opetusohjelmalle on tarvetta, koska monet kaupungistumiseen liittyvistä ongelmista ovat niin monimutkaisia, ettei yksikään ammattikunta tai tieteenala pysty ratkaisemaan niitä yksinään. Vaikka monialaisen tiimityön merkitys kaupunkisuunnittelussa on viime vuosina kasvanut, kaupunkitutkimus on hajaantunut useille tieteenaloille ja sen kosketuspinta perinteisiin kaupunkisuunnittelun professioihin on jäänyt vähäiseksi.

USP-maisteriohjelman tarkoituksena on rikkoa perinteinen raja kaupunkitutkimuksen ja -suunnittelun välillä tuottamalla laaja-alaista, kaupunkien kehitykseen ja toimintaan liittyvää osaamista. Ohjelman erikoisuus ovat studiokurssit, joilla opiskelijat paneutuvat ajankohtaisiin kaupunkikehityksen ongelmiin toisiaan täydentävistä näkökulmista sekä tekevät yhteistyötä eri alojen tutkijoiden ja Helsingin metropolialueen kuntien kanssa. Tavoitteena on, että monialainen yhteistyö vahvistaa ohjelmasta valmistuvien kykyä avoimeen vuorovaikutukseen erilaisten toimijoiden kanssa sekä auttaa opiskelijoita tunnistamaan oman osaamisensa vahvuudet ja rajat. Tarkastelemme esityksessämme korkeatasoisen moni- ja poikkitieteellisen kurssitarjonnan suunnitteluun liittyviä haasteita Kaupunkiakatemiasta ja USP-ohjelman suunnittelusta saamiemme kokemusten pohjalta. Avaamme näitä haasteita pohtimalla muun muassa seuraavia kysymyksiä: Mitä erilaisten tieteenfilosofien lähtökohtien sekä ammattinimikkeisiin ja -aloihin liittyvien erityisvaatimusten yhteensovittaminen tarkoittaa käytännössä? Miten eri alojen traditiot ja näkökulmat voidaan yhdistää mielekkäällä tavalla studiokursseilla, jotka toteutetaan erilaisista taustoista tulevien opettajien yhteistyönä? Kuinka opetuksen linjakkuus varmistetaan monitieteisessä ja -alaisessa ympäristössä? Kuinka tutkijat, kaupunkisuunnittelun asiantuntijat ja kaupungin toimijat saadaan sitoutettua monitieteiseen ja -alaiseen opetukseen, joka edellyttää joustavuutta sekä perinteisten ammatillisten ja tieteellisten raja-aitojen rikkomista? Kuinka uuden, monitieteisen koulutusohjelman identiteetti rakentuu ja miten ohjelmasta valmistuvien opiskelijoiden ammatti-identiteetit kytkeytyvät tähän identiteettiin?

Mari Vaattovaara, kaupunkimaantieteen professori, HY (mari.vaattovaara@helsinki.fi)

Anssi Joutsiniemi, apulaisprofessori, Aalto-yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto

(anssi.joutsiniemi@aalto.fi)

Kimmo Lapintie, yhdyskuntasuunnittelun professori, Aalto-yliopisto (kimmo.lapintie@aalto.fi)

Laura Kolbe, Euroopan historian professori, HY (laura.kolbe@helsinki.fi)

Minna Chudoba, Juho Rajaniemi, Lieven Ameel: Kaupunkisuunnitelmat ja -kertomukset tieteenaloja yhdistämässä

Kaupunkisuunnittelussa kaivataan nykyisin neuvottelutaitoisia osaajia, jotka pystyvät pohtimaan asioita monialaisissa työryhmissä erilaisista näkökulmista. Tämä tarve on ollut mielessä, kun Tampereen teknillisen yliopiston Arkkitehtuurin laboratorio on koordinoanut Yhdyskuntasuunnittelun jatkokursseja. Monitieteiset maisterivaiheen opintojaksot ovat avanneet uusia mahdollisuuksia kahden yliopiston yhteistyölle. Opintojaksoille on osallistunut opiskelijoita sekä Tampereen teknilliseltä yliopistolta että Tampereen yliopistolta; mukana on ollut arkkitehtuurin, liikennesuunnittelun, psykologian, sosiologian, sosiaalipsykologian, aluetieteen ja ympäristöpolitiikan, kirjallisuustieteen sekä informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median opiskelijoita.

Monitieteinen opintojakso on nyt toteutettu kahdesti, syksyllä 2014 ja syksyllä 2016. Ensimmäisellä kerralla tehtävänä oli suunnitella Tampereen raitiotien seisake lähiympäristöineen. Innovatiivisen muotoilun lisäksi piti pohtia käyttöturvallisuutta, esteettömyyttä, alueen toimintoja ja yleistä viihtymistä. Tehtävässä piti myös eläytyä erilaisten käyttäjäryhmien tarpeisiin. Monitieteinen lähtöasetelma toi luonnostaan erilaisia lähestymistapoja ja johti käytännön neuvottelutaitojen harjoitteluun. Taustalla oleva todellinen raitiotiehanke seisakkeineen antoi lisämotivaatiota ajatustenvaihdolle.

Toinen monitieteinen opintojakso suunnattiin erityisesti arkkitehtuurin, kirjallisuustieteen sekä aluetieteen ja ympäristöpolitiikan opiskelijoille. Varsinaista suunnittelutehtävää ei ollut, sen sijaan teemaa ”Kaupunki kertomuksena” lähestyttiin erilaisten oppimismenetelmien kautta kaupunkitutkimuksen ja -suunnittelun kontekstissa. Erityistä huomiota kiinnitettiin tieteiden väliseen työskentelyyn ja eri alojen välisen kommunikaation ja neuvottelutaitojen parantamiseen. Opintojakso tarjosi opiskelijoille myös perusnäkömyksen muiden alojen työskentelytavoista.

Vastaavat monitieteiset opintojaksot ovat todennäköisesti tulleet jäädäkseen yliopistojen yhdistämishankkeen, Tampere3:n, myötä. Monitieteellinen opintojakso tarjoaa sekä opettajille että opiskelijoille uusia näkökulmia eri alojen lomittuessa toisiinsa ja muuttuu parhaimmillaan aidosti poikkitieteelliseksi toiminnaksi.

Minna Chudoba, yliopistonlehtori, TTY, Arkkitehtuuri

Juho Rajaniemi, professori, TTY, Arkkitehtuuri

Lieven Ameel, dosentti, TTY, Arkkitehtuuri / yliopistonlehtori TaY, Kirjallisuustiede

Milos N. Mladenovic, Hanna Mattila, Marketta Kyttä: Master’s Programme in Spatial Planning and Transportation Engineering – Reflections on the curriculum development and implementation

Finnish urban and regional development has suffered from problems such as uncontrolled urban sprawl, problems that have been argued to be due to the lack of co-operation between land use planning and transport systems planning. Reasons for the lack of co-operation, in turn, have been found, among other things, from educational traditions. On the one hand, planners in Finland have been traditionally educated as architects or as surveyors, the emphasis having been respectively on urban design skills or on land management and land-use planning skills. The concept of “spatial planning” that integrates land use planning into broader perspectives of spatial development and establishes connections to disciplines such as transport systems planning has been relatively unknown in both the Finnish universities and the Finnish planning practice. On the other hand, educational tradition in transportation engineering has its origins in

civil engineering and classical economics. Thus, while emphasizing on quantitative skills, the connections to ethical and political aspects inevitable in transport planning processes have remained weak.

In order to educate experts capable of dealing with complex issues in built environment planning and design, Aalto University School of Engineering introduced a new master's programme "Spatial Planning and Transportation Engineering" (SPT). Here, in the spirit of (planning as) experiential learning, we present reflections on two SPT phases, namely programme development (before autumn 2016), and programme implementation (during autumn semester 2016). Moreover, reflections are presented from the perspective of SPT teaching staff as well as SPT learners. The development process gave an impetus to teaching staff in both fields to re-think the nature of their disciplines. The co-creative nature of the development process involving all the teaching staff allowed for gradual learning and establishment of basic common language and understanding. The resulting new curriculum centres on studio courses, while including common and elective courses that familiarize the learners with a set of quantitative and qualitative methods, as well as political, administrative, economic, and legal contexts of planning. Furthermore, in order to cater for different learning styles, the curriculum includes a variety of in- and out-of-class activities, accompanied with a variety of assessment methods.

In addition to presenting the reflections on the development process, we reflect on the implementation process on the basis of student feedback for individual courses and the whole programme. The first set of reflections relates to knowledge and skills gained, having in mind a balance between a range of topics (e.g., data collection, infrastructure and technology, policy development and evaluation, etc.) and a set of converging points (e.g., vision-based planning, value-based thinking, accessibility, human-centred built environment, etc.). In the context of learner-centred education, as well as accounting for diversity of students' backgrounds, the second set of reflections relates to implemented learning methods. Moreover, the reflections on learning methods relate to the process of community development and power balance between staff and learners. Finally, reflections raise the point of disciplinary identities contrasted with the responsibility of the engineer and the planner, opening up further pathways for SPT curriculum development, and advancing the integrated disciplinary approach.

Työryhmä 3 - Paikkojen erityisyys kaupunkiympäristön kehittämisessä (II)

Jarmo Kortelainen: Brysselin EU-kortteli poliittisena paikkana ja topologisena kaupunkitilana

Esityksessä pohditaan politiikan suhdetta kaupunkitilaan muotoutumiseen. Empiirisenä virikkeenä toimii Bryssel ja erityisesti sen Eurooppa -kortteli, jonka politiikkaprosesseja tarkastellaan paikan käsitteen sekä paikanpäällä kerätyn empiirisen aineiston avulla. Muutamassa vuosikymmenessä EU:n keskeiset instituutiot ovat keskittyneet suhteellisen pienelle alueelle Brysselin keskustaan, mikä on vetänyt puoleensa erilaisia intressitahoja teollisuuslobbareista kansalaisjärjestöihin ja alue-edustustoihin. On syntynyt kymmenien tuhansien toimijoiden kansoittama poliittinen paikka, joka erottuu fyysisesti ja toiminnallisesti muusta kaupunkirakenteesta ja jota luonnehtii EU-kuplaksi kutsuttu paikkaidentiteetti. Ylikansallinen, koko EU:a koskeva politiikka ja hallinta muotoutuvat tässä paikallisessa kontekstissa EU instituutioiden ja erilaisten intressiryhmien vuorovaikutuksena. Lähemmin tarkasteltuna politiikkaprosessien ja kaupunkitilan keskinäinen suhde osoittautuu varsin pirstaloituneeksi ja hajautuneeksi. Saarekemaisen kuplan sijasta liukoisen/nestemäisen tilan (fluid space) ja kokoelman (assemblage) käsitteet auttavat ymmärtämään parhaiten poliittisen prosessien muovaamaa relationaalista kaupunkitilaa. Paikka hajautuu suhteiltaan kiinteiksi mutta alinomaa materiaalista muotoaan muuttaviksi poliittisiksi kokoelmiksi, jotka kokoavat ihmistoimijoita, fyysisiä tiloja ja immateriaalisia elementtejä jonkin poliittisen kysymyksen (esim. tietyn direktiivin valmistelun) ympärille. Samalla nämä kokoelmat rikkovat kuplan lukemattomilla suhteillaan muuhun maailmaan ja tekevät Eurooppa-korttelista hajautuneen ja mobiilin paikan, jota luonnehtivat vuorovaikutus muiden paikkojen kanssa sekä siitä aiheutuva

toimijoiden ja tiedon jatkuva liike. Kokoelman käsitteellä on jäsenetty edellä poliittisen paikan muotoutumista, mutta käsite auttaa ymmärtämään kaupunkitilan luonnetta yleisemminkin. Kaupunki voidaan ymmärtää Thomas Benderin tapaan kokoelmien kokoelmana (assemblage of assemblages). Kaupunkitila ei siten ole mikään kiinteä topografinen asetelma vaan jatkuvasti muotoaan muuttava ja fragmentoitunut topologinen kokonaisuus, joka tuotetaan pitkäaikaisissa järjestelmissä (esim. hallintojärjestelmä), lyhytkestoisemmissa prosesseissa (esim. kehittämisprojekti) ja hetkellisistä tapahtumissa (esim. kaupunkifestivaali) sekä näiden ilmiöiden ympärille kerääntyneissä hybrideissä ja monipaikkaisissa kokoelmissa.

Hannele Kuitunen: Kotipihasta puistoksi -1960- ja 1970-luvuilla saneeratun kaupunkitilan monet merkitykset

Esitykseni pohjautuu Tampereen yliopiston historian oppiaineeseen tekeillä olevaan väitöskirjaani, jossa käsittelen kotia ja kotiympäristöä suomalaisessa 1960- ja 1970-lukujen kaupunkisaneerauksessa. Väitöstutkimuksen yhtenä esimerkkinä käytän Tampereen Amurin työväen asuinalueen 1960-luvun lopulta lähtien toteutettua saneeraavaa uudistusta, jonka myötä vanha työväen puutaloalue purettiin ja tilalle rakennettiin betonisia kerrostaloja. Tässä esityksessäni pohdin millä tavoin amurilaisten asuinympäristön saneerauksessa uskottiin tuotettavan terveellistä ympäristöä ja lisää hyvinvointia ja millaista ympäristöä lopulta saatiin aikaan. Hyvinvoinnilla tarkoitettiin tuolloin ensi sijaisesti parempia asuinolosuhteita. Modernistinen kaupunkisuunnittelu ja erityisesti sen 1900-luvun puolivälin suomalainen tulkinta painottivat tilallisen väljyyden, raittiin ilman, valon ja vihreän sekä vapaa-ajalle ja kaupunkilaisten yhteisille käytöille tarkoitetun tilan merkitystä hyvän asuinympäristön luomisessa. Valitsenkin tarkemman tarkastelun kohteeksi Amurin puistot. Kuvaan puistojen rakentamista entisten umpikortteleiden paikalle ja pohdin millaisia historiallisia kerrostumia ja menneisiin tai nykyisiin käyttöihin liittyviä merkityksiä noista paikoista voi tunnistaa. Aineistona toimivat erilaiset aikalaisdokumentit, mutta myös haastattelut ja nykytilan havainnointi.

Onnistuiko modernistinen kaupunkisuunnittelu paremman asuinympäristön luomisessa ja siihen liittyvän hyvinvoinnin lisäämisessä viherympäristöjen avulla? Laajennan hyvinvoinnin aineellisen pohjan ja fyysisen ympäristön tarkastelua myös psykologisen ja yhteisöllisen hyvinvoinnin näkökulmilla tarkastelemalla lopuksi paikan, ajan, yhteisön ja hyvinvoinnin välistä yhteyttä puistojen ja julkisten viheralueiden kontekstissa. Kaupunkilaisten yhteiset vihreät kaupunkitilat ovat paikkoja, joihin asukkaat projisoivat henkilökohtaisia muistojaan ja kokemuksiaan samalla kun paikat antavat tilaa uusille yhteisille kokemuksille ja toiminnoille. Amurilaisten puistoihin ja viheralueisiin kätkeytyy monia merkityskerrostumia. Yhteisöllinen hyvinvointi liittyy mm. ihmisten pääsyyn ja osallisuuteen kulttuuriympäristössä sekä yhteisölle yhteiseen tarinaan. Mietin millä tavoin nämä tekijät liittyvät Amurin puistojen kaltaisiin paikkoihin, joissa entinen ja kokonaan kadonnut rakennettu ympäristö vain viivähtää ihmisten ajatuksissa, tarinoissa ja paikalle pystytetyssä infotaulussa.

Hannele Kuitunen

rakennustutkija, Pirkanmaan maakuntamuseo

Väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto, Historia

Mikko Lindqvist: Toimistot ja asunnot - muutoksen tiloja Helsingin kantakaupungissa

1970-luvun alussa Helsingin asukasluvun kasvu taittui vuosikymmeneksi. Kehitykseen osaksi vaikutti asuntokannan muutos toimitiloiksi, ns. piilokonttoristuminen, josta seurasi asumisen väistyminen Helsingin kantakaupungissa. Kantakaupungin kehitykseen haluttiin vaikuttaa rajoittamalla asuntojen muuttamista toimitiloiksi vuonna 1976 hyväksytyssä osayleiskaavassa. Myös uusien toimitila-alueiden kaavoituksella pyrittiin vastaamaan toimitilatarpeisiin ja estämään ns. piilokonttoristumista.

Viime vuosina piilokonttorit eivät Helsingissä ole enää olleet ongelma. Tällä hetkellä toimistojen muuttaminen asuinnoiksi on taloudellisesti kannattavampaa kuin toimistojen vuokraaminen asuinhuoneistoissa, minkä johdosta toimistokäyttöön siirtyneiden asuinhuoneistojen palauttaminen jälleen asunnoiksi on käynnissä. Myös toimistorakennusten käyttötarkoituksen muutoksia asuinkäyttöön suunnitellaan suuressa mittakaavassa.

Käynnissä olevalla muutoksella on merkittäviä vaikutuksia myös rakennusperintöön, kohteiden ominaispiirteisiin ja ulkoasuun. Monet toimitilarakennuksista on suunniteltu erityisiä funktioitaan huomioon ottaen, toisinaan rakennukset on suunniteltu myös yleispäteviksi. Toimitilarakennukset ovat rakennustyyppinä erityisiä.

Asuinhuoneistojen palautuminen toimistokäytöstä asumiseen tapahtuu usein koko kiinteistö muuttaen. Kiinteistöyhtiöt muuttuvat asuntoyhtiöiksi, mikä tekee ratkaisusta pysyviä. Asuinrakennusten alkuperäiset rakenteet eivät vastaa uudisrakentamisen tasoa, mikä johtaa muutostilanteissa ristiriitoihin säilyttämisen tavoitteen kanssa. Asuntojen pohjaratkaisuissa suositaan pienasuntoja. Alkuperäisillä pohjakaavoilla on kulttuurihistoriallista arvoa asumisen historian jälkeen, jotka menetetään usein asuntomuutoksissa. Ns. piilokonttoreiden palauttaminen asuinkäyttöön ohjaa pohtimaan kohteiden alkuperäistä käyttötarkoitusta. 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alkupuolen keskustakiinteistössä asuin- ja toimistokäyttö sekoittuvat erottamattomasti. Julkinen elämä liittyi myös kodin piiriin, eivätkä kodit olleet yksityisiä tiloja nykyisessä merkityksessä.

Tässä kuvatut käyttötarkoituksen muutokset vaikuttavat merkittävällä tavalla kohderakennusten arvojen ja ominaispiirteiden säilymiseen. Rakennusten yksilölliset ominaispiirteet on tärkeää tunnistaa ja huomioida jatkokäytössä. Tämä voi johtaa rakennusten arvojen entistä parempaan säilymiseen, ja rakennuskannan monimuotoisuuden tunnistamiseen ja ylläpitämiseen.

*Mikko Lindqvist, Helsingin kaupungin museo, arkkitehti
Puh. 040 506 3768*

Anu Miettinen: Doing environmental art and urban activities

Who determines what our environment may look like? What is nature, what is cultural environment, what is built environment? Is there such a thing as pristine or unsullied nature? Are there different degrees of naturalness of the environment? What is the status of an individual or an artist in our society and our environment? Can site-specific environmental art change the opinions and cityplanning? Save Vartiosaari art project will be presented as a case study.

My own close relationship with contemporary art has also led me appreciate Ronald Hepburn's distinguishing definitions of natural beauty and art, which I personally see rather as uniting factors, particularly when we consider the essence of environmental art. Environmental art highlights the actual site or environment where the work of art is made, and often the community living in that place as well. The work can also create new relationships between the environment and itself or between the environment and the viewer. Environmental art can be critical or it can enhance our environmental awareness, it can questionize present cityplanning; it can present new utopias or just minor observations and comments. Being part of our everyday surroundings, environmental art can even promote democracy.

The future of Vartiosaari is uncertain because the spatial plan. Hence the Save Vartiosaari art project has arisen 2012 to support preserving Vartiosaari as a recreational area. Concepts: urban interventions, activism, urban nature, environmental art, city planning

*Anu Miettinen
Visual artist*

*Specialist and coordinator of environmental art, Uusimaa Region, Arts Promotion Centre Finland
University of Helsinki, Faculty of Social Sciences: Master thesis of arts and politics (ongoing)
anu.maarit.miettinen@gmail.com, +358 415116864*

Työryhmä 5 - Lisää kaupunkia? Kaupunkien täyttöalueet (I)

Matti O. Hannikainen: Korkealle kurkottaen – Helsingin seudun täyttömaaongelma ja sen ratkaisu

Kasvava kaupunki ei tarvitse vain rakennusmaata; se tarvitsee myös tilaa, jonne sijoitetaan kaupungin kasvun ylijäämää sekä rakennusjäte. Helsingissä on täytetty merenlahtia jo 1800-luvulta tavoitteena uuden rakennuskelpoisen maan luominen. Maaperältään vaativan alueen rakentaminen on edellyttänyt kallioperän louhintaa kuin myös savialueiden tukemista sekä täyttämistä. Aina 1950-luvulle asti suurin osa merenlahtien täytöistä tehtiin paikallisella maa-aineella. Ylijäämämaan sijoittaminen muuttui ongelmaksi 1960-luvulla. Uusien lähiöiden rakentamisen lisäksi metronlinjaston suunnittelu johti kysymykseen, minne miljoonien kuutiometrien maamassat voitaisiin sijoittaa?

Täyttömaiden historia on vähemmän tunnettu osa pääkaupunkiseudun kehitystä sotien jälkeisenä aikana. Niiden merkitys nykyisen kaupunkimaiseman ja -ympäristön kehityksessä on silti huomattava. Osa uusista asuinalueista kuten Ruoholahti sekä Herttoniemenranta on kasvanut täyttömaalle. Kenties näkyvimvät täyttömaasta rakennetut alueet hallitsevat pääkaupunkiseutua sen huippuina Malminkartanossa, Talissa sekä Paloheinässä. Keinotekoisuudestaan huolimatta täyttömäet rakennettiin näyttämään luonnollisilta ja osa niistä on myös muodostunut luonnollisiksi ympäristöiksi ihmisten mielissä. Tarkastelen esitelmässäni Helsingin ensimmäinen suuren täyttömäen rakentamista Paloheinään. Miksi Helsinki päätti rakentaa täyttömäen ja miksi Paloheinä valikoitui sen sijoituspaikaksi?

Inkeri Vähä-Piikkiö: Suomalaiset kulttuuribiotoopit ja putkilokasvien ruderaattilajisto

Suomalaisista kaupungeista puuttuvat kulttuuribiotoopit, luokitus ja tutkimus (Toivonen –Leivo 1997). Karkealla paikkatiedolla ei voida auttaa asiaa, koska maisematasolla ei voida erottaa putkilokasviyhteisöjä tai kasvupaikkojen rajoja. Tämä vaikeuttaa erityisesti tiivistyvien kaupunkiympäristöjen ympäristöpolitiikkaa. Liian karkea ympäristötyypitys ei auta pienalaisten arvokkaiden kohteiden löytymistä.

Ratkaisuksi on tarjottu putkilokasvien paikallisia lajiaineistoja. Erittäin hyviä aineistoja on Helsingin yliopiston Luonnontieteellinen kasvimuseo kerännyt Helsingistä (Kurtto ja Helynranta 2004). Kasvistokartoituksen leviämishistorialliset ryhmät kertovat pitkällä aikavälillä putkilokasvien paikallishistoriasta.

Vanhon puuston ja puutarhojen suunnitelmakulttuuria ja puutarhakasveja tutkittaessa ei yleensä huomata luonnonlajiston erityispiirteitä: Helsingissä ja Oulussa (Väre, Ulvinen, Vilpa ja Kalleinen 2005) myös näiden ympäristöjen luonnonkasvistot ovat osoittautuneet suojelunarvoisiksi. Hidas kaupungistuminen on säästänyt kasvupaikkoja ja lajistoa, vaikkakin köyhtyneinä. Linnoitteet odottavat Itämeriyhteistyötä. Näiden ympäristöjen keskeinen kysymys on monitavoitteinen ympäristöhoito, jotta uhanalaiset putkilokasvitkin pystyisivät säilymään. Leviämishistorialtaan yllättävimpiä ovat olleet vähemmän tunnetut ympäristötyypit, kuten ruderaatit. Ruderaattien putkilokasviaineistot heijastavat Helsingissä kiinteästi paikan ympäristöhistoriaa. Ruderaatit kaipaavat paikallisuudesta ponnistavia vihersuunnittelumalleja. Näillä olisi luonnonsuojelun voittoja saatavilla. Kaikki nämä ympäristötyypit lajistoineen vaativat harkintaa maantäytölle.

*Inkeri Vähä-Piikkiö, tutkija, Helsingin kaupunki, tietokeskus, kaupunkitutkimus
Inkeri.Vaha-Piikkio@hel.fi*

Sampsa Malmberg: Pääkaupunkiseudun täyttömäkien etelä- ja pohjoisrinteiden maakiitäjäisyhteisöt

Täyttömäet ovat topografiansa ja muiden fyysisten ominaisuuksiensa puolesta poikkeuksellisia, ihmisen muokkaamia elinympäristöjä. Täyttömäille ei rakenneta, monet täyttömäet ovat suurikokoisia ja niitä on kaupunkialueilla melko paljon, joten valmistuttuaan ne tarjoavat virkistyskäyttönsä lisäksi mahdollisuuksia kaupunkien biodiversiteetin säilyttämiseen ja lisäämiseen urbaaneina viheralueina.

Millaisille luonnollisten elinympäristöjen lajeille täyttömäet ja niiden etelä- ja pohjoisrinteet sopivat elinympäristöiksi? Millaisiksi erityyppisten täyttömäkien ja niiden etelä- ja pohjoisrinteiden lajiyhteisöt ovat kehittyneet? Selvitin pro gradu -tutkielmassani muun muassa näitä kysymyksiä täyttömäkien avoimissa etelä- ja pohjoisrinteissä tavattavien maakiitäjäisten (Carabidae, Coleoptera) yhteisöjen perusteella. Selvitin myös muiden täyttömäkien ominaisuuksien yhteyttä maakiitäjäisyhteisöjen piirteisiin. Käytin 10 Suomen pääkaupunkiseudulla sijaitsevalta täyttömäeltä kuoppapyydyksillä kerättyä aineistoa.

Selvisi, että täyttömäkien avoimet etelä- ja pohjoisrinteet eroavat toisistaan elinympäristöinä säännönmukaisesti ja odotetusti siten, että elinympäristövaatimuksiltaan erilaiset lajit menestyvät eri tavoin täyttömäen etelä- ja pohjoisrinteissä. Etelä- ja pohjoisrinteiden lajiyhteisöjen koostumuksien välille vaikuttaa kehittyvän selvä ja säännönmukainen ero vain suurilla täyttömäillä, kun taas pienillä täyttömäillä melko yhdenmukainen lajiyhteisö näyttää elävän koko mäen alueella.

Täyttömäillä menestyvät kuivien elinympäristöjen lajit. Eri täyttömäille kehittyy kuitenkin niin koostumukseltaan kuin myös lajimäärältään huomattavan vaihtelevia maakiitäjäisyhteisöjä. Useimmat täyttömäet pystyvät elättämään vähintään yhtä monilajista ja samankaltaista maakiitäjäislajistoa kuin muutkin kaupungin avoimet elinympäristöt. Täyttömäistä mahdollisesti hyötyvien uhanalaisten ja harvinaisten lajien suojelun kannalta eniten merkitystä korvaavana elinympäristönä olisi todennäköisimmin täyttömäkien etelärinteillä.

Työryhmä 7 - Muuttuu – ei muutu – muuttuu sittenkin! Urbanisaation monitasoisuus (II): HEIJASTUSVAIKUTUKSET

Sirkku Wallin: Mind the gap – Exploring local realm and the dynamics of urban development

According to the researchers on urban complexity, the contemporary planning theories and practices are still dealing with linear procedures and institutional sense-making (Batty, 2017; De Roo, 2012; Baynes, 2009; Hillier, 2008). However, a new planning paradigm is emerging which comprises a wider ontological and epistemological comprehension of urban planning and development. The comprehension underlines civil engagement which actively produces urban surroundings through self-organization, sometimes apart from formal government and decision-making (Boonstra & Boolens, 2011).

This presentation is based on my PhD research (Wallin, 2017) which aims to provide theoretical and practical solutions that enhance the comprehension of urban development patterns in the Finnish context, and to explore the role of civil engagement in urban planning. The research took place through a longitudinal, neighbourhood level action research in Herttoniemi, Helsinki. The presentation will conclude: What is urban complexity? What is the role of civil engagement in urban planning and development? How can different planning methods enable civil engagement and urban transformation?

I argue that urban complexity emerges due to a systemic gap between the formal planning practice and the urban transformation which is self-organizing by nature. There are several reasons for this systemic gap. Especially, the linearity of the planning procedures and the lack of versatile planning methodology prohibit the adequate approaches to recognize diverse realities and nourish local capabilities that are the drivers for urban development.

Sirkku Wallin, Department of Built Environment, Aalto University

Key words:

urban planning and development, complexity, self-organization, civil engagement, urban transformation

References:

Batty, M. (2017). A Science of Cities - Four Snapshots of a New Paradigm. Presentation at Complex Urban Futures Seminar at Helsinki University, 16.2.2017.

Baynes, T. (2009). Complexity in Urban Development and Management Historical Overview and Opportunities. *Journal of Industrial Ecology*, vol 13:2, 214–227.

Boonstra, B. & Boelens, L. (2011). Self-organization in urban development: towards a new perspective on spatial planning. *Urban Research and Practice*. 4 (2), 99–122.

Hillier, J. (2008). Plan(e) Speaking: a Multiplanar Theory of Spatial Planning. *Planning Theory*, vol 7:1, retrieved 1.3.2017 at <http://journals.sagepub.com/doi/metrics/10.1177/1473095207085664>

de Roo, G. (2012). Spatial Planning, Complexity and The World “Out of Equilibrium”: Outline of Non-Linear Planning Approach, In de Roo, Hillier & van Wezemael (Eds.) *Complexity and Planning: Systems, Assemblages and Simulations*, pp. 141- 172. Ashgate; London.

Wallin, S. (2017, forthcoming). *Managing Urban Complexity - Participatory planning, self-organization and co-production of urban space*. Doctoral Dissertation at The Department of Built Environment, Aalto University.

Thommie Burström & Juhana Peltonen: The role of high-impact firms in city innovation systems

The job-creating role of businesses is an essential part of the competitiveness, attractiveness and sustainability of any city or region. This study focuses on a small subset of firms called high-impact firms, which have by definition, achieved high growth in terms of both revenues and personnel. Prior research suggests that these firms, which exist on many branches and are of different ages, contribute disproportionately to the creation of new jobs. Our paper takes a closer look at high-impact firms in Helsinki, Espoo and Vantaa mainly through descriptive statistics based on the Trade Register. We focus especially on the distributions of high-impact firms in computer programming activities (CPA), and engineering and technical consultancy (ETC) sectors, and find that the distributions of these firms vary greatly within this relatively small geographic area. We hypothesize that high-impact firms play a bigger role for cities than simply creating jobs. Especially, high-impact firms may be important creators and utilizers of knowledge spillovers, which highlights their multi-level role for local innovation systems. Furthermore, there may be synergistic effects between cities in the creation of high impact firms, and we outline future research to examine this issue.

Thommie Burström & Juhana Peltonen, Hanken School of Economics

Hannu Tervo, Ville Helminen, Antti Rehunen ja Timo Tohmo: Kaupungistuminen ja maaseudun kehitys

Kaupungistuminen on ollut Suomessakin pitkä, reilusti yli sata vuotta sitten käynnistynyt prosessi. Kaupungit, erityisesti Helsingin seutu ja muut vahvat yliopistokeskukset ovat kasvaneet samalla kun perinteinen maaseutu on menettänyt väestöään ja aktiviteettejaan, ja maa(ta) on autioitunut. Kaupungistuminen ja maaseudun autioituminen näyttävätkin kuuluvan yhteen, mutta miten?

Esiteltävän tutkimuksen tavoitteena on selvittää tilastopohjaisesti kaupunkien ja maaseudun kehityksen vuorovaikutussuhteita. Täsmennettynä kysymys on siitä, miten kaupungistumisen eteneminen on vaikuttanut viime vuosikymmeninä erityyppisten maaseutualueiden väestökehitykseen Suomessa. Tutkimus pyrkii osaltaan vastaamaan Strategisen tutkimuksen neuvoston Kaupungistuva yhteiskunta-ohjelmassa esitettyyn kysymykseen C siitä, miten kaupungistuminen vaikuttaa ympäröiviin alueisiin. Aiempi suomalainen tutkimus kysymyksestä on vähäistä.

Aineisto perustuu vuosien 1990-2015 väestötietoihin. Käytetty menetelmä pohjautuu Granger-kausalisuuden käsitteeseen ja aika-stationaarisen vektoriautoregressiivisen VAR-mallin soveltamiseen paneeliaineistossa. Tutkimuksessa sovelletaan tarkkaa, kuntarajoista riippumatonta kaupunki-maaseutuluokitusta, jossa luokittelu perustuu 250 neliömetrin

tilastoruutuihin laskettuihin paikkatietoihin. Maaseutu jaottuu tässä luokituksessa neljään ryhmään, joita ovat maaseudun paikalliskeskukset, kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu sekä harvaan asuttu maaseutu.

Kysymys siitä, miten kasvavat kaupungit vaikuttavat ympäristöönsä, on tärkeä aluekasvun ymmärtämisen ja myös ”oikean” alue- ja kaupunkipolitiikan harjoittamisen kannalta. Aluekehittäminen on pohjautunut Suomessa pitkälti keskuksien menestymiseen sekä niiden oletettuihin leviämiskaikatuksiin keskuksista ympäröiville alueille.

*Hannu Tervo**, Ville Helminen***, Antti Rehunen*** ja Timo Tohmo***

* Tutkimus on Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvoston Kaupungistuva yhteiskunta- ohjelman BEMINE-konsortion osahanke

** Jyväskylän yliopiston kaupunkorakentamiskoulu

*** Suomen ympäristökeskus SYKE

Timo Hirvonen & Petri Kahila: Monikeskuksinen kunta

Monikeskuksisuus on epämääräinen käsite. Aluekehittämisessä ja -politiikassa sitä hyödynnetään kattokäsitteenä viitattaessa keskittyneen ja hajautuneen alue- ja yhdyskuntarakenteen välimuotoihin. Käsitettä käytetään myös aluetutkimuksessa – tosin yleensä abstraktisti, ja sen empiirinen tutkimus on ollut vähäistä. Empirian vähäisyyttä selittää monikeskuksisuuden kaksoisluonne ja sen mittaamiseen liittyvät ongelmat. Yhtäältä monikeskuksisuus voidaan tulkita morfologisenä ilmiönä, jolloin se viittaa keskusten lukumäärään, niiden kokosuhteisiin ja keskinäiseen sijaintiin. Toisaalta se voidaan tulkita toimijoiden ja niiden harjoittamien toimintojen suuntautumisen kautta, jolloin monikeskuksisuus liittyy keskusten ja alueen eri osien välisiin yhteyksiin ja vuorovaikutukseen. Näiden molempien ulottuvuuksien huomioiminen asettaa tutkimusaineistolle erityisvaatimuksia ja rajoittaa aihepiiriin empiiristä tutkimusta.

Kuntaliiton Arttu2-tutkimusohjelmaan kuuluneessa Monni-hankkeessa tarkasteltiin morfologiseen lähestymistapaan pohjautuvasti Suomen kuntien monikeskuksisuutta. Hankkeessa perehdyttiin monikeskuksisuuden määrittelyihin ja mittaamiseen paikallistasoon, taajamarakenteeseen ja kuntajakoon liittyvänä ilmiönä. Tuloksina esitettiin vaihtoehtoisia ja toisiaan täydentäviä monikeskuksisuuden indikaattoreita sekä niihin perustuvia kuntien tyyppitelyjä.

Monikeskuksisuus leimaa lisääntyvästi kuntien toiminta. Sen seurauksena kuntien sisäiset suhteet, ts. niiden eri osa-alueiden ja taajamien väliset yhteydet, valta-asetelmat ja etupiirijaot, järjestyvät uudelleen ja monimutkaistuvat. Kaupunkien kehittämiseen se avaa näkymiä mm. kuntaliitosten kautta, maakunta- ja sote uudistusten vaikutusten välityksellä sekä keskusteltaessa keskittyvän ja hajautuvan alue- ja yhdyskuntarakenteen eduista.

Timo Hirvonen & Petri Kahila, UEF/Spatia

Työryhmä 8 - Oikeus ja eriarvoisuus kaupungissa (II)

Elina Sutela: Segregaation ehkäisyn ja hallinnan poliittisen ohjauksen keinot suomalaisessa kaupunkikontekstissa

Suomessa kaupungistumiskehityksen rinnalla on havaittu asuinalueiden hyvinvointierojen lisääntymistä viimeisten vuosikymmenien aikana ja tästä on keskusteltu viime vuosina etenkin pääkaupunkiseudulla runsaasti. Sosiaalisella segregaatiolla tarkoitetaan asuinalueiden eitoivottavaa eriytymistä siten, että joillekin alueille paikantuu kasautuvasti erilaisia huono-osaisuuden muotoja enemmän kuin toisille alueille. Segregaation hallinnassa ja ehkäisemisessä on siis viime kädessä kysymys eriarvoisuuteen ja syrjäytymiseen liittyvien kysymysten ratkaisemisesta kaupunkitilassa.

Kaupungistuminen ja segregatio luovat haasteita kaupunkipolitiikalle: miten varmistetaan hyvinvointi kasvavilla kaupunkialueilla kaikille kaupunkilaisille ja ohjataan kaupunkien suunnittelua asuinalueiden välinen eriarvoistuminen välttämällä? Mitä poliittisia ohjauskeinoja tähän on löydettävissä? Sosiaalista eriytymistä ja segregatiota on ilmiönä kuvattu suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa jo verrattain paljon, mutta segregatian ehkäisyyn ja hallintaan liittyvistä keinoista suomalaisiin olosuhteisiin sovellettuina ei ole juurikaan tutkimusta. Tästä syystä olen aloittamassa väitöskirjatutkimusta, jossa tarkastellaan, miten sosiaalista segregatiota voidaan hallita ja ehkäistä suomalaisissa suurissa kaupungeissa nykyisen kaupungistumiskehityksen erityispiirteet ja vallitseva tilanne huomioiden. Esityksessäni keskityn vasta aloittamaani väitöskirjani ensimmäiseen artikkeliin, jossa teen systemaattisen kirjallisuuskatsauksen segregatian poliittisen ohjauksen keinoja koskevasta tutkimuksesta Euroopassa. Artikkelissa tarkastelen, mitä aiemman tutkimuskirjallisuuden perusteella voidaan sanoa segregatian vastaisten toimien vaikutuksista sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden vähentämiseen segregoituneilla asuinalueilla. Tutkimusaineisto koostuu aiemmista tutkimuksista. Artikkelissa tavoitteena on löytää uusia tulokulmia ja ratkaisukeinoja jo tunnettuun ilmiöön.

Elina Sutela (VTM, apurahatutkija, Turun yliopisto)

Tiina-Riitta Lappi: Köyhyys ja arkielämä kaupunkitilan muutoksessa

Etiopian pääkaupungissa Addis Abebassa on käynnissä massiivinen kaupunkitilan uudistus, jossa kaupungin keskeisiä, pääasiassa köyhän väestön asuttamia, alueita muutetaan liike-elämän, asuntorakentamisen, hallinnon ja laajojen infrastruktuurihankkeiden tarpeisiin sopiviksi. Uudistuksista huolimatta noin 70 % kaupungin väestöstä asuu yhä alueilla, jotka YK:n määritelmän mukaan voidaan luokitella slummeiksi. Huonokuntoisissa valtion omistamissa kebele-vuokrataloissa asuvat vähävaraiset kaupunkilaiset joutuvat muuttamaan pois uudistusten hävittäessä heidän asuinalueensa ja korvaavaksi vaihtoehdoksi valtio tarjoaa omistuspohjaista kerrostaloasumista (asunnon sijaintia tai lunastusajankohtaa ei voi itse päättää, vaan ne määräytyvät arvonnan perusteella) tai toista huonokuntoista kebele-taloa eri alueella, yleensä jossain kaupungin laidalla.

Suurelle osalle köyhästä väestöstä omistusasunnon laina- ja muut kulut ovat liian korkeat, mutta epävarmuus tulevaisuudesta pakottaa heidät säästämään asunnon käsirahaa varten, vaikka se tarkoittaisi luopumista perheen päivittäisistä aterioista. Moni epäonnistuu säästötavoitteissaan ja tulevaisuus on entistä epävarmempi. Epävarmuutta lisäävät informaation puute asuinalueita koskevasta (hävitys)suunnitelmista ja niiden aikatauluista sekä sattumanvaraisuus tulevan asunnon ja sen sijainnin suhteen. Etiopiassa vuosina 2014 ja 2015 tekemääni etnografiseen tutkimukseen pohjautuen olen selvittänyt, miten kaupunkiudistukset vaikuttavat köyhimpien ihmisten päivittäiseen elämään ja miten he kokevat tilanteen, johon heillä ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa? Millaisia henkilökohtaisia valintoja ihmiset tekevät voidakseen edes jollain tavoin varautua tuleviin muutoksiin? Esityksessäni tarkastelen näitä teemoja Edward Sojan tilallisen (epä)oikeudenmukaisuuden käsitteen kautta ja pohdin, onko köyhällä oikeutta kaupunkiin.

Tiina-Riitta Lappi, Helsingin yliopisto, tiina-riitta.lappi@helsinki.fi

Jutta Juvenius: Sekatalojen asukkaiden sosiaaliset suhteet

Aktiivisesta interventiopolitiikasta huolimatta Helsingin alueellinen segregatio on jatkanut kasvuaan viime vuosikymmeninä. Eräs kokeiltu intervention muoto on ollut niin sanottujen sekatalojen rakentaminen, millä tarkoitetaan vuokra- ja omistusasuntojen sijoittamista samaan rappukäytävään. Sekatalojen pyrkimyksenä on ollut mahdollistaa tiivis sosiaalinen sekoittaminen ja estää asukasryhmien stigmatisoituminen. Esityksessäni tarkastelen sekatalojen asukkaiden sosiaalisia suhteita ja niiden merkitystä asuinyhteisölle. Aineistona käytän

asukkaiden haastatteluja ja niiden yhteisessä kerättyjä verkostolomakkeita. Alustavat analyysini osoittavat, että odotuksista poiketen asunnon hallintamuoto ei ole keskeinen asukkaiden välisten sosiaalisten verkostojen jäsentäjä. Vuorovaikutusta esiintyy lähinnä oman rapun ja kerroksen henkilöiden kanssa, eikä edes yhdessä jaettu elämäntilanne, kuten vaikka saman ikäisten lasten vanhemmuus, ole riittävän vahva yhteys verkostojen luomiseksi. Merkittävimmät asukkaiden väliset konfliktit osoittautuivat hallituksen ja muiden omistajien välisiksi. Tämän lisäksi huomattavaa on haastateltavien ulkomaalaisuuteen liittyvän toiseutuspuheen suuri määrä sekä maahanmuuttajataustaisiin naapureihin liittyvät suorastaan vihamieliset kommentit muutaman haastateltavan taas puolestaan korostaessa diversiteetin mukanaan tuomia etuja. Asukkaiden sosiaalisten verkostojen ja niissä esiintyvien konfliktien tutkiminen avaa uuden mahdollisuuden keskustella siitä, millä ehdoilla eri asukasryhmien on mahdollista elää tiiviisti rinnakkain ja millaisia ovat tiiviiden kaupunkiyhteisöjen konfliktien aiheet.

VTM Jutta Juvenius, jutta.juvenius@helsinki.fi

Hossam Hewidy, Emma Terävä ja Kimmo Lapintie: Multiculturalism or unintended conflicts: a minority's experience regarding places of worship

Multicultural urban planning in the Nordic countries is positioned within two conceptions: 1) the academic discourse is dominated by the Anglo-Saxon literature; 2) the planning policies are directed at functions and not individuals, fuelled by biopolitics (Foucault). The former raises the worries of segregation, oversimplifying multiculturalism in anti-segregation housing policies. The latter colours these policies with a 'veil of neutrality' with respect to cultural diversity when in fact individual needs should be addressed irrespective of the source of difference.

Religion, as a component of culture, is not reflected in urban planning. As such, support for some services are lacking, such as non-mainstream worshipping spaces. This research project targets the Muslim community using worshipping spaces in the Helsinki Metropolitan Area. It examines a minority religion's community experience regarding places of worship and their influence as destinations, in shaping the mobility routines of Muslims using them. Postcodes, used as the survey respondents' identifiers, will be employed in creating mobility patterns in a spatial analysis. It also examines whether the community, with its limited knowledge and resources, has created unconsciously a conflict zone and negative impacts on the surroundings of these worshipping places.

The research combines both qualitative and quantitative methods: observations and interviews as well as a survey. We suggest that a review of the worshipping spaces and personal mobility (reflecting personal activity, need and demand) around these spaces will highlight the need for cultural awareness in the design of public spaces and transit routes.

Hossam Hewidy (MSc Arch), Lecturer, Urban and Regional Planning, Aalto University

Emma Terävä, DSc, Sr Researcher, Finnish Environment Institute

Kimmo Lapintie, PhD Arch, Professor of Urban and Regional Planning, Aalto University

Työryhmä 12 - Virtuaalikaupunki – kehittämisen ja kokemisen näkökulmia (I)

Osmo Kuusi: Mahdollisten maailmojen virtuaalimuseo

Virtuaalilasit ja muut virtuaaliodellisuuden luomisen työkalut sekä tarkka paikkatieto henkilön sijainnista tekevät mahdolliseksi liikkua kaupungilla valitun aikakauden tai tulevaisuuden skenaarion, jonka olosuhteissa liikkuminen tapahtuu määrättyllä alueella. Ideana esitelmässä on pohtia "museota", joka perustuu mahdollisen kiinteän toimipisteen lisäksi virtuaalilasien luovuttamiseen museovieraalle sovituksi ajaksi. Laseissa voisi olla ladattuna ja valittavissa erilaisia menneisyyden tai tulevaisuuden kaupunkikuvia.

Paitsi tällaisen museon teknisiä mahdollisuuksia esityksessä pohditaan ko. museon yhteiskunnallista merkitystä ja taloudellista toteuttamistapaa mm. millaista yleisöä se voisi saada asiakkaikseen.

Annaliina Niitamo ja Jonas Sjöblom: Lisää kaupunkia Helsinkiin -Facebook-ryhmä kaupunkisuunnittelun kumppanina?

Sosiaalinen media ja verkkokeskustelut kaupunkien suunnittelusta ja rakentamisesta ovat tulleet osaksi kaupunkisuunnittelijan arkea. Kaupunkilaiset, paikalliset yhteisöt ja aktivistiryhmät ovat aina pyrkineet vaikuttamaan kaupungin päätöksentekoon, mutta uutta on se, miten uusi digitaalinen media nostaa näitä vaikuttamispyrkimyksiä näkyviin. Lisää kaupunkia Helsinkiin -ryhmä on vaikuttamispyrkimyksistä hyvä esimerkki: sen keskustelut ovat tarkasti moderoituja ja tasoltaan ammattimaisia, ylläpitäjistä löytyy kunnallispoliitikkoja ja ryhmällä on julkilausuttu pyrkimys vaikuttaa kaupunkisuunnitteluun. Ryhmän jäsenenä on paljon muun muassa tutkijoita, toimittajia ja kaupungin virkamiehiä. Ryhmässä on jäseniä tällä hetkellä noin 12 400.

Sosiaalisesta mediasta on tullut merkittävä vaikuttamiskanava, mutta tarkalleen ottaen miten merkittävä? Tässä tutkimuksessa selvitämme, miten Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston kaupunkisuunnittelijat ja virkamiehet kokevat LKH-ryhmän oman työnsä kannalta. Tutkimme, keistä LKH-ryhmän aktiiviset keskustelijat koostuvat ja miten moni kaupunkisuunnittelija seuraa ryhmän keskustelua. Kiinnostuksen kohteena on, miten kaupunkisuunnittelijan ammatti omaksuu uudet digitaaliset kanavat. Kokevatko kaupunkisuunnittelijat LKH-ryhmän vaikuttamispyrkimykset vapaasti organisoituvana kaupunkiaktivismina vai ammattimaisena lobbauksena? Miten kaupunkisuunnittelijat näkevät LKH-ryhmän suunnittelukumppanina? Tutkimme, miten yhteistyö LKH-ryhmän ja KSV:n välillä istuu kommunikatiivisen suunnittelun ideaaliin ja minkälaisia kumppanuuden muotoja kaupunkisuunnittelijat ovat valmiita luomaan ryhmän kanssa. Aineisto kerätään Helsingin KSV:n kaupunkisuunnittelijoille lähetettävällä verkkokyselyllä ja ryhmähaastatteluilla. Työryhmässä esittelemme verkkokyselyn alustavia tuloksia ja keskustelemme minkälaisia kumppanuuksia kaupunkisuunnittelijat näkevät mahdollisiksi LKH-ryhmän kanssa.

VTM Annaliina Niitamo, Helsingin yliopisto
VTM Jonas Sjöblom, Tampereen yliopisto

Marja-Liisa Viherä: Lisätty todellisuus (AR) ja virtuaalitodellisuus -tekniikat antavat myös kaupunkitutkimukselle uusia työvälineitä

Lisätty todellisuus (AR) ja virtuaalitodellisuus- tekniikat antavat myös kaupunkitutkimukselle uusia työvälineitä. Kurkistamme kokeillen virtuaalisovelluksiin ja pohdimme sovellusten käyttöä käytännön esimerkkien avulla.

Työpaja: Kaupunkitutkimuksen kokeelliset menetelmät – Urban Hitchhiking & muita tapauksia / Experimental methods in urban studies – Urban Hitchhiking & other cases

Urban Hitchhiking on toimintakonsepti, joka soveltaa perinteisen liftaamisen ideaa kaupunkitilassa. Erona perinteiseen liftaukseen on se, että nyt ei liftata ajoneuvon kyytiin, vaan kanssakävelijän seuraan. Tarkoituksena on jakaa satunnaisen ohikulkijan kanssa pieni hetki elämää.

Työryhmäämme kiinnostaa kysymys siitä, mitä kaupunkitila oikeastaan on ja miten sitä voi tutkia. Lähtökohtana on inhimillisen olemassaolemisen perustava ruumiillisuus sekä tiedon intersubjektiivinen rakentuminen. Voiko yllämainittu ”Urban Hitchhiking” toimia kaupunkitutkimuksen menetelmänä ja jos voi, niin minkälaiseen tietoon ja kokemuksiin sen kautta voi päästä käsiksi? Entä voisiko kaupunkitilaa tutkia tanssin keinoin? Olisiko mahdollista

osallistaa ja joukkoistaa kaupunkilaiset osaksi tieteellisen tiedon tuottamista esimerkiksi tutkijan kehittämän älypuhelinsovelluksen tai pelin kautta?

Työpajassamme näemme ympärillä avautuvan kaupungin menetelmällisenä ”leikkikenttänä”, jonka erilaisiin tiedollisiin kerrostumiin käsiksi päästäkseen tutkijan on toisinaan turvauduttava hyvin omaleimaisiin ja luoviin ratkaisuihin. Pyrkien irti tutkimusperinteen metodologisista konventioista kyselemme, ideoimme ja kokeilemme yhdessä kunkin osallistujien omista kiinnostuksista käsin kevyen rennolla otteella, minkälaisia ovat tai voisivat olla kaupunkitutkimuksen kokeelliset menetelmät. Fasilitoidun ideoinnin jälkeen siirrymme Helsingin kaduille kokeilemaan ja tutkimaan Urban Hitchhiking -konseptin mahdollisuuksia myös käytännössä.

Tähän sessioon tulee ilmoittautua etukäteen (vaikka oletkin ilmoittautunut Kaupunkitutkimuksen päiville): lauri.jant@gmail.com

Työpajan fasilitoi:

Yhteisötieteen seura – Lauri Jäntti, Katarina Sjöblom, Olli Poutanen & Mary Karyda

Tapahtuma Facebookissa: <https://www.facebook.com/events/229800930834323/>

Työpajan jälkeen on mahdollisuus osallistua Kaupunkiliftaus-kokeiluun klo 17-18 – ei vaadi ennakoilmoittautumista!

/

Experimental methods in urban studies – Urban Hitchhiking & other cases

Urban Hitchhiking is a concept that applies the idea of traditional hitchhiking in the urban space. Instead of waiting for a ride, the urban hitchhiker waits for a lift from a fellow walker to share a moment or two with an occasional passerby.

Our working group is interested in exploring what the urban space really is and how it can possibly be studied. The starting point is the corporeal nature of human existence and the intersubjective structure of knowledge. Can the aforementioned “Urban Hitchhiking” function as a method of urban studies, and if so, what kind of knowledge and experiences does it have access to? And what about other methods, could we explore the urban space through dance or a smartphone app available for everyone?

In our workshop we see the surrounding environment as a “playground” in which the researcher must at times make use of unconventional and creative methods in order to reach its different layers. The aim of the workshop is to create a laid-back atmosphere for discussing and trying out what experimental methods in urban studies are or could be.

NB! Sign up in advance to this session (even when you have registered for the Urban Studies Days) at: lauri.jant@gmail.com.

The event on Facebook: <https://www.facebook.com/events/229800930834323/>

The workshop is facilitated by Lauri Jäntti, Katarina Sjöblom, Olli Poutanen & Mary Karyda representing Yhteisötieteen seura.

After the workshop at 5:00 pm, you can take part in the Urban Hitchhiking event – no need to sign up! The meeting point is at the main doors of The House of Sciences and Letters (Tieteiden talo).

SESSIO III // Perjantai 28.4.2017 klo 9:30 – 11.00

Työryhmä 1 - Kaupunkia muuttavat lapset ja nuoret, kaupungissa muuttuva lapsuus ja nuoruus (III)

Tarja Tolonen, Sinikka Aapola-Kari ja Jenni Moisio: Nuorten tilat kaupungissa

Esityksemme vastaa työryhmän kysymyksiin ”Millaisia tiloja lapset ja nuoret käyttävät kaupungissa? Mitkä ovat kaupunkilaislasten ja kaupungin nuorten lempipaikkoja ja millaisia tunnesiteitä lapsilla ja nuorilla on kaupunkiin ja sen paikkoihin? Minkälaisia lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä käytäntöjä olisi syytä levittää ja jalostaa?”

Esitys perustuu vuosina 2015-2016 kerättyyn kvalitatiiviseen tutkimusaineistoon: aineisto yhdeksäsluokkalaisten nuorten suhteesta kaupunkitiloihin on kerätty useassa suomen- ja ruotsinkielisessä koulussa eri puolilla Suomea interaktiivisten karttapajojen avulla. Karttapajoja on ollut kymmeniä, ja niihin kuhunkin on osallistunut kahdesta neljään nuorta. Karttapajoihin liittyvä osatutkimus liittyy Nuoret ajassa-tutkimushankkeeseen, jossa pyritään seuraamaan sadan nuoren elämänpolkua usean vuoden ajan. Hanketta koordinoi Nuorisotutkimusverkosto, yhteistyössä Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston tutkijoiden kanssa. Nuorten kanssa on tehty useita haastatteluja ja hyödynnetty myös visuaalisia menetelmiä. Haastattelujen teemat tutkimuksessa ovat moninaiset: arki, koulu, liikkuminen, mediat, paikallisuus, perhe, vapaa-aika, ystävät ja tulevaisuuden suunnitelmat. Karttapajoissa on käsitelty nuorten tilankäyttöä liittyen omaan asuinalueeseen ja koko paikkakuntaan. Nuoret ovat merkinneet kartoille sekä miellyttäviä paikkoja, joissa he viettävät paljon aikaa ja joissa he viihtyvät, että syystä tai toisesta vältettäviä paikkoja. Menetelmänä on käytetty joissain varhaisissa karttapajoissa paperikarttoja, pääosin kuitenkin ”My maps”-applikaatiota tabletilla, mikä on mahdollistanut interaktiivisen työskentelyn nuorten kanssa. Nuoret ovat paitsi merkinneet karttoihin heille tärkeitä paikkoja, myös kertoneet niistä tutkijalle. Nämä keskustelut on äänitetty ja litteroitu. Analysoimme sekä itse kartoille merkittäviä paikkoja että haastatteluaineistoa.

Tuloksissa pohditaan nuorten suhdetta kaupunkitilaan eri näkökulmista; mitkä tekijät vaikuttavat nuorten suhteeseen kaupunkitilaan, miten nuoret puhuvat yksityisistä, puolijulkisista ja julkisista tiloista? Miten nuorten omat sosiaaliset suhteet, sukupuoli, äidinkieli ja esimerkiksi etnisyys vaikuttavat tilankäyttöön? Millä tavoin nuorten suhde kaupunkitilaan muotoutuu erityyppisissä kaupungeissa ja asuinalueilla?

Helena Oikarinen-Jabai: Nuoret muslimit Helsingin moninaisissa tiloissa

Esitelmässäni pohdin, kuinka nuoret muslimitaustaiset nuoret kohtaavat Helsingin erilaisia tiloja ja liikkuvat niissä. Toimin tällä hetkellä tutkijana Koneen säätiön rahoittamassa hankkeessa Nuoret Muslimit ja resilienssi - osallistava tutkimus (Helsingin yliopisto), jossa performatiivisin ja osallistavin keinoin tutkitaan yhdessä projektiin osallistuvien nuorten kanssa heidän kuulumisen kokemuksiaan. Aiemmin olen tehnyt tutkimusta maahanmuuttajataustaisten nuorten (joista monet muslimitaustaisia) kuulumisten neuvotteluista samanlaiseen metodologiseen viitekehykseen tukeutuen.

Yhtenä lähestymistapana nuoret ovat valo- videokuvanneet heille tärkeitä paikkoja ja merkityksellisiä tiloja ja valmistaneet näin keräämästään aineistosta yhdessä työryhmien kanssa erilaisia produktioita. Nuoret liikkuvat paljon samoissa tiloissa kuin muutkin ikäisensä, mutta on myös paikkoja, jotka ovat heille erityisiä heidän etnisen taustansa tai uskontonsa vuoksi. Esimerkiksi moskeijat tai uskonnolliset keskuksat voivat tarjota monenlaisia mahdollisuuksia toimia yhteisössä, kohdata ihmisiä ja harjoittaa uskontoa.

Nuorten kuvauksissa ja kertomuksissa nousee esiin, että nuoret ovat kokeneet julkisissa tiloissa syrjintää ihonvärin, etnisen taustan ja/tai uskonnon vuoksi. Siitä huolimatta he ottavat erilaisia kaupunkitiloja haltuunsa ja omalta osaltaan ovat asuttamassa ja muokkaamassa ympäristöjä, jotka eivät muodostu vain suunnittelijoiden pöydillä ja rakentajien pohjapiirustuksissa, vaan myös näitä tiloja käyttävien ja niissä toimijoiden arjessa.

Sara Peltonen: ”Ei meillä ole paikkoja jossa hengaa” – Turkulaisten nuorten vapaa-ajan kaupunkitilat ja tärkeiksi kokemat paikat

Kun Suomi kaupungistui, nuorisotiloja alettiin perustaa nuorten tarpeisiin ja nuorten saamiseksi pois kaduilta. Nuorisotiloilla on edelleen oma kävijäkuntansa, mutta noin 80 prosenttia nuorista ei käy nuorisotiloilla. Silti moni nuori kaipaisi lisää tilaa oleiluun. Kaupunkitilan kaupallistumisesta puhutaan paljon, ja nuorten oleilu kaupallisissa tiloissa on luovimista ja neuvottelemista olemisen oikeutuksesta. Kauppakeskusten ohella nuoret viettävät vapaa-aikaansa muun muassa ystäviensä kodeissa, puistoissa, kaduilla ja toreilla, päiväkotien ja koulujen pihalla niiden sulkeuduttua ja toisaalta vetäytyvät muiden katseilta syrjäisempiin paikkoihin. Näissäkin paikoissa nuoret eivät kuitenkaan saa aina olla rauhassa, vaan vartijat, poliisit ja muut kaupunkitilan käyttäjät saattavat puuttua nuorten oleiluun.

Olen tutkimuksessani kysynyt nuorilta heidän vapaa-ajanvietostaan, heidän kohtaamastaan syrjinnästä, heille tärkeistä paikoista ja nuorten kaupunkitilaan suuntautuvista toiveista. Esityksessäni käsittelem näitä teemoja pohjautuen käynnissä olevaan väitöskirjatutkimukseeni ja Turun kaupunkitutkimusohjelman julkaisusarjassa ilmestyneeseen tutkimuskatsaukseeni ”Nuorten luovat kaupunkitilan käytöt: institutionaalisista tiloista vapaaseen oleiluun”.

Anna Anttila, Pirjo Mattila ja Inari Penttilä: Nuoret kaupungin käyttäjinä ja muokkaajina

Esittelemme Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen kahden tuoreen nuorten vapaa-aikaa koskevan selvityksen tuloksien sekä nuorten osallistuvan budjetoinnin avulla kuvaa nuorten Helsingistä. Miten nuoret käyttävät kaupunkitilaa Helsingissä, ja minkälaisia merkityksiä, toiveita ja esteitä kaupunkitilan käyttöön nuorilla liittyy?

”Nuorten haastattelu ja havainnointi 2017” -selvityksen ja ”Hyvä vapaa-aika (HVA)” -kehittämis- ja tutkimushankkeen tulosten keskiössä on kaupunkitilassa vietetty vapaa-aika. Osallistuvan budjetoinnin avulla yhteensä 12 000 yläkouluikäistä nosti kehittämiskohteita Helsingin eri asuinalueilla.

Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen henkilökunta jalkautui eri puolelle kaupunkia jututtaen 1510 nuorta. Kohtaamisissa nousi esille nuorten liikkuminen kaupunkialueella, paikat joissa hengataan ja harrastetaan, kokemukset mahdollisuuksista ja tärkeistä asioista. Nuorille tärkeintä ovat perhe, kaverit ja harrastukset. Vaikka kaverit ovat keskiössä vapaa-ajalla, perhe on usein kaikkein tärkeintä. Nuorille onnellisen elämän lähtökohtia ovat kokonaisvaltainen hyvinvointi ja mahdollisuus elää itselle merkityksellisellä tavalla nyt ja tulevaisuudessa. Nuorten sosiaalisten suhteet, sosioekonominen elinpiiri ja asuinalueen sijainti määrittävät nuorten vapaa-ajanviettoa ja poliittista mielikuvitusta siitä, mikä on mahdollista niin omassa elämässä kuin alueen kehittämisessä.

HVA -hankkeessa nuoriso-ohjaajat tukivat 13–16-vuotiaita nuoria harrastusten löytämisessä ja kaupunkitilassa liikkumisessa, myös taloudellisesti. Rahanpuute ei noussut tärkeimmäksi syyksi harrastamattomuudelle, vaan yhdessä ajanpuutteen kanssa nuorta ympäröivän harrastuskulttuurin merkitys ohitti taloudelliset syyt. Oma tai kaverin koti olivat nuorten suosikkeja vapaa-ajanviettopaikkoina.

Omaehtoisen liikkumisen ja harrastamisen kannalta eri alueilla asuvat ovat eri asemassa. Matkakortti on osalle perheistä liian kallis investointi supistaen nuorten mahdollisuuksia kaupungin käyttöön, toisaalta nuoret myös luovivat joukkoliikenteessä mahdollisuuksien mukaan ja niiden rajoilla.

Työryhmä 4 - Suurista kertomuksista paikallisiin tekoihin – kaupunkien brändit, kulttuuriympäristöt ja identiteetit (II)

Vesa Vihanninjoki, Helsingin yliopisto: Kenen paikka, kenen identiteetti? – Ympäristöestetiikan tulokulma paikkaidentiteettikiistoihin

Nykyään paikat ja paikkoihin liittyvät identiteettikysymykset ovat hyvin keskeisiä niin kaupunkipoliittisten strategioiden kuin operatiivisen aluesuunnittelun tasolla. Kaupunkien välisen kilpailuasetelman johdosta kaupungit pyrkivät erottumaan toisistaan sekä osoittamaan elinvoimaisuuttaan osaltaan juuri omaleimaisten ja houkuttelevien paikkojen avulla. Kaupunkisuunnittelussa tällainen strateginen ajattelutapa ja siihen liittyvät keskeiset iskusanat operationalisoidaan, ja pitkällisen suunnittelu- ja toteutusprosessin myötä ne aikanaan konkretisoituvat koettavaksi ja elettavaksi kaupunkiympäristöksi.

Ei kuitenkaan ole selvää, millaisiin käsityksiin paikasta erilaiset strategisen ja operatiivisen tason tavoitteenasettelut perustuvat ja puhutaanko paikasta ilmiönä ylipäänsä merkitykseltään yhteneväisin käsittein. Yhtäältä paikka on vahvasti kokemuksellinen ilmiö – paikasta puhuminen viittaa periaatteessa juuri laadulliseen paikkakokemukseen; toisaalta paikoilla on oma merkityksensä strategisina imagotekijöinä – niillä on myös todennettavissa ja mitattavissa olevaa kaupunkitaloudellista relevanssia. Keskeisimpiin nykypäivän paikkadiskurssiajäsentäviin käsitteisiin, kuten esimerkiksi ”autenttisuus”, ”identiteetti” ja ”paikan henki”, sisältyykin huomattavaa monitulkintaisuutta ja runsaasti potentiaalisia ristiriitaisuuksia.

Vaikka käsitteillä on ymmärrettävästi erilaisia merkityksiä asiayhteydestä riippuen, edellä mainittujen paikka-käsitteiden merkityksen epämääräisyys voi jo haitata niiden tavoitteellista ja tarkoituksenmukaista käyttöä kaupunkikehittämisen ja kaupunkisuunnittelun kontekstissa. Esimerkiksi vasta suunnitteluasteella olevan kaupunkialueenselkeää ja omaleimaista identiteettiä käytetään usein markkinointiterminä; tällöin keskeisinä identiteettitekijöinä pidetään ensisijaisesti sellaisia ympäristön ominaisuuksia, joita voidaan tietoisesti suunnittelun keinointuottaa. Tätä näkemystä vastaan voidaan kuitenkin argumentoida, että alueen tai paikan identiteetti muotoutuu vasta ajan kuluessa ja toiminnallisen ulottuvuuden jäsentymisen myötä, jolloin identiteetti ei lähtökohtaisesti ole suunniteltavissa tai ennalta hallittavissa oleva ilmiö.

Tässä esitelmässä pureudun edellä kuvaillun paikkatematiikan ongelmiin vertailemalla filosofisesta ympäristöestetiikasta ammentavaa teoreettista paikkadiskurssia sekä käytännön esimerkkejä siitä, miten paikka- ja identiteettikysymykset nykypäivän kaupunkistrategioiden ja aluesuunnitelmien tasolla tosiasiallisesti ilmenevät.

*Vesa Vihanninjoki FM, tohtorikoulutettava, estetiikan oppiaine, Helsingin yliopisto,
(vesa.vihanninjoki@helsinki.fi)*

Eveliina Harsia, Sipoon kunta & Pilvi Nummi, Sipoon kunta, Aalto-yliopisto: Muistettu Nikkilä – asukkaiden paikkamuistot kulttuuriympäristön arvioinnissa ja kaupunkisuunnittelussa

Muistot ovat tärkeä osa paikkojen historiaa ja identiteettiä. Asukkaiden paikkamuistot, kokemukset ja mielipiteet ovat kaupunkisuunnittelun lähtötietoa ja auttavat suunnittelijaa ymmärtämään paikkojen ja rakennusten merkityksiä käyttäjilleen. Vuonna 2016 Sipoon Nikkilässä toteutetussa Muistojen Nikkilä -projektissa kartoitettiin asukkaiden ja alueen muiden toimijoiden muistoja ja arvioita rakennetusta kulttuuriympäristöstä ja arvokkaiksi luokitelluista maisema-alueista.

Kartoituksen lähtökohtana oli tarve täydentää kunnan rakennus- ja kulttuuriympäristöselvityksen tietoja. Perinteisen asiantuntijakeskeisen arvioinnin rinnalle haluttiin tuoda niin sanottua pehmeää tietoa asukkaiden arjesta ja kokemuksista. Tavoitteena oli löytää toimiva tapa kartoittaa vanhoihin rakennuksiin ja paikkoihin liittyvää toimintaa ja niiden näkemää elämää. Toisaalta haluttiin myös selvittää, miten asukkaiden ja asiantuntijoiden

näkemykset kohteiden arvosta eroavat tai yhtenevät, ja onko alueella arvokkaita paikkoja tai rakennuksia, joita asiantuntijoiden laatimassa selvityksessä ei ole huomioitu. Kohteiden arviointi ja muistojen keruu toteutettiin verkossa karttakyselyinä. Muistoja kannustettiin myös jakamaan sosiaalisessa mediassa tunnisteella #muistojennikkilä. Karttakyselyssä muistoja kysyttiin sekä Nikkilän rakennusperintökohteista että arvokkaaksi luokitelluista maisema-alueista. Vastaajalla oli mahdollisuus myös lisätä kartalle itse tärkeäksi kokemiaan kohteita ja paikkoihin sijoitettavia muistoja.

Karttakyselyyn vastasi yli 180 vastaajaa ja sosiaalisessa mediassa on tähän mennessä jaettu yli 200 muistoa. Eri menetelmillä kerätyt muistot ja kokemukset täydentävät toisiaan. Karttakyselyn tuloksena saatiin hyvin henkilökohtaisia kirjoitettuja tarinoita, mutta niukasti kuvamateriaalia. Vastaavasti sosiaalisessa mediassa jaettiin paljon kuvia. Somessa jaetut muistot olivat luonteeltaan pikemminkin hetkellisiä ympäristökokemuksia, joista jakamisen kautta muodostuu muistoja.

Kyselyn analysoinnissa havaittiin, että muistoja voi luokitella monella eri tavalla. Kokemusten näkökulmasta paikkamuistoihin liittyy toiminnallisia, fyysisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Toisaalta kaupunkisuunnittelun näkökulmasta voi olla tarpeen luokitella muistoja niihin liittyvien fyysisten elementtien, kuten rakennusten, kulkuväylien ja maisemallisten elementtien perusteella. Kiinnostavaa on myös muistoihin liittyvä toiminta. Ihmisten toiminnan ja kohtaamisten kautta arjen historiaa syntyy koko ajan ja se on arvokasta tietoa suunnittelulle. Projektin aikana muodostui myös uusia yhteistyötapoja kunnan virkamiesten ja kulttuuriympäristöihin ja rakennussuojeluun liittyvien paikallisyhteisöjen ja yhdistysten välille. Vaikuttaa myös siltä, että projekti on lisännyt Nikkilän rakennetun ympäristön arvostusta paikallisten silmissä.

Eveliina Harsia, yleiskaava-arkkitehti, Sipoon kunta (eveliina.harsia@sipoo.fi)

Pilvi Nummi, kaavoitusarkkitehti, Sipoon kunta / tohtorikoulutettava, Aalto-yliopisto (pilvi.nummi@aalto.fi)

Helena Teräväinen, Aalto-yliopisto: Kulttuuriympäristön muuttuvat diskurssit suojelukaavoista arkikokemuksiin

Kulttuuriympäristöön liittyviä diskursseja hallitsi aiemmin rakennussuojelu ja valtion viranomaisten kautta tuleva arvotus. Suojeltaviksi määriteltiin kansallisesti merkittävimmiksi määritellyt paikat. 1993 ympäristöministeriön ja Museoviraston Punainen kirja esitteli kohteita, jotka oli kerätty maakuntamuseoiden ja mm. seutukaavaliittojen on kanssa. Linnoista ja kirkoista tultiin lähemmäksi tavallisen ihmisen elämänpiiriä ja erityyppisiä asuinalueita oli mukana, mutta uusia ympäristöjä eikä modernismia ei juuri ollut mukana.

Kun rakennussuojelu on pääasiassa tapahtunut kaavoituksella eikä rakennussuojelulla, suojelukaavat olivat 70-luvulta lähtien hyviä mutta työläitä välineitä. Ja kaava sinänsä ei voi muuta kuin estää purkamisen; ei se "suojele" tai "vaali". Suojelupäätöksiin ei valtio eikä kuntakaan kaavamonopolin haltijana ollut kovin innokas, ettei joutuisi maksajaksi: "Mikäli omistaja ei enää voisi käyttää rakennusta voisi tulla lunastusvaatimuksia..." 1990-luvulta lähtien vanhojen kiinteistöjen (ei aina kulttuuriympäristönä huomattuja) uudelleenkäyttö muihin tarkoituksiin alkoi näkyä kaupungeissa: tehtaista tuli kulttuurikeskuksia ja kaupunkilaisten kohtaamispaikkoja.

2000-luvulla osallistuminen kaavoitukseen laajeni kaikkia koskevaksi eikä enää omistajan kuuleminen riitä. Myös kulttuuriympäristön prosesseihin tuli osallistuminen, ja 2009 valtioneuvoston vahvistama rakennetun kulttuuriympäristön selvityksestä pyydettiin jo kattavasti kuntien lausunnot. Mutta kuinka paikalliset kulttuuriympäristöt koettaisiin merkittäviksi ja saataisiin esiin? Kulttuuriympäristöstrategia 2014 korostaa jokaisen oikeutta hyvään kulttuuriympäristöön ja velvollisuutta pitää siitä huolta, sen toimenpideohjelma 2016 korostaa yhteyttä elinkeinoelämään.

Tutkimuksessani "Kulttuuriympäristön muuttuvat diskurssit" olen käynyt läpi ns. virallisia tekstejä, seminaaripuheenvuoroja mm. ym:ssä ja MV:ssa sekä tehnyt kyselyn. Käsite on

vaikea: toimijat määrittelevät kulttuuriympäristön eri tavoin, alueellisesti tiedot ja arvotukset eroavat. Siirtääkö maakuntahallinnon muutos 2018 kulttuuriympäristön taloudellisesti ja poliittisesti päätettyihin arvoluokituksiin vai luoko se mahdollisuuden paikalliselle identiteetille?

Helena Teräväinen, Aalto ARTS

Petteri Niskanen, Myyrmäki-liike: Myyr York – Asukasvetoinen malli 70-luvun lähiön kehittämiseen

Myyrmäki oli vielä viisi vuotta sitten hieman uinahtanut tyypillinen 1970-luvun radanvarsilähiö perinteisen hipsterivyöhykkeen ulkopuolella. Sijainti radan varressa sekä palvelut olivat hyvät. Lähiöstä löytyi monipuoliset liikuntamahdollisuudet, taidemuseo, elokuvateatteri, musiikkilukio, ammattikorkeakoulu ja luonnollisesti kauppakeskus. Kaupunkikuva ja maine olivat kuitenkin päässeet vuosien saatossa rapistumaan. Juna-asema oli roisissa kunnossa ja sieltä uutisoitiin harva se viikko häiriökäyttämisestä.

Syksyllä 2012 joukko asukkaita pohti, olisiko alueen imagolle tehtävissä jotain asukasvetoisesti. Kaupungin kehityspanokset kohdistuivat asukkaiden silmissä jatkuvasti Itä-Vantaan lähiöihin, joissa oli takavuosina toteutettu valtion ja EU:n tuella Urban-hanke, Lähiöhanke ja Asuinalueiden kehittämishanke. Syntyi Myyrmäki-liike, jonka ensimmäiset hankkeet kohdistuivat Myyrmäen aseman perusrparannukseen sekä katutaideperinteen palauttamiseen.

Aseman uudelle ilmeelle oli olemassa hyvät edellytykset, koska kaupunki oli päättänyt perusrparantaa Martinlaakson radan vanhat asemat kehäradan valmistumisen yhteydessä. Yhdessä kaupungin kanssa järjestettiin asemalla 2012–2013 asukasfoorumeita, jossa asukkaat ideoivat aseman kehittämistä. Asemalla avasi sittemmin useampaan otteeseen palkittu Mike's Dinner -kahvila-grilli, joka toi sosiaalista kontrollia. Aseman sisä- ja ulkoseinille maalattiin muraaleja. Asemahalliin tuotiin Suomessa harvinainen julkinen piano, jolla kuka tahansa voi soittaa muiden kulkijoiden iloksi. Vanhassa lippuhallissa voi järjestää monimuotoisia tapahtumia ja näyttelyitä.

Aseman ulkopuolista Punamultatoria rauhoitettiin käynnistämällä siellä kolmena päivänä viikossa asukkaille ilmainen kirpputoritoiminta. Tämän lisäksi tori palvelee estradina muun muassa monimuotoisille kaupunkitapahtumille, ulkoilmaelokuville ja toritansseille. Myymässä 1980-luvulla kukoistanutta katutaideperinnettä alettiin elvyttää vuonna 2012. Sen jälkeen katutaiteilijat ja paikalliset oppilaitokset ovat yhdessä maallaneet muun muassa 15 alikulkutunnelia. Alueella on nykyisin liki 50 julkista katutaide-teosta, jotka on esitelty katutaidekartassa ja erityisessä mobiilisovelluksessa. Myyrmäessä sijaitseva Vantaan Taidemuseo Artsi julistautui 2016 graffitiin, katutaiteeseen ja performanssitaiteeseen erikoistuneeksi museoksi. Vuoden 2017 Matkamessujen yhteydessä kansainväliset matkailubloggarit vierailivat Myyrmäessä kirjoittamassa katutaidelähiöstä. Myyr York Street Art City oli syntynyt.

Kauppakeskus Myyrmännin naapuritontilla sijainnut vanha terveysasema purettiin talvella 2012–2013 kauppakeskuksen laajennuksen ja Prisma-tavaratalon alta. Kun HOK-Elanto ilmoitti, ettei Prismaa rakennetakaan, keskeiselle paikalle jäi työmaamonttu vailla käyttötarkoitusta. Myyrmäki-liikkeen aloitteesta monttua ympäröinyt työmaa-aita muutettiin syksyllä 2013 avoimeksi graffitiseinäksi ja monttu kunnostettiin 2015 tapahtumapuistikoksi, jossa asukkaat voivat järjestää avoimia tapahtumia, konsertteja, yhteislaulutilaisuuksia, ulkoilmaelokuvaesityksiä, lastentapahtumia ja vastaavia.

Humans of Myyr York on New Yorkissa ilmestyvän esikuvansa mukainen Facebook-sivusto, johon valokuvaaja Olli Berg on ikuistanut tähän mennessä jo yli tuhannen myyrmäkeläisen kuvat lyhyen kertomuksen kera.

Asukasvetoisella toiminnalla on jo nyt ollut vaikutusta siihen miten asukkaat kokevat oman kaupunginosansa. Pitkään Myyrmäessä asuneet ovat kertoneet, että he voivat vihdoinkin olla ylpeitä omasta asuinalueestaan. Erityisesti katutaiteen myötä kuva Myyrmäestä on muuttunut myös muiden ihmisten ja median silmissä. Hanke on otettu huomioon myös

kaupungin suunnitelmissa, joissa katutaide ja yhteisöllisyys on otettu osaksi Myyrmäen kaavarunkoa sekä Myyrmäen keskustan uusia rakentamissuunnitelmia.

<http://2015.myrtsi.fi>

<https://www.facebook.com/humansofmyryork>

Tuottaja Petteri Niskanen, MYYRMÄKI-liike

Työryhmä 6 - Kaupunginosien aika – Mosaiikkimaisen muutoksen ymmärtäminen (I)

Jukka Hirvonen: Erilaisuusindeksi segregaatian mittarina

Asumisen alueellista segregatiota voidaan mitata eri tavoilla. Yksi vaihtoehto on käyttää segregatioindeksejä. Tässä otetaan tarkasteluun yleisesti käytetty erilaisuusindeksi (dissimilarity index) etnisen segregaatian mittarina. Indeksien arvo lasketaan osa-alueittaisista väestötiedoista, mutta sitä käytettäessä joudutaan aina tekemään valintoja tietopohjasta. Ensinnäkin tarjolla on yleensä erilaisia aluejakoja, tiheämpiä ja harvempia. Toinen päätös on, kuinka laaja alue otetaan tarkasteluun – esimerkiksi suppea ydinkaupunki vai laaja kaupunkiseutu. Kolmas valinta liittyy siihen, kuinka ratkaistaan tilastotietojen salassapitosäädösten muodostama haaste. On näet tavallista, että tilastoissa ei näy kovin pieniä osa-alueittaisia lukumääriä esimerkiksi eri äidinkielen puhujista.

Tässä esityksessä ajatuksena on testata erilaisten valintojen vaikutusta indeksin arvoon käyttäen Suomen kaupunkiseutujen väestöaineistoa. Millä tavoin indeksin perusteella saatu kuva kaupunkien etnisen segregaatian jyrkkyydestä muuttuu riippuen siitä, mitä osa-alueita käytetään, kuinka laajaa aluetta tarkastellaan ja kuinka tarkkoja tietoja saadaan käyttöön? Alustavia johtopäätöksiä: Indeksien arvoja on hyödyllistä laskea usealla eri alueella, koska näin kaupungin segregatiosta saadaan kattavampi kuva ja kaupunkien vertailu luotettavammaksi. Kaupunkeja tai seutuja verrattaessa tulisi pyrkiä toisiaan vastaaviin rajauksiin, joko niin että verrataan ydinkaupunkeja keskenään tai laajempia seutuja keskenään. Kun tutkitaan yksittäisiä etnisiä ryhmiä, on tärkeää saada käyttölupa myös pieniin, salassa pidettäviin osa-alueittaisiin lukumääriin. Muussa tapauksessa indeksi saa selvästi harhaisia arvoja.

Jukka Hirvonen, Helsingin kaupungin tietokeskus

Ari Tolvanen: Hallinnon ja asukkaiden monipuolistuvat roolit

Helsingin kulttuurikeskus on käynnistänyt osallistavan alueellisen kulttuurityön mallin (ns. Helsingin malli), tavoitteenaan vahvistaa kaupunginosien kulttuuritarjontaa ja profiloitumista sekä asukkaiden kulttuurista osallisuutta. Esimerkkinä on ollut Lyonin kaupunki, sen tapa käyttää kulttuuria segregaatian ehkäisyyn ja yleisöpohjien monipuolistamiseen. Helsingissä kaupungilta avustuksia saavia taidelaitoksia rohkaistaan toimimaan seiniensä ulkopuolella yhteistyössä neljän pilotointikaupunginosan kanssa vuosina 2016–2018.

Puheenvuorossa käydään läpi edelleen jatkuvaa evolutiivista prosessia, jolla malli otettiin käyttöön. Uusi käytäntö on radikaalein muutos kulttuurikeskuksen toimintatavassa ja suhtautumisessa asukkaiden kulttuuriin oikeuksiin ja rooliin vuosikymmeniin. Meneillään on myös avustujajärjestelmään (17 milj. €/v) perinpohjainen uudistus. Muutos ulottuu siten viraston ydinrakenteisiin. Miten uudistukset muuttavat asukkaiden, kulttuurihallinnon ja taidelaitosten suhdetta tulevaisuudessa? Suhde on muuttunut historiassa osin tietoisilla ratkaisuilla mutta myös päätöksillä, joiden kaikkia vaikutuksia ei etukäteen osattu nähdä. Miten bifurkaatiopisteet tunnistetaan nyt ja kertyneet patoutumat puretaan? Mikä on ulkoisten ja sisäisten tekijöiden suhde?

Helsingin mallin työhypoteesina on ollut kolmen pääosapuolen (kulttuurikeskus, taidelaitokset, aluetoimijat) erillisintressien yhdistäminen ja resurssien vaihdanta. Tämä

edellyttää dialogia, mahdollisuuksien tunnistamista ja kytkeytymistä alueen verkostoihin. Hankkeilta on tullut vuodenvaihteessa väliraportit. Puheenvuorossa arvioidaan hypoteesin kestävyyttä sekä myös Helsingin eroja Lyonin käytäntöihin.

Ari Tolvanen, FK, suunnittelija Helsingin kulttuurikeskus

Asiasanat: kulttuuriset oikeudet, hallinnon ja asukkaiden roolit, resurssien vaihdanta

Hannu Kurki: Menneen tulevaisuuden toteutumisen arviointia

Maunulan historia 1980-luvun puolesta välistä alkaen tarjoaa läpileikkauksen eri aikakausien kehittämisajattelusta. Kehittämistä jaksottavat yleiskaavat (1992, 2002 ja 2016) ja ylipormestarin asukasillat (1986, 2000 ja 2017). Näiden leikkauskohtien kautta voidaan tarkastella kunkin aikakauden tilannetta, kehittämisuskomuksia ja toimijoiden roolitusta. Keskeisenä kehittämiskohteina ovat Maunulassa olleet liikekeskustat sekä alueen palvelut ja vetovoima.

1980-luvun loppu oli vahvaa virkamiestyöryhmien aikaa. Siihen osuu myös Helsingin osallisuus- ja demokratiakokeilut. Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksessa kehitettiin vuosina 1983-1994 Sosiaalisen ja fyysisen ympäristön kehittäminen -projektissa (Sofy) yhteissuunnittelumenetelmää, jota sovellettiin Maunulan yhteissuunnittelukokeilussa vuosina 1990-1992. Taloudellinen lama katkaisi Sofyn menetelmäkehittämistyön.

Lama 1990-luvun alussa käytännössä lopetti vähitellen alueellisen virkamiestyöryhmien toiminnan. Lamasta seurasi myös asukkaiden aktivoituminen: asukkaat perustivat työttömien toimintakeskuksia tai "asukastaloja" sekä 1990-luvun loppupuolella alkaen aluefoorumeita. Maunulassa käynnistyi marraskuussa 1996 aluefoorumitoiminta ja alueen asukkaat perustivat oman asukastalon, asukastila Maunulan Mediapajan, kesällä 1999.

Asukkaiden ylläpitämät aluefoorumit muodostivat perustan vuorovaikutukselle asuinalueen kehittämisessä. Tulevaisuuden suunnittelun työkaluna niissä on käytetty SWOT-analyysiä (alueen vahvuudet, heikkoudet ja tulevaisuuden mahdollisuudet ja uhat). Väline auttoi keskustelussa nykytilanteesta ja alueen tulevaisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Esimerkiksi Maunulassa tulevaisuuden "mahdollisuuksia" olivat Yleiskaava 2002:n suunnittelu, Suursuon ostoskeskuksen tontin vuokra-ajan päätyminen 31.12.2000 ja Jokeri-linjan toteuttaminen. Internet on muuttanut kehittämisajattelua merkittävästi 1990-luvun lopulta alkaen. Maunulaan perustettiin vuonna 1999 alueen kotisivut, jonka hyödyt oivallettiin pian sekä viestinnässä että alueellisen tiedon rakentamisessa. Sitran rahoittamassa Nettimaunula-projektissa 2001-2003 rakennettiin Maunulan keskustan kehittämistä varten suunnitteluportaali, joka edisti osapuolten keskustelua ja tiedonrakentamista. Digitalisaatio tarjosi mahdollisuuden "pelillistää" ratkaisun hakemista ja kokemukset synnyttivät peliteoreettista osaamista, jota hyödynnettiin intressien tunnistamisessa ja positiivisten ratkaisujen hakemisessa.

Maunulan tulevaisuuteen aikavälillä 2020-2050 vaikuttaa Yleiskaava 2016:n toteutus. Siihen liittyvät kaupunkibulevardit ja Raide-Jokerin varren täydennysrakentaminen. Suunnittelumenetelmien osalta tulevaisuutta ovat suunnittelun pelillistäminen tavoitteena eri vaihtoehtojen pitkäaikavälin vaikutusten ymmärtäminen. Tulevaisuudessa luomme myös kehittämisessä mukana oleville henkilöille digitaalisia "avattaria", joiden avulla havainnollistetaan toimijoiden yhteispelejä kehittäjäverkostoissa sekä eri henkilöiden resursseja ja rooleja.

DI Hannu Kurki, hannukurki@hotmail.com, 040-5900 541

Christian Sannemann: Itseohjautuvasti kehkeytyvä tulevaisuus osana kaupunkien kehitystä

Kaupunginosissa piilee valtava tulevaisuuden kehittämisen potentiaali, joka on jäänyt vähälle huomille kaupunkien suunnittelussa ja kehitystä ohjaavissa rakenteissa. Miten tämä potentiaali voitaisiin vapauttaa?

Tulevaisuutta luodaan muuttamalla nykyhetkeä. Ylhäältä alaspäin suuntautuvan, kansainvälisestä, kansallisista tai kunnallisista tarpeista lähtevän tavoiteasetannan ja niihin perustuvien toimenpiteiden ohella kaupunginosissa on tunnistettavissa paikallisia tarpeita, voimavaroja ja kehitysideoita, joiden varaan kaupunkien mosaiikkimaista tulevaisuutta voitaisiin rakentaa. Alhaalta ylöspäin itseohjautuvasti suuntautuva kehittäminen voi parhaimmillaan luoda innovatiivisia ratkaisuja paikallisiin tarpeisiin ja sosiaalisesti aktiivisia, omaleimaisia kaupunginosia. Esitelmässä pohditaan problematiikkaa siitä, miten itseohjautuva ja omaehtoinen toiminta suhteutuu ulkopuolelta, ns. ”ylhäältä alaspäin” asetettuihin tavoitteisiin ja miten nämä kaksi näennäisesti vastakkaista kehittämisen lähtökohtaa saataisiin toisiaan rikastavalla tavalla kytkettyä yhteen.

Itseohjautuvasti kehkeytyvää tulevaisuutta ja sen rakenteellisia elementtejä tarkastellaan Helka ry:n KEVEIN-hankkeen tulosten (Kekseliään kaupunginosan kriteeristö) ja itseohjautuvasta ja omaehtoisesta toiminnasta tunnetun kaupunginosayhdistys Artovan toimintamallin (ArtovaMalli) kautta. Esitelmässä sivutaan ajatuksia tätä kehitystä tukevista digitaalisista ratkaisuista ja kytketään ajattelua Helsingissä käynnissä olevan osallisuusmallin kehittämiseen.

Christian Sannemann, FM

Työryhmä 7 - Muuttuu – ei muutu – muuttuu sittenkin! Urbanisaation monitasoisuus (III): SEUDULLISET STRATEGIAT JA TOIMIJUUS

Vesa Kanninen: Strategisen kaupunkiseudun synty

Huolimatta kaupunkiseutujen yhteistyötä varjostavista, erityisesti kunnalliseen osaoptimointiin ja hallinnon siiloutumiseen liittyvistä kitkatekijöistä on suomalaisten kaupunkiseutujen strateginen suunnittelu yhteistyö kasvanut 2010-luvulla merkittäväksi kehittämistoiminnaksi. Alkuun mm. projekti- ja ohjelmapohjaisina kehittämissykyäksinä, hallinnollisina kokeiluina ja maankäytön virkamiesyhteistyöporukoina näyttäytynyt monenkirjava ja usein näennäinenkin kaupunkiseutuyhteistyö on saamassa institutionaalisia muotoja, jotka muovaavat yhteistyön puitteita, motiiveja ja käytäntöjä osana uusliberaalia aluehallintaa. Yhtäältä valtion toimet ovat ohjaamassa ja pakottamassa yhteistyötä budjettiriveihin sopiviin sopimuksiin, toisaalta kaupunkiseuduista itsestään nousevat tarpeet ovat muovaamassa epämuodollista suunnittelua suuntaan, joka haastaa lakisääteistä suunnittelua eri aluetasoilla.

Kaupunkiseutu onkin muodostumassa keskeiseksi strategisen suunnittelun tasoksi. Itse kaupunkiseutu niin käsitteenä kuin todellisuutenakin on monin tavoin ongelmallinen ja kiistanalainen. Klassiset kaupunkiseudun määritelmät korostavat morfologista yhtenäisyyttä (taajaan rakennettu alue) ja toiminnallisia kokonaisuuksia (työmarkkina-alue). Kaupunkiseudun näkeminen ”strategisena” yhteistyöalueena puolestaan korostaa itseohjautuvuuden, valtionohjauksen ja ylipaikallisten kehityskulkujen ”emergenttiä” paikallista luonnetta: strateginen kaupunkiseutu on dynaaminen yhteistoimintafoorumi, jolla on yhtäältä institutionaalista pysyvyyttä, mutta joka on toisaalta olemassa kontekstisidonnaisesti kaupunkiseudun ongelmien ja kehittämiskysymysten ratkaisua varten ja on näin hallinnan rakenteiltaan ja käytännöiltään ”löyhä” ja muuttuvainen.

Esityksessäni pohdin strategisen kaupunkiseudun käsitettä (vrt. Andersen & Pierre, 2010) ja käsitteen soveltuvuutta suomalaisten kaupunkiseutujen strategisen yhteistyön ymmärryksen välineeksi.

Vesa Kanninen, Aalto-yliopisto

Viitteet:

Andersen, O., & Pierre, J. (2010). Exploring the Strategic Region: Rationality, Context, and Institutional Collective Action. *Urban Affairs Review*, 46(2), 218-240.

Jouni Virtaharju, Virpi Sorsa & Kari Jalonen: Strategiatyön ajallisuus kaupunkikontekstissa

Suomalaiset kunnat ja kaupungit ovat laajasti ottaneet strategisen johtamisen osaksi kuntajohtamisen työkalupalettia. Strategiatyön merkitystä kuntajohtamisessa kasvattaa entisestään se, että uudistuva kuntalaki velvoittaa kunnat ja kaupungit laatimaan strategioita toimintansa kehittämisen pohjaksi. Monivuotisessa tutkimushankkeessa olemme tutkineet strategiaprosessien muotoutumista kaupunkikontekstissa käytäntöteoreettisesta näkökulmasta. Olemme etsineet vastauksia kysymyksiin: a) mistä kaupunkien strategiatyö koostuu, b) ketkä sitä tekevät ja c) miten strategioita kaupungeissa tehdään ja toteutetaan. Kaupunkitutkimuksen päivien esityksessä tarkastelemme erityisesti kaupunkien strategiatyön suhdetta aikaan. Esityksemme taustalla on Lahden kaupungin strategiatyön seuranta 2006-2016. Tutkimusaineistomme koostuu 118 kaupungin organisaation (poliittinen johto ja virkamiehistö) jäsenten haastattelusta, 181 strategiakokouksen havainnoinnista sekä muusta dokumenttiaineistosta.

Kuvaamme kaupunkistrategian tarinaksi, joka tuottaa merkitystä kaupungin kehityksestä (Barry & Elmes 1997). Tämä sisältää kuvauksen kaupungin halutusta tulevaisuudesta ja sen vaatimasta muutoksesta (Kaplan & Orlikowski 2013). Toisaalta kaupungin tulevaisuuden kuvaus rakentuu käsitykselle kaupungin menneisyydestä ja nykyisyydestä. Strategian rakentaminen on merkityksellisen ja vakuuttavan kertomuksen kokoamista kaupungin muutoksesta. Kaupunkistrategit tuottavat näitä ajallisia tulkintoja kaupungista puhuessaan ja kirjoittaessaan. Toisaalta tämä strategia-ajan konstruointi tapahtuu luonnollisessa ajassa. Paradoksaalisesti strategioita laaditaan vastaamaan pitkän aikajänteen kysymyksiin, mutta niiden sisältöön ja toteutustapaan vaikuttavat myös välittömät lyhyen aikajänteen yhteiskunnalliset, operatiiviset ja taloudelliset haasteet.

Tutkimuksemme selvittää tätä strategiatyön ajallista verkkoa. Tarkastelemme miten strategit tuottavat ajassa lineaarisesti etenevää tarinaa kaupungin kehittymisestä. Toisaalta strategiaa tehdään systemaattisesti toistuvassa, ritualisoituneessa prosessissa, jossa työ aloitetaan yhä uudelleen ja uudelleen 'alusta'. Esittelemme miten kaupunkistrategit käsittelevät ja hyödyntävät näitä ajallisten viitekehysten muutoksia strategiatyössä.

Jouni Virtaharju, Virpi Sorsa & Kari Jalonen, Hanken Svenska Handelshögskolan, Företagsledning och organisation

Viitteet:

Barry, D. & Elmes, M., 1997. Strategy Retold: Toward a Narrative View of Strategic Discourse. *The Academy of Management Review*, 22(2), pp.429–452.

Kaplan, S. & Orlikowski, W.J., 2013. Temporal Work in Strategy Making. *Organization Science*, 24(4), pp.965–995.

Ari Jokinen: Keskustojen strateginen suunnittelu: miten kestävyys saa muotonsa

Kestävydestä on tullut kaupunkien kehitystä organisoiva tavoite. Kaupungit kuitenkin tavoittelevat kestävyyttä valikoidusti, koska ne haluavat samalla säilyttää taloudellisen kasvun ja kilpailukyvyn. Tästä yhdistelmästä syntyy 'sustainability fix', kaupunkien vallitseva strategia. Millaisten mekanismien avulla se syntyy ja miten se estää tai mahdollistaa kestävyystavoitteiden saavuttamista? Tutkimme tätä analysoimalla Tampereen keskustan strategiaprosessia. Olennaista tässä viisivuotisessa prosessissa oli narratiivinen imagon rakentaminen sekä globaalisti kiertävät politiikkamallit, joita strategiassa yhdisteltiin paikallisten toimintamahdollisuuksien kanssa. 'Hiilikaupunki' oli alussa tärkein, sillä se legitimoiti strategian useimmat tavoitteet. 'Rantakaupunki' oli silti strategian lopputulos. Siirtymä ilmentää kahden globaalimallin sisällöllistä eroa prosessissa, jossa ne saivat paikallisen sovelluksensa. 'Hiilikaupunki', jonka varassa tiivis kaupunki ja isot kehityshankkeet tuotettiin, ei riittänyt legitimoimaan strategian sosiaalisympäristöllisiä tavoitteita. 'Rantakaupunki' nousi kaupungin uudeksi imagoksi ja sulki prosessin. Se yhdisti asukkaat kaupunkirakenteelliseen uudistukseen, koosti yhteen koko strategian kestävyystavoitteet ja laajensi ne ulottumaan yli

suunnittelurajojen. Isoja kestävyyskysymyksiä jäi kuitenkin prosessin ulkopuolelle. Pohdimme tapauksen avulla legitimitetin narratiivista rakentamista ja sen seurauksia strategisessa suunnittelussa ja kaupunkien kestävyyspolitiikassa.

Ari Jokinen, Tampereen yliopisto

Jouni Häkli, Kirsi Pauliina Kallio, Pia Bäcklund, Olli Ruokolainen: 'Seutulaisuus' ja kansalaisuuden muuttuvat muodot

Kansalaisuudesta käydään tällä hetkellä monisävyistä keskustelua niin tutkimuksessa, yhteiskunnallisen päätöksenteon piirissä kuin medioissakin. Tutkijat ovat kiinnittäneet huomiota erityisesti kansalaisuuden monitasoisuuteen ja ulottuvuuksiin, jotka avartavat kansalaisuuden ideaa juridis-hallinnollisesta asemasta (status) ja siihen liittyvistä muodollisista käytännöistä (practices) kohti elettyä yhteiskuntaa toimintana ja tekoina (acts). Kiinnitymme esityksessämme kansalaisuuden muutosta käsittelevään tieteelliseen keskusteluun huomioimalla nämä kolme ulottuvuutta olennaisina kansalaisuuden toteutumisen ja toteuttamisen muotoina.

Empiirinen kohdennuksemme on suomalaisilla kaupunkiseuduilla, joita lähestymme kuntarajat ylittävien suunnittelu-, ohjaus- ja kehittämistoimien näkökulmasta. Kysymme erityisesti miten kuntalaisuus, vakiintuneena kansalaisstatuksena, liittyy tai sisältyy ylikunnalliseen kehittämisspolitiikkaan tilanteessa, jossa emme yleensä voi tunnistaa 'seutulaisuutta' poliittisena identiteettinä tai toimija-asemana, mutta jossa kansalaiset kuitenkin toimivat arjessaan monin tavoin ylikunnallisina palvelujen käyttäjinä.

Pohdimme esityksessämme, millaisia kansalaisuuden mahdollisuuksia valtion ja kunnan väliin rakentumassa olevaan seudulliseen tasoon sisältyy. Mitä 'seutulaisuus' voi olla asemana? Millaisia demokraattisia käytäntöjä kaupunkiseudut mahdollistavat? Missä määrin erilaiset yhteiskunnalliset asemat määrittävät seutulaisena toimimisen mahdollisuuksia? Miten ihmisten arkielämän vaikuttava toimeliaisuus voidaan tunnistaa seudullisena poliittisena toimijuutena? Näiden kysymysten pohjalta herätämme keskustelua seudulliseen kansalaisuuteen sisältyvistä mahdollisuuksista kaupunkiseutujen kehityksen ohjaamisessa, esimerkiksi strategisen MALPE-suunnittelun kontekstissa.

Jouni Häkli, Kirsi Pauliina Kallio, Pia Bäcklund, Olli Ruokolainen, Tampereen yliopisto

Työryhmä 8 - Oikeus ja eriarvoisuus kaupungissa (III)

Jonna Tolonen: Katutaide kaupunginosan identiteetin vahvistajana

Katutaide on Suomessa varsin nuori ilmiö. Toisin on esimerkiksi Espanjassa, missä katutaidetta on tehty jo useita vuosikymmeniä. Espanjassa katutaide hyödyntää katutilaa viestintäalustana ilmiöille, jotka asukkaat kokevat tärkeiksi. Katutaiteeseen katsotaan kuuluvaksi muun muassa julisteet, tarrat, graffitit, muraalit, keraamiset laatat, liisteröivät paperityöt, performanssit ja erilaiset veistokset. Esitelmän tavoitteena on kuvailla ja analysoida sitä, miten katutaidetta hyödynnetään kaupunginosien identiteetin vahvistamisessa. Esitelmä pohjaa vuosien 2012–2016 Madridissa ja Valenciassa visuaalisen etnografian menetelmin kerättyyn laajaan valokuva-aineistoon. Espanjalaista katutaidetta tarkastellaan esimerkiksi gentrifikaatioon sekä maahanmuuttajien ja naisten oikeuksiin liittyvin esimerkkikuvoin. Katutaide onkin sananvapauden väline erityisesti yhteiskunnan marginaaliryhmille. Katutaiteen avulla tehdään näkyväksi ainakin hetkeksi asioita, joita on vaikea saada esille esimerkiksi valtamedian puolueellisuuden tai kiinnostumattomuuden takia. Lisäksi katutaide tuo näkyväksi kaupunginosien moniäänisyyttä ja sitouttaa ihmisiä mukaan kaupunginosatoimintaan.

Jonna Tolonen (TaT, KM) Itsenäinen tutkija, Lapin yliopisto

Eero Salminen: Päivittäistavarakaupan saavutettavuus

Suomalaiset taloudet tekevät keskimäärin noin 3,3 päivittäistavarakauppaan suuntautuvaa asiointimatkaa viikossa. Päivittäistavarakaupan saavutettavuus ja lähipalvelujen monipuolisuus onkin merkittävä tekijä niin kestävän yhdyskuntarakenteen, asiointimatkojen kuin asukkaiden sujuvan arjenkin kannalta. Esityksessä tarkastellaan, mistä osatekijöistä hyvä saavutettavuus koostuu ja millä eri tavoin saavutettavuutta voidaan kehittää erityisesti kävelen tehtävien ostosmatkojen näkökulmasta. Esityksessä havainnollistetaan päivittäistavarakaupan saavutettavuutta koko maassa sekä siinä ilmeneviä alueellisia vaihteluita.

Kävelysaavutettavuuden kannalta erityistarkastelussa on Turun keskusta-alue, jonka osalta saavutettavuutta ja palveluverkon kattavuutta tarkastellaan rakennustasolla.

Eero Salminen eero.salminen@ramboll.fi

Maria Viitanen: Liikennesuunnittelu, saavutettavuus ja oikeudenmukaisuus

Kaupunkisuunnittelun alkuhämäristä asti kaupunkisuunnittelun pyrkimyksenä on ollut parempi elinympäristö kaikille, vaikka esimerkiksi Ebenezer Howardin Garden Cityn perintö saattaa näyttää nykyajan näkökulmasta lähinnä esteettiseltä projektilta. Hänen perimmäinen tavoitteensa oli kuitenkin muuttaa yhteiskunnallista todellisuutta kaupunkisuunnittelun kautta. Howard oli todistamassa lähietäisyydeltä teollisuusyhteiskunnan suurkaupunkien syntyä ja niiden ongelmia tilanahtaudesta huonoon hygieniaan ja luokkien väliseen konfliktiin. Howard ja hänen hengenheimolaisensa näkivät kaupunkisuunnittelun tehokkaana poliittisena vastauksena ei vain urbaaneihin vaan myös yhteiskunnallisiin ongelmiin. (Fainstein & Campbell, 1996) Muutama vuosikymmen myöhemmin Jane Jacobs kommentoi Howardin visiota sarkastiseen tyyliin: "[puutarhakaupungit] ovat mukava paikkoja elää, mikäli ihmisellä ei ole omia suunnitelmia" (Jacobs, 1992). Tätäkin myöhemmin Amartya Sen on ehdottanut oikeudenmukaisuuden lähtökohdaksi arvioita siitä, mitä henkilöt ovat vapaita tekemään ja olemaan (esim. Nussbaum, 2003).

Kaupunkisuunnittelussa on käyty läpi erilaisia näkökulmia suunnittelun oikeutukseen ja oikeudenmukaiseen suunnitteluun vuosikymmenten aikana (esim. Fainstein & Campbell, 1996). Liikennesuunnittelun puolella ollaan vasta heräämässä suunnittelukäytäntöjen kriittiseen tarkasteluun yhteiskunnallisesta ja eettisestä näkökulmasta. Karel Martens on pyrkinyt rakentamaan ensimmäistä kattavaa pohdintaa liikennesuunnittelun etiikasta tuotannossaan, joka on huipentunut viime vuonna ilmestyneessä kirjassa *Transport Justice* (2017).

Martens (2017) argumentoi, että oikeudenmukaisuuteen perustuva liikennejärjestelmä lähtee liikkeelle saavutettavuuden tarkastelusta. Martensin mukaan saavutettavuus edustaa liikenteen merkitystä ihmisten elämälle – mahdollisuuksia osallistua sosiaaliin, yhteiskunnallisiin ja kaupallisiin aktiviteetteihin; toisin sanoen ihmisen mahdollisuutta toteuttaa ja järjestää elämänsä paikkojen verkostossa. Walzerin teoriaa oikeudenmukaisuuden piireistä käyttäen Martens argumentoi, että oikeudenmukaisen liikennesuunnittelun tulee pyrkiä siihen, että saavutettavuuden kannalta heikoimmassa asemassa olevia ryhmiä on autettava pääsemään saavutettavuuden tasolle, joka mahdollistaa riittävän elämän toteuttamiseen ja järjestämiseen. Hänellä on myös radikaali ehdotus: saavutettavuutta ei voi parantaa vain perinteisen liikennetekniikan ylhäältä-alas tapahtuvalla suunnittelulla vaan osallistuvan suunnittelun kautta.

Lähteet:

- Jacobs, J. (1992). *The Death and Life of Great American Cities*, New York, Vintage Books.
Campbell, S. & Fainstein, S. (toim.) (1996). *Readings in Planning Theory*, Oxford, Blackwell.
Martens, K. (2017). *Transport Justice*, New York, Routledge.
Nussbaum, M.C. (2003). Capabilities as fundamental entitlements: Sen and social justice. *Feminist Economics*, 9(2-3): 33-59.

Vertaisverkostojen myötä kaupunginhallinnon, kaupunkisuunnittelun ja kaupunkilaisten välinen suhde muuttuu ja vaatii uusia, hybridisiä lähestymistapoja. Tässä esityksessä pureudumme kaupunkiin itseorganisoituvana systeeminä ja luotaamme vertaisverkostomallin ja itseorganisoitumisen sekä hyviä että huonoja puolia. Haemme evidenssiä ”parhaista käytännöistä” ja valotamme epävarmuuksia, joista saattaa kummuta ei-toivottuja vaikutuksia. Pohdimme myös kaupunkilaislähtöisen hybryiden politisoivia ja epäpolitisoivia vaikutuksia. Kansalaiset voimaantuvat, mutta miten kaupunki mahdollistaa, muuttuuko vastuunjako ja jos niin miten?

Juho Rajaniemi: Epätoivon kaupungit: valeparatiisi ja riistoanarkia

Dystooppiset kaupunkivisiot ovat tulleet viime vuosina erittäin suosituiksi erityisesti nuorille suunnatuissa kirjoissa ja elokuvissa. Kuitenkin genre tarjoaa monia mielenkiintoisia teoksia myös kypsempään makuun. Vuonna 2009 ilmestyi kaksi tärkeää lähitulevaisuuteen sijoittuvaa romaania: Margaret Atwoodin *Herran tarhurit* ja Ahmed Khaled Towfikin *Utopia*, jotka kuvaavat kaupungin epäonnistumista ihmisasumuksena. Molemmissa kirjoissa sijaitsee samalla alueella kaksi tyystin erilaista kaupunkimuotoa. Toisessa eletään varakkaassa ja näennäisen rauhallisessa miljöössä. Toisessa asuvat surkeissa ja väkivaltaisissa olosuhteissa tavalla tai toisella riistettyinä ne, joilla ei ole varaa muuhun. Kuitenkin nämä kaksi kaupunkia, valeparatiisi ja riistoanarkia, ovat toisistaan fyysisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti riippuvaisia niitä erottavasta muurista huolimatta.

Tarkoitukseni on tarkastella näiden kahden urbaanin muodon ominaisuuksia erityisesti vallankäytön näkökulmasta. Saksalaisen filosofin Ernst Blochin ajatukset utopiasta, arkkitehtuurista ja kirjallisuudesta toimivat tärkeänä teoreettisena tukena. Hänen mukaansa historialla voi olla vain kaksi lopputulosta: täydellisyys tai tuho. Atwoodille ekologinen romahdus ja Towfikille sosio-ekonominen umpikuja näyttää väistämättömältä, joskaan ei välttämättä lopulliselta. Kirjallisissa visioidessa elämä ilman toivoa apokalyptisia mittasuhteita lähenevän tuhon varjossa on siis mahdollista ja jopa vääjäämätöntä, ainakin hetkellisesti. Epätoivo kuuluu dystooppisten kaupunkikuvausten kerronnalliseen perusolemukseseen ja luo tarinaan tarvittavan jännitteen, sillä, kuten Bloch sen ilmaisee, ihmisen kyky unelmoida paremmasta ei kuole koskaan.

Avainsanat: utopia, dystopia, kaupunkisuunnittelu, kaupunki, post-apokalyptinen, valta, toivo

Juho Rajaniemi, yhdyskuntasuunnittelun professori, TTY

Panu Lehtovuori & Aleksis Neuvonen: The drivers and trends of urbanisation

For millennia, cities remained relatively small. Only industrialisation from early 19th century on made mass-urbanization both possible and necessary. The paper will explore Lefebvre’s notion of total urbanisation in the light of newest knowledge on urban processes across the globe. It will study the drivers of contemporary urbanisation, acknowledging that they are increasingly independent of industrialisation. The contemporary logic, thus, differs markedly from the 19th and 20th century, warranting new approaches and analytic concepts.

While visionary, Lefebvre’s thinking on totally urbanised society was rooted in the industrial Europe. How should we understand urbanisation in the widely different contexts of oil-rich Middle East, conflict-ridden sub-Saharan Africa, or centrally managed China? Can we assume that urbanization reaches everywhere the high levels typical in Europe and the Americas? This question clearly challenges contemporary mainstream thinking that takes urbanisation as a given. Furthermore, we cannot be sure what happens after the rapid urbanisation process, whatever its drivers were. Will the large industrial cities and the global urban system stay in the future, or will they start to change in surprising ways?

In this context, Lefebvre’s work is valuable because he points to the qualitative aspect of radical societal change. He foresaw that regardless of the exact urbanisation rate, developed

societies were changing and moving from the industrial phase to something new. The paper will explore what the second qualitative leap after industrial urbanisation, in Lefebvre's terms a leap to a fully urbanized society, might really mean.

The paper is linked the URMI project, funded by the Finnish Academy, www.urmi.fi.

Työryhmä 11 - Kaupungin kokemukselliset kerrostumat kaupunkilaisuuden rakentumisessa (II)

Pia Olsson, Tiina-Riitta Lappi, Karoliina Ojanen ja Marika Tarkiainen: Etniset suhteet ja eletty tilallisuus kaupunkiympäristöissä

"Kirjava kaupunki toimii, kun kirjavuuteen ei tule enää kiinnittäneeksi huomiota", todettiin Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa elokuussa 2016. Pääkirjoitustoimittajan kuvaama ilmiö on ollut kansainvälisessä tutkimuksessa viime vuosina vahvan kiinnostuksen kohteena, ja sitä on kuvattu englanninkielisellä kielikuvalla "indifference to difference", erojen merkityksettömyydellä. Erojen merkityksen muuttuminen on nähty monikulttuurisen yhteisön positiivisena muotona, jossa etnisyyksiin ja kansallisuuksiin aiemmin liitetyt poliittiset ja hierarkkiset kategorisoinnit ovat menettäneet merkitystään, vaikka eronteot itsessään eivät olisikaan kadonneet. Suuntaukseen liittyy myös arjen monikulttuurisuuden ja sen käytäntöjen merkityksen korostaminen.

Helmikuussa käynnistyneen Jaettu kaupunki -hankkeen tavoitteena on etnografisen kenttätönn avulla selvittää kulttuurien kohtaamisen arkisia muotoja metropolialueen kaupunkitiloissa. Hankkeen lähtökohtana on Elijah Anderssonin ajatus kaupunkitilasta 'kosmopoliittisena suojana', joka tarjoaa mahdollisuuden etnisten rajojen ylittämiseen ja laajempaan ymmärrykseen muista tilaa käyttävistä ja jakavista ihmisistä.

Etnisten suhteiden ja kaupunkitilan vuorovaikutusta tarkastelemme seuraavien kysymysten kautta: Kuinka erilaisista kulttuuritaustoista tulevat ihmiset kokevat erilaiset kaupungin tilalliset järjestykset? Miten ihmiset kotoutuvat kaupunkiin? Millaisissa tilallisissa ja ajallisissa konteksteissa muotoutuu sellaisia arkisia käytäntöjä, joissa kulttuurisia rajoja ylitetään luontevasti ja niistä tulee osa urbaania kokemusta? Esiityksessämme keskitymme erityisesti hankkeemme menetelmien ja etnografisen tiedon tuottamisen tematiikan tarkasteluun: millaista etnografista "muovailua" hankkeemme mahdollistaa tai edellyttää? Pohdimme osallistavan tutkimuksen käytäntöjä ja sitä, mitä menetelmävalinnat merkitsevät tutkittavien osallisuuden näkökulmasta.

Pia Olsson, pia.olsson@helsinki.fi

Tiina-Riitta Lappi, tiina-riitta.lappi@helsinki.fi

Karoliina Ojanen, karoliina.ojanen@helsinki.fi

Marika Tarkiainen, marika.tarkiainen@helsinki.fi

Mervi Ilmonen ja Laura Berger: Kolmen sukupolven Helsinki

Paperimme esittelee kolmen peräkkäisen sukupolven näkökulmia Helsingin keskustaan. Ensimmäinen sukupolvi on syntynyt 1920-, toinen 1950- ja kolmas 1980-luvun aikana. Paperin esittäjät edustavat kahta viimeisintä sukupolvea.

Keskeinen väitteemme on, että kullakin sukupolvella on tunnistettavasti erilaiset kokemusten kerrostumat 'omasta Helsingistään'. Tarkemmin sanottuna, kukin sukupolvi kuvailee Helsinkiä tukeutuen maamerkkeihin paikoista, jotka ovat olleet merkityksellisiä heidän ollessaan nuoria aikuisia Helsingissä. Ensimmäiselle sukupolvelle kaupunki hahmottuu tanssipaikkoina (Veljeshovi, Fennia,..) ; seuraavalle sukupolvelle elokuvateattereina (Allotria, Axa,..; kolmannelle kahviloina ja trendiravintoloina (Puttes, Linko, Dylan,..)

Jokainen sukupolvista kuvailee Helsinkiä tukeutumalla kadonneeseen nimistöön ja ajattomiksi mieltämiinsä maamerkkeihin, joita kaksi muuta sukupolvea ei osaa liittää tiettyyn sijaintiin: kuin kuvailisi eri kaupunkia.

Ehdotamme että paperissa tunnistetut kokemukset korostavat ikäkokemuksen merkitystä; kaupunkia nuorena aikuisena. Lisäksi, väitämme että kyse ei ole ainoastaan yksilöistä, vaan että urbaanissa ympäristössä korostuvat eri asiat tiettyinä aikakausina. Nämä ovat kokemuksia jotka viittaavat muuhun, kansainväliseen maailmaan: tanssiminen sodan jälkeen, elokuvissa käyminen tai juomat ja ruuat ovat kokemuksia oman arjen, mutta myös oman 'arjen maantieteen' ulkopuolella.

Kysymme, miten kaupunkiin kiinnitytään ja mikä on aineettoman kulutuksen merkitys kiinnittymisessä? Mikä on fyysisen ympäristön rooli kaupunkiin sitoutumisessa?

Mervi Ilmonen, mervi.ilmonen@aalto.fi

Laura Berger, laura.berger@aalto.fi

Työryhmä 12 - Virtuaalikaupunki – kehittämisen ja kokemuksen näkökulmia (II)

Mikael Ala-Ketola: Tulevaisuuden tilat haltuun pelin keinoin? – 3D-suunnittelusovellus osallistumisen välineenä

Virtuaalisten ja pelillisten 3D-työkalujen hyödyntäminen kaavoituksen osallistumismenettelyissä on avannut mielenkiintoisia kysymyksenasetteluja kaavoittajien ja kuntalaisten välisen vuorovaikutuksen kehittämisen kannalta.

Esitelmäni pohjautuu pro gradu -tutkielmaani, jossa tarkastelen Oulun kaupungin kaavoitusarkkitehtien ja pelinkehittäjien näkemyksiä heidän yhdessä kehittämänsä 3Dsuunnittelusovelluksen hyödyntämisestä Vanhan Hiukkavaaran asuinalueen suunnittelun osallistumismenettelyssä. Osana 6aika-hankkeen innovaatioalustatoimintaa tuotettu 3Dsuunnittelusovellus on uusi suunnittelun apuna käytettävä väline, jolla kaavoittajat pyrkivät syventämään kaavoittajan ja kuntalaisten välistä vuorovaikutusta.

Tutkielmassani tarkastelen sovelluksen käyttöönottoa sosio-materiaalisen semiotiikan näkökulmasta, jossa osallistumismenettelyn sosiaalisten käytäntöjen ja teknologian materiaalisen olemuksen nähdään vaikuttavan toisiinsa molemminsuuntaisesti. Lähestyn aihetta myös kriittisen maisemavisualisointitutkimuksen, kansalaisosallistumisen problematiikkaa käsittelevän sekä pelillisyyden teemoja avaavan kirjallisuuden kautta.

Laadullisen haastatteluaineiston pohjalta pyrin hahmottamaan, miten 3D-suunnittelusovelluksen rooli osallistumisen välineenä avautuu sen kehittäneiden asiantuntijoiden näkökulmasta. Tuon esitelmässäni tarkasteluun peliteknologian hyötyjä ja haasteita osallistumismenettelyssä. Esittelen myös asiantuntijoiden sovellukselle antamia merkityksiä sekä siihen liittyviä odotuksia. Millaiset näkemykset osallistumisesta, käyttöönotettavasta teknologiasta ja pelillisyydestä vaikuttavat sovelluksen taustalla? Onko asiantuntijoilla selkeä kuva siitä, miten pelillisyyttä voidaan liittää sujuvasti osallistumisen käytäntöihin?

Mikael Ala-Ketola, Tampereen yliopisto

Kaisa Kurkela & Jenni Airaksinen: Osallistumisen institutionaalinen muutos kunnissa – toimintatutkimus Vantaan osallistumisen toimintatavan kehittämistyöstä

Kuntien rooli on ennennäkemättömässä muutoksessa ja samalla myös niiden toimintaympäristö on kokoaikaisessa muutoksessa. Samalla paikallinen demokratia on murroksessa. Kansalaisten luottamus päätöksentekoon on heikentynyt, mikä näkyy esimerkiksi madaltuneina äänestysprosentteina. Tämä haastaa kuntia miettimään ja kehittämään uusia tapoja kehittää toimintaansa ja palveluita sekä korostaa tarvetta kansalaisten suoralle osallistumiselle paikallisella, ihmisten arkea lähellä olevalla tasolla.

Suora osallistuminen onkin noussut yhä enemmän kuntia koskevan keskustelun keskiöön. Myös lainsäädännössä tarve suoralle osallistumiselle on huomioitu ja kuntalain 22 § pykälä velvoittaa kuntia järjestämään suoran osallistumisen mahdollisuuksia. Useissa kaupungeissa on alettu kehittämään osallistumisen toimintatapoja. Esimerkiksi Helsingissä, Tampereella ja Vantaalla tehdään kuntasektorilla uudenlaista osallistumisen kehittämistyötä. Ennemmin kuin, että keskityttäisiin tarkastelemaan yksittäisiä osallistumisen menetelmiä tai kanavia, esimerkiksi mainituissa kaupungeissa ajatuksena on ollut, että osallistumisen laajempia osallistumisen toimintatapoja ja kulttuuria kehitetään edelleen.

Vantaalla osallistumisen uutta toimintatapaa on tarkoituksena uudistaa niin, että kansalaisten osallistumismahdollisuudet lisääntyvät ja samalla luottamus organisaation ja asukkaiden välillä kasvaa. Pääpiirteissään suunnitteilla olevaan osallistumisen uuteen toimintatapaan liittyy ensinnäkin koko kaupunkia koskevat osallistumisen periaatteet, kaupungin sisällä tarjottava tuki toimialoilla ja yksiköissä järjestettävän osallistumisen järjestämiseen sekä paikallisen ja koko kaupunkiorganisaatiota koskevan osallistumisen mahdollistuminen.

Tämän tekeillä olevan artikkelin tavoitteena on toimintatutkimuksen keinoin tarkastella Vantaan kaupungin osallistumisen toimintatavan uudistamista. Sen ensisijaisena tavoitteena on selvittää miten osallistumisen muutos muuttaa kuntaa (esim. suorat osallistumismuodot, sähköinen osallistuminen, demokratian muutos, kansalaisaktivismi). Lisäksi sen tavoitteena on selvittää, mitä osallistumisen moninaistuminen edellyttää ja mitä esteitä sille on nähtävissä. Laajassa mielessä artikkeli on myös kiinnostunut siitä miten osallistuminen kietoutuu osaksi kuntaorganisaation toimintaa.

Kaisa Kurkela & Jenni Airaksinen*
**kaisa.kurkela@vantaa.fi*

Robin Lybeck: Local knowledge and creative input in mobile participation. A comparison of top-down and bottom-up initiated feedback

The interest in public participation innovations for participation in urban planning is growing, resulting in ever more ways to participate through virtual platforms. It is crucial to understand what type of feedback is generated depending on the design of the channel. In the context of urban planning it is of particular interest to see what type of feedback is shared in terms of knowledge, as the input is ideally to influence plans of urban development. In this article the feedback generated in a mobile participation trial (b-Part, Täsä) is studied by comparing how they differ depending on whether the participation is initiated from the bottom-up or top-down. The division between bottom-up and top-down participation is well documented, but it rarely exists in the same participation channel. The purpose is to illuminate patterns of participation through the types of knowledge participants shared depending on the type of initiation. A typology is developed based on a literary review. In the first part of the analysis the typology is explored qualitatively to assess how well it covers the material. In the second part of the analysis, qualitative methods are used to seek statistically significant differences between the bottom-up and top-down material.

Robin Lybeck, jatko-opiskelija, rlybeck@abo.fi

Keywords: Mobile participation, urban planning, e-participation, digitalization